

Fondată în 1968

„Gorjul e o regiune de surprize...” (Tudor Arghezi)

Gazeta Gorjului

revistă de cultură / apare lunar la Târgu Jiu

serie nouă / anul II / nr.1 / Ianuarie 2026 / 32 pagini / 3 lei

un proiect editorial susținut de S.C. GORJEANUL S.A.

Ziua Culturii Naționale

Nevoia noastră de Eminescu

semnează în paginile revistei:

Mihai Amaradia • Paul Aretzu • Mircea Bârsilă • Gelu Birău • Ana Blandiana • Daniela Brâncuș
Cristian George Brebenel • Cristian Liviu Burada • Ionel Bușe • Zenovie Cârlogea • Theodora Ciobanu
Dan Mircea Cipariu • Dorel Dumitru Chirițescu • Ioana Crăciunescu • Ion Deaconescu • Mircea Dinescu
Nicolae Dragoș • George Drăghescu • Alexandru Drăghici • Mihai Fircă • Dinu Flămând • Adrian Frățilă
Gheorghe Gorun • Alex Gregora • Gheorghe Grigurcu • Ion Hirghiduș • Grigore Horhoianu • Florin Hutium
Nora Iuga • Horațiu Mălăele • Ștefan Melancu • Ștefan Mitroi • Ion Mureșan • Nicăpetre • Andrei Novac
Ana-Maria Păunescu • Ștefan Pelmuș • Ion Popescu Brădiceni • Spiridon Popescu • Constantin Preda • Theodor Răpan
Florian Saioc • Dinu Săraru • Vasile Sichitiu • Felix Sima • Costel Stancu • Doru Strâmbulescu • Viorel Surdoiu
Ion Șerban Drincea • Robert Șerban • Marius Marian Șolea • Vasile Vasiescu • Maria-Rocsela Verdeș • Ionuț Vulpescu

Editorial

Supliment de Sărbătoare

Parlamentul României a adoptat cu ceva ani în urmă, legea privind declararea zilei de 15 ianuarie ca fiind Ziua Culturii Naționale. În baza acestei legi, Ministerul Culturii elaborează de fiecare dată, în colaborare cu reprezentanții organismelor deconcentrate un ghid anual al manifestărilor dedicate acestei sărbători, iar autoritățile administrației publice centrale și locale sprijină material și financiar organizarea de manifestări cultural-artistice și de acțiuni social-culturale... „la o așa ocaziune”.

Astea fiind zise, imediat după sărbătorile iernii, lumea s-a năpustit chiar din primele zile pe site-urile unităților de profil, ca să-și aleagă cele mai interesante „manifestări cultural-artistice sau acțiuni social-culturale” la care să apuce să fie parte, să le comenteze în particular, eventual să facă fotografii, urmând să constate ulterior dacă s-a și ales cu ceva. S-a ținut seama, bineînțeles, de recomandările exprese ale reprezentanților ministerului: „cu toții avem datoria să privim cu respect realitățile culturii românești, cu oameni, tradiții și patrimoniu, cu specificul, excepționalul și paradoxurile sale (sic!), să cinstim creatorii și să celebrăm cultura în integralitatea sa”. Și în continuare: „...vă invit pe fiecare dintre dumneavoastră și pe toți împreună să fiți parte din viața culturală a comunității. Cultura este cel mai frumos dar pe care ni-l putem face unii altora...” a spus chiar una dintre doamnele Ministrului ce au dirigit temporar și după puteri destinele Culturii românești.

Ce frumos! Ar fi fost un gest impardonabil să refuzăm o așa invitație... Mai ales că la toate „manifestările cultural-artistice și la acțiunile social-culturale” puse la cale de ministerul Culturii, accesul tuturor a fost gratuit, în limita locurilor, numai acolo unde a fost cazul. Și din acest motiv, pe frontispiciul multor instituții implicate au apărut afișe cu litere mari și de tipar, cu doar două cuvinte, împrumutate dezinvolt dintr-o limbă cu o mai bună circulație: *Sold out*.

Dar nu chiar pe toate... Unele dintre „manifestările cultural-artistice și acțiunile social-culturale” la care s-a muncit poate mai mult, cu... profesionalism și respectând indicațiile de la centru, utilizându-se materiale și resurse umane „fără număr” s-au desfășurat, așa cum era de așteptat, într-un anonim de toată fala.

Bine că măcar în scripte s-a putut consemna totul în timp real și cât mai amănunțit, dar mai ales s-au

evidențiat toți partenerii, care mai de care mai serioși și devotați cauzei, preumblați după mai vechiul obicei pe manșetele tuturor afișelor de promovare, dovedind la o adică celor care ar avea curiozitatea să verifice conform legilor în vigoare, că au fost implicați cu toții în cheltuirea banilor publici și că au avut toți... activitate.

Ca mai în toți anii, aproape toate manifestările au fost nesemnificative, de o rutină îngrijorătoare, nu s-a venit cu mai nimic nou, stacheta așa-zis culturală a fost foarte puțin ridicată, cu scopul declarat de a putea fi escaladată cu performanță de toată lumea implicată.

Totul s-a întâmplat ca să ne vedem între noi, să socializăm în interes de serviciu, să bifăm și... „la revedere”. Miza-i mică, timpul trece, leafa merge...

La statuia lui Eminescu ne-am certat pentru un loc mai în față pe lista scurtă a celor ce urmau să depună flori la picioarele Poetului, pe scena Teatrului Dramatic am ascultat muzică de voie bună, unii dintre activiștii de azi au luat cuvântul utilizând aceeași limbă de lemn cu care s-au bucurat de „succesuri” activiștii de ieri, alții mai tineri și mai în putere o fac pe damele de companie și prefiră drumurile continentului cu delegație culturală și diurna la zi... *Per total* a fost bine. N-am fost departe de Cântarea României... Urmează ca în cel mai scurt timp să-și facă datoria și Corpul de Control. Sesizările se vor face din... oficiu ca urmare a sloganului des vehiculat, citit curent pe fețele palide ale organizatorilor și ajuns refrenul preferat al galeriei: „Avem buget, avem valoare!” Lumea așteaptă rezultatele verificărilor și măsurile luate.

La noi, la „Gazeta Gorjului”, așa cum anunțăm la începutul anului trecut, urmăm un program cultural în parteneriat privat cu ziarul „Gorjeanul”.

Suplimentul de Sărbătoare al începutului celui de-al doilea an în „serie nouă”, pune la îndemâna cititorilor pagini de poezie din „Antologia *La Eminescu*”, aducându-i în prim-planul atenției dumneavoastră pe poeții care au publicat în paginile noastre din anul trecut. Și alte câte și mai câte lucruri... interesante.

Sperăm ca numărul 13, acum la început de An nou, să ne aducă noroc tuturor, iar cota culturală a revistei să ajungă a fi chiar de invidiat pe piața noastră de profil.

Doamne-ajută!

Vasile VASIESCU

Arhiva sentimentală

Nora Iuga invitată la Târgu Jiu

„Renumita și îndrăgita poetă, Nora Iuga, s-a aflat la Târgu Jiu, în perioada 15-16 mai 2019.

Miercuri dimineața, scriitoarea a participat la „Conferințele CNTV” fiind prezentă la o întâlnire „Nora Iuga sau despre cum să-ți iubești viața”, cu tinerii în Amfiteatrul Colegiului Național „Tudor Vladimirescu”, iar seara, de la ora 19.00, a avut loc o întâlnire cu cititorii la Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu” - „Nora Iuga sau despre neastâmpărul din noi”. Joi, la Sala de

lectură a Bibliotecii Județene „Christi-an Tell” Gorj, poeta a fost din nou alături de tinerii Colegiului „Tudor Vladimirescu”, dar de această dată prin vizionarea filmului documentar „Aici Nora Iuga”, regia lui Vlad Rotaru. Vizionarea filmului, dialogurile și mărturisirile celor prezenți au stat sub semnul emoției și a reafirmării admirației pentru extraordinarul om de cultură, poeta Nora Iuga, care s-a aflat în Târgu Jiu grație implicării Doamnei Prof. Dr. Elena Roată.” (presa locală)

„Perioadele de trecut”

„Rafael este un pictor renașcentist, aparținând unei epoci în care raportarea la Platon trece prin numeroase intermedii istorice, urmând mai ales o orientare «neoplatoniciană». Rezultă de aici o intelectualizare crescută, încurajată de intenția de a introduce ideile lui Platon în cadrul creștinismului, demonstrând compatibilitatea dintre ele. Pictorul îl reprezintă ca atare pe Platon extrem de deformat, zugrăvind-l de altfel sub chipul lui Leonardo da Vinci” (Nathaël Masselot).

X impudic prin verb licențios, impudic prin incompetență, impudic prin propria sa prezență, sau cu toate la un loc?

Un mit intrând într-o stare critică, descompunându-se în particule de real. Devenind palpabil, inamical, grosier.

Senectute. Obosit cu anticipație pentru ceea ce ți-ai propus să faci peste câteva clipe.

„Pentru ce să-mi amintesc? Pentru că, trăind în domeniul nesigur al spiritului și al ficțiunii care este cel al artiștilor, apoi în domeniul luptei și în acel al istoriei, cunoscând la douăzeci de ani o Asie a cărei agonie pune încă în lumină ceea ce însemna Occidentul, am întâlnit de nenumărate ori, uneori umile și alteori strălucitoare, acele momente în care enigma fundamentală a vieții îi apare fiecăruia dintre noi așa cum ea apare aproape tuturor femeilor în fața unui chip de copil, aproape tuturor bărbaților în fața unui chip de mort.” (Malraux).

Senectute. O neplăcere oarecare ți se pare a fi o prognoză a uneia mai mari, care, dacă nu se ivește, îți poate lăsa uneori simțământul realului său.

„Acela pentru care mic nu înseamnă nimic, nu poate percepe nici ceea ce e mare ca fiind mare” (Ortega y Gasset).

Verva seducătoare a lumii naturale. O ascuți în zori, în fața ferestrei deschise. Își are s-ar zice propriile figuri de stil.

Generozitatea iradiantă a unui Celălalt care te face să te simți mai tu însuși convorbind cu acesta.

„Până de curând, etnologii și antropologii occidentali au privit aproape întotdeauna aptitudinile magice ale șamanilor doar ca pe o curiozitate, o manifestare a superstiției populare, considerându-i mai degrabă niște șarlatani. Cu maximă precizie se înregistrau amănunte mai degrabă formale, erau descrise costumația șamanului, culorile și ornamentele ei, instrumentele întrebuințate de el, s-a notat tot ce spunea și i s-au consemnat conștiințioase acțiunile.

Dar eficiența ritualului său nu părea să prezinte vreun interes. (...) Studiile recente au demonstrat că în timpul procesului de vindecare a unui bolnav creierul șamanului și creierul pacientului încep să lucreze în același ritm și că, prin intermediul sinergiei, starea psihică a bolnavului și sistemul său imunitar se pot îmbunătăți. Prin aceste experiențe s-a dovedit că șamanismul nu este doar o credință primitivă, așa cum o consideră cei mai mulți creștini, ci o realitate științifică” (Formula As, 2025).

La senectute prea adesea dubiile sporesc aido-ma unor riduri, unor diformități mai mult ori mai puțin accentuate. Senectutea însăși nu e un soi de dubiu al ființei psihofizice față de sine?

Unduirea metafizică pe care se cade s-o aibă poezia pentru a se putea corela expresiv cu lumea fizică.

Îmi vine iarăși în minte formula Monicăi Lovinescu aplicată lui I. Negoitescu: „o puritate demonică”

Scriptor. Te atrage mai mult prezența unei ingeniozități decât adevărul. Dar care ar putea fi în cazul de față adevărul?

Bizarerii nocturne. Un vis dolent și un vis euforic pe același motiv al concretului.

„Găina bătrână face ciorbă bună - spune o vorbă românească. Dar Marsi Parker Darwin, din Waterloo (SUA), nu are de gând să o sacrifice vreodată pe Peanut. Pasărea are 20 de ani și ar putea fi cea mai bătrână din lume. Stăpâna ei vrea să ajungă în Cartea Recordurilor, «Sper că cei de la Guinness vor da credință martorilor mei, cum ar fi nepoata mea în vârstă de 30 de ani, care a iubit-o pe Peanut în adolescență», spune Marsi, potrivit The Sun Times. Este uimitor că Peanut are 20 de ani, întrucât găinile trăiesc, în mod normal, 5-10 ani” (Click, 2024).

Dacă n-ai ajuns la o funcție, nu e de bonton să declari că nu te-a interesat. Faptul se cuvine a fi vizibil de la sine.

C.S. mă privește în timp ce țin în mână ultimul meu volum de Jurnal. Mai mult interes ar avea față de un sportiv la picioarele căruia s-ar afla o greutate pe care ar trebui s-o ridice. E dascăl liceal de limba română.

Longevitatea, o favoare sau o expiere? Depinde de momentul în care o iei în considerare.

Senectute. Obstacolul unor împrejurări minore ar putea fi resimțit ca fiind mai grav decât cel al unora socotite „mari”, întrucât îți sunt mai familiare.

„Primul lucru de predicat: disprețul pentru oamenii politici, acești valeti ai istoriei comune. Orice istorie e mai interesantă decât cea politică. Oamenii politici au pierdut șansa războiului (care s-a compromis ca demers glorios al comunității), au pierdut cuvântul (presa, discursul, tribuna publică) și au rămas niște bieți intențenți. Să-i lăsăm să se certe pentru dreptul de a ne mătura străzile” (Noica).

Vrei să scrii ceva și iese altceva, ca și cum ai greși o ușă.

Scriptor. Insatisfacții care găsim și expresia se transformă în contrariul lor.

Un exces de real, o ilimitare presantă a acestuia ducând paradoxal la ficțiune. Copilului îi plac poveștile pentru că realul în mijlocul căruia s-a pomenit e unul copleșitor. Conștiința care se maturizează are nevoie de o supapă eliberatoare care e ficțiunea creației.

O analiză, orice analiză, nu trădează oare un simptom (fie și îndepărtat) al crizei? Explicabilă mobilizare analitică prezentă în principiu în preajma oricărei situații critice cu puțință.

Scriptori. X invidiază viața socială a lui Y, Z invidiază viața lăuntrică a acestuia.

Cum să-ți accepți suficiența senectuții în fața eternității universale? Nu e mai onorabilă postura de nevârstnic permanent?

„Lumea animalelor poate să furnizeze idei superioare celor ce aparțin istoriei genurilor. Ca și în istoria oamenilor, există aici puncte de plecare ce-au dus, în epoci diferite, la același țel, iar prin aceasta la un fel de înrudire morfologică și spirituală care o depășește pe aceea naturală de sânge. Așa cum o zeiță poate fi modelată de un artist din bronz, lut sau marmură, tot astfel ideea de pește tinde să se întrupeze printr-un ihtiozaur, un narval sau un rechin albastru. Ea însăși rămâne invizibilă. În mâna modelatoare, materia și genurile sunt ceară. Țelul există întotdeauna; evoluția își șerpuiește arabescurile spre a-l atinge.” (Ernst Jünger).

Vise evaporându-se asemenea apei.

„Una din marile mulțumiri ale vieții e să te știi om bun”, scria Ioan Slavici. Dar e oare atât de ușor să te accepți drept „om bun”? Nu e mai curând o delicată cazuistică decât o certitudine?

Amintirea nu e o resurecție sui generis?

„Trăim într-o vreme în care cultura e atât de răspândită, încât ea s-a îmbibat până și în aerul pe care îl respiră orice tânăr. Odată cu aerul ce-l înconjoară, el soarbe și ideile poetice și filosofice ale acestuia. Își închipuie că aceste idei îi aparțin pe deplin și le rostește ca atare. Dar după ce a restituit timpului ceea ce a primit de la el își dă seama că a rămas sărac. Se aseamănă cu un izvor care țâșnise o vreme, dăruind apa pe care o primise și el, dar care încetează să mai picure de îndată ce apa împrumutată a secăt.” (Goethe).

Perioadele de trecut istoric sau personal ne despart de prezent mai mult decât s-ar părea. Din care motiv se întâmplă să le idealizăm, să le mitizăm. Să se activeze astfel ceva din starea postparadiziacă?

Într-o zi solară de vară, clipe palpitând în văzduh aidoma unor fluturi, dar ezitând să se așeze. Rămase privirii tale drept particule ale văzduhului.

O dovadă nu îi e de ajuns. Dorește mai multe, cât mai multe fără limită. Limita nu ar fi lumea însăși?

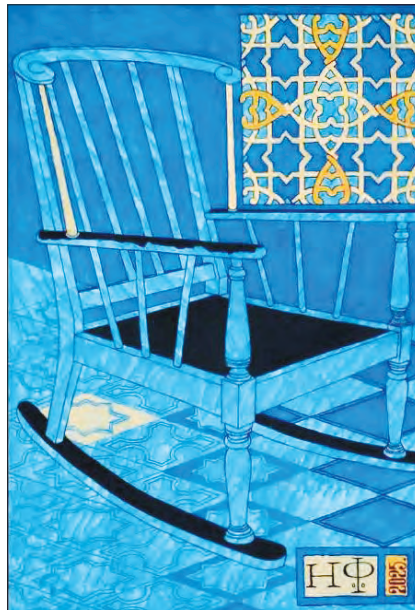
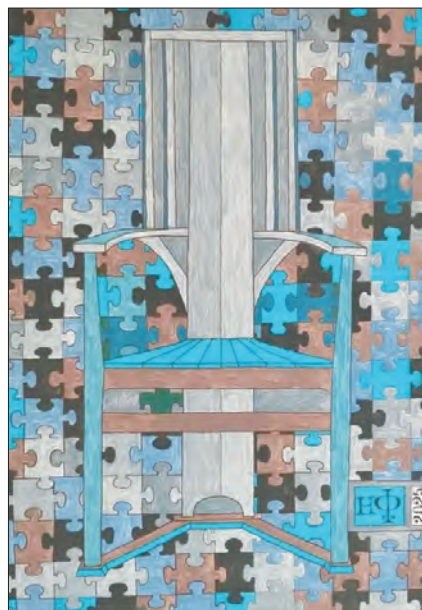
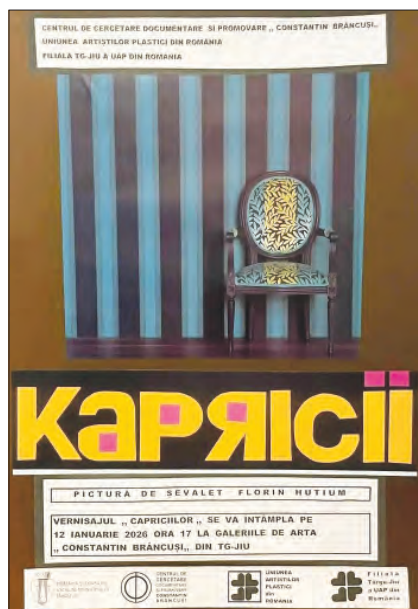
Un singur an a fost student Tolstoi, la Universitatea din Kazan, după care și-a dat seama că cititul și scrisul le poate practica mai productiv în izolarea rustică a proprietății sale. Benedicțiunea solitudinii.

„Rusia s-a definit prin religiozitate, e substratul ei. Nu uitați crizele religioase din Rusia de-a lungul istoriei, care au fost cruciale. A avut permanent uriașe conflicte religioase, chiar foarte periculoase, ceea ce dovedește că poporul acesta are propria sa ființă. Iar substratul religios rus, chiar în momente de cumpănă, când religia era interzisă, n-a fost pe deplin zădărnicit. Substratul religios rus nu piere cu una, cu două. E un fapt crucial, pentru că toți marii scriitori ruși au fost marcați de religiozitate. Cei mai mari. Ceilalți, ateisti, au fost atât de atești, că s-au dovedit tot religioși, lucru de care nu au fost conștienți.” (Cioran).

Confratele X nu trăiește în lume, ci în propria sa poezie. Se mișcă lent, vorbește economicos din dorința de-a oferi lumii cât mai puțin, doar aparente nesemnificative, atât cât să nu indispu-nă poezia. Înfățișarea sa hirsută îi slujește suplimentar intențiile.

Gheorghe GRIGURCU

Florin Hutium

„Mă simt confortabil în scaunul singurătății mele”

Îmi place să cred că Florin Hutium ar putea fi un veritabil personaj de roman. Cu o prezență fizică periculos de insinuantă oriunde s-ar afla, însușind o ușoară teamă interlocutorilor care și-ar dori să-l abordeze, trădând o anume alergie la cabotinism și la vorba lungă, pictorul, căci despre pictor ne place să vorbim, n-are niciodată timp și pare mai mereu pe fugă... Vorba vine, pentru că o dată cu vârsta, se recunoaște prizonierul de drept al unei condiții fizice pe care și-o asumă cu o netrăcută sportivitate, consecință a unei fatalități exprimată ca pe un compromis necesar. Și e singurul pe care-l face.

Dimensiunea-i „autobiografică” se întinde pe multe pagini, dosarul lui de meșter într-ale culorilor depășind cu mult paginile CV-urilor mai multora dintre confracții lui, pagini adunate la un loc între aceleași coperte.

Numărul mare de expoziții surprinde pe toată lumea și produce panică printre cei care cochetează „profesionist” cu meseria de pictor, de fiecare dată cuprinși de o invidie, altfel omenească, devenind empatici și generosi cu ei înșiși, uitându-se pe furie în oglinda apei pe care tocmai se încumetă să o traverseze plini de speranțe. Măcar cu gândul.

Cândva, pictorul Hutium a făcut istorie mai bine de o lună în spațiile Sălii de așteptare din Gara Târgu Jiu. El a demonstrat atunci tuturor că are lucrări pentru un întreg „muzeu imaginar” al căilor ferate, care să ofere clipe de reală bucurie oricărui călător cu bilet în regulă, în stare să ajungă cu bine la capătul unei călătorii de pomină. De atunci, de la performance-ul întâmplat la Gară, pictorul Florin Hutium a avut multe expoziții: la Galeria de artă a filialei uap din Târgu Jiu, la Muzeul Județean Alexandru Ștefulescu, la Galeriile de artă din Craiova, Deva, Drobeta Turnu-Severin, Slatina și în Galeriile din București Temele au fost atât de diverse încât a surprins de fiecare dată, rodnicia lui inițiativă neîngăduindu-le multora dintre colegii lui de breaslă să fie în stare să mai confirme cu

„o voce” cât de cât distinctă. Hutium a reușit să-i sufocă într-un labirint încredințat generos unor mitologii a căror înțelegere cere cunoaștere și har. De la „glasul roților de tren” până la a înnobila cu harul lui partiturile corului Madrigal n-a fost decât un pas...

Afișe de expoziții cu titluri de felul: *Transbestiarium*, *Democrația decedului*, *Paralelogara*, *12 povești toxice*, *Rinocerii*, *Imaginațional*, *Omagiu asumat*, *Retrospectiva numărul 66*, au anunțat „iubitorii de artă” interesați că pictorul nostru e împotriva unor descrieri clișeizate, rudimentar-fastidioase și că polemica lui represivă nu e decât o invitație la competiție. Aniversare celor 70 de ani a petrecut-o în sălile Muzeului din oraș. A fost Sărbătoare.

Acum, la început de an, gurile rele insinuează că „a furat startul” și prefătează de unul singur Ziua Culturii Naționale la Târgu Jiu. Doar a răspuns, ca de fiecare dată, unei chemări „la ordin”, urmare programului expozițional stabilit „de conducere”. Deh, „capricii” de artist serios!

Evidența lui opțiune angajantă îl salvează și-l definește ca fiind un aristocrat în stare să-și asume mai mereu prerogativele „muncii de jos”. Rămâne un neîncadrabil, un „reacționar” capabil să convingă doar prin excesul crezului lui artistic. E deja o instanță în stare să asigure generos o „linie de plutire” chiar și „desanților” confuzi, retori ai unor blesteme itinerante.

Florin Hutium e, până una-alta, un pictor discret care-și interpelează de fiecare dată singurătatea spre a-și dovedi sieși că doar multiplicând la nesfârșit imaginile cotidiene poate rămâne mereu într-o actualitate „modernă”.

„Bătrâne, ia seama, mă simt confortabil în scaunul singurătății mele”...

Recunoscându-i meritele nu facem decât să deslușim celor sincer interesați intimitatea-i nevinovată, capabilă să dea măsura preocupărilor lui totdeauna susținute artistic de o vibrație autentică. (v.v.)

Nora Iuga 95

Trandafirii de sticlă

Trandafirii de sticlă
se sparg pe trotuare
și orbii își rănesc picioarele
și bat la porțile raiului.

Îngerii nechează lovind din copite,
și iadul se face balon și lună
în mărul însemnat cu „pericol de moarte”.
De aici toate curg în galbenusul pământului
și se-ntorc în copiii orbi
pedepsiți de soare.

Cămila albă

„Cămilă albă de vei visa
moarte înseamnă”

De trei nopți
cămila albă rătăcește
printre dunele cerului;
de trei nopți
oamenii își schimbă
cu disperare trupurile,
și-și cerșesc unii altora respirația
să mai apuce o dimineață.
Ce înghesuială-i la ponton;
câteva femei
și-au adus pisicile moarte
ca să le-mbrace
și se tocimesc cu bătrînul Caron
pentru acele umile suflete,
cu care vor să-și mai cumpere
o naștere și o nuntă.
Cămila albă
aleargă năucă printre dunele cerului
și pădurile se retrag în ele ca melcii
și-și ling rădăcinile înghețate.

Liniște în cocoșa oarbă a pământului,
liniște.
Cămila albă a-ngenunchiat.

Eva

De ce te-ai ascuns în măr
femeie neagră,
prefăcută în sămînță
după fiecare dragoste?
Îngerii căzuți din trupul tău
își primenesc aripile
delirînd la fiecare feciorie a lunii
un zbor de pradă,
un zbor de nuntă
și se prăbușesc
cu brațele crucificate,
răstignind pe pământ raiul.

Urlă sfinxul

Urlă sfinxul încuiat în trupuri
după femeia lui uitată afară;

și eu alerg
de cealaltă parte a mea,
și nu știu în care deget
port primul țipăt al ierbi
ca să-i răspund.

Bat apele

Bat apele, bat
cu morile,
cu nopțile,
cu părul fetelor bat,
la porțile pământului bat
și Setilă doarme beat
cu pasărea Phoenix în pat.

Ce minunate profiluri

Ce minunate profiluri
aveau vorbele pe pereții acelei odăi
și leagănele copiilor cum se deșirau
din părăsirea obișnuințelor noastre
ca niște clopote fără substanță.
Fiecare din noi cunoaște un drum
pînă la urs sau pînă la clepsidră,
fiecare știe să numere pînă la trei
și la sărbători își amintea și de-a patra
petală a trifoiului.
Uneori ne tăiem la deget
cu o minciună;
- marea era totdeauna aproape
și descopeream că mieii sînt
frați de sare cu peștii cei răi -
și singele se oprea.
Minunate profiluri
aveau vorbele pe pereții acelei odăi
și într-o iarnă
unul din noi și-a pus capul pe foc
că ne prinsese un joc de-a cărbunii.
Pe pereți
profilurile noastre cădeau în cenușă.

Moment de baladă

Iubitul meu
a fost odată saltimbanc
Într-un circ ambulant,
avea trei stele tatuate pe piept
și o cometă pe umărul stîng.
Iubitul meu
era frumos și nătîng,
vorbea cu șerpui și nuferii pe lac
și cunoștea durerea
rădăcinilor de copac
care se contorsionau cu chin
cînd mureau ca un cîntec bîlbîit
după șapte stacane cu vin.
Iubitul meu s-a aruncat în fîntînă
cu pofta-ațîtată de lună
și-n zori fîntîna a-nflorit
nuferi și sori,
ca un pom pentru nuntă gătit.

După beție

Un picior de scaun
a fost rupt de-un clovn.
O jumătate bluză
zace-n pat lehușă.
Sticla își mai varsă
cîntecul sub masă.
Timpul s-a turtit
într-un vas coclit.
Cu-cu, cu-cu... gata!
Un, doi, trei... găsît.

Sticla s-a golit.

Vina nu e a mea

Văduvele dansează în jurul fîntînii,
văduvele cailor adormiți în scaunul electric.

Vina nu e a mea,
strigă una verde -
dacă am nevoie de o broască
să mă facă trestie.

Vina nu e a mea,
că nu pot să-i fac jocheului
un moștenitor.

Mînjii noștri stau înrămați în lună
și n-au învățat încă silabele
ma-mă.

Văduvele dansează în jurul fîntînii
și-n florării se pregătește
cununa derbyului.

Balada de fluier

Călărea o nua de alun,
și-l chema fluieră vînt
pe fratele meu
și al fetei de lemn,
încendiat de soare, cînd i-am născut
un făt cu Frunze
în jurul pîntecului.

Domnilor jurați,
Onorabilă curte,
nu decapitați fetele de lemn
nu vă faceți roți
la cărucioarele de infirmi.

Fiul meu doarme-n copaci
îngHITE privighetorile
și trupul îi cîntă...

Vine o vreme

Vine o vreme
cînd împrejurul casei tale
crește apa - și melcii
ți se tîrăsc pe trup,
și te temi să-i arunci,
ca și cum ți-ai arunca propria piele.
Brațul a uitat că e braț
și se crede picior,
și-și găsește un echilibru
sprijinindu-se de pămînt.
Gura a uitat că e gură
și vorbele se retrag din ecouri,
ca degetele din mînuși
și-ți vezi unghiile rupte.
Prietenii au uitat că sînt cîini
și te lasă în drum să se prăsească
cu pisicile sălbatice.
Numai inima lovește în continuare
un soare în pămînt, un soare în cer,
și te cațeri pe arcul ei
ca un păianjen și ieși din ploaie,
și ieși din timp,
pentru un timp.

(poeme din volumul *Vina nu e mea*,
apărut în 1968 la Editura pentru literatură)

un podcast de excepție

Avangarda, cu Ionuț Vulpescu

Despre erotism, seducție, poezie și viață

cu scriitoarea NORA IUGA

A trecut bine de 90 de ani, dar nu își arată deloc vârsta. A fost un copil crescut în prima parte a vârstei într-o Germanie nazistă, unde a cunoscut pentru prima dată frica. Apoi, ajunsă în România, copilăria ei a devenit o poveste de aspirații: visa să fie balerină, violonistă, actriță. Un prim-balerin a devenit fiul ei, vioara tatălui s-a dovedit a fi departe de priceperea ei, iar actriță nu a ajuns din vina lui Radu Beligan. Totuși, e una dintre cele mai cunoscute poete și traducătoare ale țării noastre: Nora Iuga povestește, la microfonul Avangardei, ce înseamnă să trăiești între gândurile inimii tale și povestea celorlalți, cât de mare e altruismul traducătorului și cât de nemiloasă e suferința scriitorului atunci când se convertește în operă. Invitată la podcastul fostului ministru al Culturii, Ionuț Vulpescu, Nora Iuga mărturisește costurile avangardei sale: a fost acuzată sub comunism de erotism morbid și 8 ani a avut interdicția de a publica. S-a refugiat în traduceri, și a descoperit că romanul i se potrivește după această îndelungă asceză. Crede că și după 90 de ani te poți îndrăgosti nevinovat, dar că marile iubiri se trăiesc toată viața, prin reprezentare, așa cum i-a spus cândva Nina Cassian într-un dialog pe care, pe alocuri, și-l reproșează. E o femeie căreia nu i-a fost frică de iubire, dar care a trăit cu conștiința că niciodată în dragoste nu poți cere prea mult. Soțul ei a fost cel cu care a împărțit patul și poezia și tocmai de aceea, amintirile lor sunt cele mai de preț pentru femeia și scriitoarea Nora Iuga. Acum, scrie la un roman epistolar, o scrisoare fluidă care trece de la un destinatar la altul, dar nu se termină niciodată, o scrisoare dedicată celor pe care Nora Iuga i-a iubit și îi iubește, pentru că dragostea e unul dintre puținele lucruri infinite pe lumea aceasta, alături de secrete. De ce inteligența poate fi mai ispititoare decât seducția, de ce omul renunță la instincte, de ce preludiul e un lux tot mai ratat în relațiile de dragoste și cât de grea e singurătatea, aflăm chiar de la Nora Iuga, într-un podcast filmat cu generozitate în intimitatea casei ei, sanctuarul scrierilor sale. De altfel, un episod fără pudibonderii gratuite.

Interviul integral poate fi urmărit accesând link-ul: <https://www.youtube.com/watch?v=EINZfYm6xqk>

Ionuț Vulpescu: Bună ziua la un nou episod al podcastului meu, *Avangarda, cu Ionuț Vulpescu*. Astăzi, un episod cu adevărat special, filmăm - și îi mulțumesc în mod deosebit că m-a primit; suntem în cartierul Titan din București, și discutăm cu un titan al literaturii române contemporane...

Nora Iuga: Ah, nu! Ahaha!
- Știam, mizam pe această reacție! Scriitoarea Nora Iuga! Vă mulțumesc mult că ați acceptat invitația mea și că m-ați primit la dvs.

- E rândul meu acum să încep cu temele mele. Sigur că îmi face o mare plăcere că ați venit la mine, într-o primăvară atât de neașteptată! E o explozie de tinerețe afară și de frumusețe, și are o influență teribilă asupra mea această primăvară, și iată, trei bărbați la mine în casă e mare lucru, în această dimineață!

- Să știți că am fost în 2015, când Germania v-a răsplătit pentru extraordinarele traduceri pe care le-ați făcut din literatura și filosofia germană, eram în Guvern, eram ministrul Culturii, și am participat când ați primit Crucea de Merit - așa se cheamă distincția pe care ați primit-o din partea Germaniei.

- Exact!
- A fost o inițiativă, la vremea aceea, a Președintelui Joachim Gauck.

- Vai, ce bine v-ați documentat. Eu uitasesem cum îl chema.

- Eram prezent. Cum ați primit momentul acela, din 2015?

- Oh, dar nici nu eram acolo. Mi-a fost trimisă, și mi-a înmănat această distincție ambasadorul. În țară am rămas. Dar pe urmă, imediat, la scurt timp, s-a gândit și Președintele nostru, Klaus Iohannis, să îmi dea o medalie, pentru merite deosebite și pentru poezie, evident, și mi-a fost înmănată cred că tot la Ambasadă, dacă nu mă înșel. Nu mai știu exact unde am fost invitată să o iau, de înmănat mi-a înmănat-o Iohannis, evident, dar nu mai știu unde eram. Probabil tot la ambasadă, sau la Cotroceni? La Cotroceni mi-au dat, mi-am amintit.

- La Cotroceni. Episodul la care fac eu referire a fost la Ambasada Germaniei, pentru că era din partea statului german.

- Exact! E cum ați spus, dar nu îmi mai aminteam unde a fost distincția de la Iohannis, la Cotroceni!

- Ați tradus Jung, Gunter Grass, Nietzsche. Aveți peste 50 de volume de traducere...

- Nu am atât de mult, am aproximativ 50 de volume. Pentru că nu le-am numărat exact pe toate.

- Mă refer la toate.

- Nu am tradus decât din germană și primul a fost un volum tradus din suedeză, ce volum era, Doamne, August Strindberg! Lumea care a vorbit despre această traducere, spunea întotdeauna, iată, Nora Iuga, bună cunoscătoare de germană și de suedeză! Și eu habar nu am de suedeză!

- Asta voiam să vă întreb!

- Eu am tradus cartea respectivă din germană! Dar, de obicei, nu prea se face treaba aceasta, ei nu au specificat că eu nu am tradus-o din suedeză, și lumea a crezut că vai, Nora Iuga mai vorbește și suedeză.

- Bun, deci ne-am lămurit că nu vorbiți suedeză.

- Nici vorbă!

- Bun, Nora Iuga, poetă, prozatoare, traducătoare. Când traduci, nu e o concesie pe care o face poetul și prozatorul, nu e un altruism nefericit, până la urmă?

- Altruism din partea cui?

- Din partea poetului, a prozatorului. Considerați că momentele acestea în care ați tradus au fost fe-

ricite în biografia dvs.?

- Au fost extraordinar de fericite și extrem de necesare. Eu puteam să mor ca poet, pentru că mi s-a făcut o nedreptate îngrozitoare de care nu prea îmi place să vorbesc. Am primit, la un moment dat, când lucram la Editura Enciclopedică, o hârtie de la Consiliul Culturii, pe vremea aceea, Ministerul Culturii, prin care eram înștiințată că nu mai am dreptul să public. Și ulterior am aflat care era motivul.

Pentru erotism morbid. Era o prostie cât carul de mare. Sigur că totdeauna am avut în mine o dimensiune erotică destul de accentuată, dar morbidă... nu cred că am fost niciodată. Și vă dați seama că am primit interdicție de publicare 8 ani de zile. Ce puteam eu să fac ca să mă salvez ca scriitor, dacă 8 ani nu aveam voie să public nicio carte de a mea? Atunci am avut norocul uriaș - limba germană m-a salvat din multe situații, că m-am apucat de tradus. Traducerea e, dacă vreți, tot munca scriitorului, și a fost nemaipomenit. Pentru că prin traducerea atâtor romane bune din limba germană, eu am fost atrasă spre proză. Iată că, în timp, după ce mi s-a ridicat interdicția, am început să scriu roma-

ne. Și cu Sexagenara și tânărul cred că am avut cel mai mare succes.

- O răzbunare peste timp, față de acea pudibonderie.

- Exact!

- E adevărat că prima dvs. poezie a plecat din cântecul de vioară al tatălui dvs.?

- Da, exact, e foarte adevărat! Uite, mă bucur că țin minte ziua aceea minunată de primăvară. Eram la Sibiu. Sibiu, pentru mine, reprezintă aproape toate momentele fericite, neașteptate, care se leagă de tinerețe și de îndrăgostire. Era într-o zi de primăvară, cred că era aprilie, eram în bucătărie, și la o masă, citeam colecția Femeilor celebre. La 13 ani, am descoperit-o pe undeva, într-un colț de bucătărie, era un teanc de colecția Femeilor celebre, eram înnebunită și nu îmi doream altceva decât să devin femeie celebră și să mor decapitată, fiindcă toate mureau decapitate. Da... a fost o perioadă foarte interesantă. Ei, și tata cânta alături, că nu aveam decât o cameră, și în acel dormitor, tata cânta la vioară. Își făcea exercițiile. Era, țin minte, o sonată foarte frumoasă, a unui compozitor maghiar, Jenő Hubay, se numea, iacă-tă, ce bine că țin minte asta, era ceva, Zborul cărașului sau Zborul albinei, sau Divine se cheama, nu mai țin minte exact numele, și îmi plăcea foarte tare melodia aceea. Eram în bucătărie. La un moment dat, am găsit o foaie de hârtie, ceva, pe acolo, și am început să scriu o poezie, o poezie absolut penibilă pentru un om din ziua de astăzi, dar oricum, era o poezie. Mai țin minte versurile.

- Vă rog!

- Ia să vedem dacă nu pot să am un stop. „Lunca iar a înverzit / Și pomii au înflorit. / După multă așteptare / A venit iar Primul Soare. / El se plimbă prin poiene / În caleașca-i aurită, / Și mângâie peste gene / O copilă adormită.” Am dat examenul și am reușit!

- Ați reușit! Așa cum nu ați reușit la teatru mai târziu. Am văzut într-o „Scrisoare către publicul meu” - așa scrieți, și am văzut în final, într-o notă, am aflat că ați vrut să deveniți... spuneți așa: „Actorii mă iubesc mai mult decât mă iubesc scriitorii, dar nu s-a întâmplat lucrul acesta când Radu Beligan a fost Președintele Comisiei de admitere la Teatru”. Ați vrut să fiți actriță.

- Foarte tare. Am visat o viață întreagă, și acum regret că nu am devenit actriță. Cred că așa fi făcut față bine. Dar cred că m-ar fi mâncat și mai tare decât scriitorii. Astea două cate-

gorii nu știu de ce, se mănâncă atât de tare, în loc să se iubească. Ar trebui să se iubească. Pentru că sunt altfel decât toată lumea...

- De ce sunt altfel? Scriitorii și actorii sunt altfel?

- Nu între ei. Față de omul normal, ca să zic așa. Totdeauna, artistul și poetul, care și el e un artist, poate superior actorului, nu știu, dar nu cred că există diferențe de genul acesta, dar ei au o dimensiune interioară mai accentuată decât restul oamenilor. Artistul, sunt convinsă, artistul născut și nu făcut are această scânteie în el. Artistul ajunge mai repede la Dumnezeu decât omul de rând. Omul de rând ajunge prin bunătate, prin cinste, mai puțin prin cultură, fiind un om simplu. Dar artistul are un talent în plus, are o dimensiune în plus, sunt sigură de asta.

- De ce nu se iubesc între ei așa cum sunt?

- Cine, actorii? Artiștii?

- Sau scriitorii?

- Vai, se invidiază de nu mai pot. Tocmai fiindcă se iubesc prea mult și, vorba dvs., nu au cum să se mai iubească și între ei, dacă se iubesc pe ei înșiși. Vă dați seama, se urăsc mai degrabă între ei, dacă se iubesc prea mult pe sine.

- Dar nu ați vrut să fiți numai actriță, ați vrut să fiți și balerină. Ați vrut să fiți o Maya Plisetskaya a României.

- Da, mama e de vină, fiindcă mama era balerină la Operă, nu? Tata era violonist. M-am născut dintr-o familie de artiști. Eu am vrut să devin actriță, deci iacă-tă, și a ieșit o poetă, dar poetul ce e, nu e și poetul un artist?

- Când ați scris „Fetița cu o mie de riduri”, la ce v-ați gândit?

- Foarte simplu... Mi-e cam rușine să zic asta, arătându-mi vârsta, dar eu mă simt foarte tare fetiță. Foarte tare! Am rămas așa, ca atunci, pe dinăuntru, știți! Cum era aia, din spate liceu, din față muzeu!

- Astea sunt ridurile!

- Da, da, da, astea sunt ridurile.

- Spuneți undeva că ați vrut să vă faceți balerină și ați vrut să fiți o Maya Plisetskaya. Dar ați avut șansa, pentru că în familie, băiatul dvs. a făcut balet.

- Exact! Băiatul meu era fermecat de poveștile mamei, care îi spunea de spectacolele în care a dansat, și sigur că l-am dus la Operă, la Teatru, tot timpul a păstrat legătura cu scena. Și Tiberiu chiar a ajuns un balerin, mulțumesc cerului că a avut acest talent până la urmă, fiindcă simțea că poate să fie un balerin bun. Și a ajuns prim balerin la Operă și m-am mândrit foarte mult cu asta.

- Spuneți undeva că esențiale, în viața dvs. au fost iubirea, poezia și copilul. Dar e ceva ce v-a lipsit și ați fi vrut să aveți, pe lângă aceste trei lucruri?

- Ia uite, m-ați redus la tăcere... am impresia că am primit tot ce mi-am dorit. Nu am dorit lucruri imposibile, am fost foarte modestă, toată viața, deși am fost conștientă că sunt un artist talentat, și puteam să fiu multilateral. Aș fi putut să devin actriță, balerină, dar părinții mei au vrut să devin violonistă, după tata, și asta nu mi-a plăcut, nu că nu îmi place muzica, dar să înveți vioara este îngrozitor de greu. Și m-am chinuit câțiva ani, și tata s-a chinuit și mai rău cu mine. Și până la urmă am câștigat eu, că tata a zis: „Bine, las-o baltă, că nu te mai

chinuiesc cu vioara.” Am renunțat eu și el a câștigat partida. Cred că n-aș fi fost o violonistă bună. Nu aș zice viorist, pentru că pe vremea când eram eu copil se spunea viorist, nu violonist. Și Sava, la televizor, într-o emisiune, a remarcat acest lucru, și m-a uns pe inimă, așa, când am auzit viorist, că noi spuneam că tata e viorist. Nu era peiorativ.

- Vorbiți de Serata muzicală TV, care era un reper pentru generații întregi.

- Serata lui Sava, da.

- Vorbiți mereu despre iubire ca element fundamental. Cum a iubit Nora Iuga?

- Ei bine, era un fel de a iubi foarte diferit de iubirea de astăzi. Îmi e rușine să spun lucrurile astea, pentru că oamenii vor spune, ia uite, și Nora Iuga, care era atât de revoluționară, a devenit o păpădie conservatoare imposibilă, dar se întâmplă ceva. Adică, cred că societatea pierde o dimensiune esențială. Mi-e foarte frică, așa cum moare poezia, moare și iubirea. Se aleargă îngrozitor de tare, numai după plăcerile trupului, care, evident, sunt esențiale. Că nu am fost o femeie frigidă, feri-te-ar sfântul, la viața mea, dar mie mi se pare că preludiul într-o iubire, este mult mai important. Și legăturile care se fac dinăuntru sunt exact așa cum scrii o poezie. Acelea îți sunt dictate. Nu știu de unde îți vin. E o voce interioară, sau o voce superioară, foarte înaltă, care coboară în tine atunci când te îndrăgostești de un om numai din priviri. E, nu știu, îmi pare foarte rău că atât de repede ajungi în pat. Ar trebui să lași să se adâncească sentimentul înainte de a ajunge la momentul suprem. Asta e. Probabil țiine de vârstă această problemă a mea. La mine așa a fost întotdeauna. A durat mult până s-a copt bine pepenele.

- Spuneți undeva că sentimentul de iubire se naște odată cu sentimentul poeziei.

- Aș zice invers. Cred că sentimentul poeziei se naște odată cu sentimentul iubirii. Întotdeauna am scris cel mai mult și cei mai bine când eram îndrăgostită. Din cauza asta, probabil, poeziile mele nu sunt foarte tragice sau foarte negre. Sunt, în general, un om cu un temperament vioi, încă, și sinceră să fiu, deși e rușinos la mai bine de 90 de ani să spu că te simți încă tânăr, dar eu chiar mă simt tânără. Îmi place viața, dar cum să îți placă viața dacă nu îți place iubirea? Eu și acum, amintirile mele de pe vremea când eram îndrăgostită... de ce să zic „de pe vremea”? Că mie mi se pare că eu, pe dinăuntru, sunt îndrăgostită până la moarte. Cred că dacă apuc 100 de ani, eu tot îndrăgostită voi muri.

- Și redați într-un interviu, am văzut undeva o discuție, pe care ați avut-o cândva cu Nina Cassian.

- Ah, da!

- Care era mai în vârstă, avea cu 7-8 ani mai mult ca dvs.

- Da, cam așa...

- Dvs. o puneți în încurcătură...

- Am fost foarte obraznică...

- Frustă. Vă amintiți discuția...

- Da, sigur că da, am fost foarte obraznică. Am spus: „Dragă Nina, spune, cum reacționezi când vezi că niciun bărbat nu te mai adulmecă?” Chiar cuvântul acesta, mizerabil, murdar, l-am folosit. Dar eram destul de bune prietene. Și atunci Nina știu că mi-a răspuns, dar uite ce rău îmi pare că nu mai țin minte vorba pe care am folosit-o.

- V-o spun eu: „Iubirea se trăiește până la moarte, prin reprezentare.”

- Prin reprezentare! Exact! Uite că nu îmi venea cuvântul reprezentare în minte. Exact! Acum sunt mult mai bătrână decât era Nina Cassian, săraca, când s-a dus, și îmi dau seama ce teribilă dreptate a avut când mi-a zis cuvintele acelea. Pentru că prin reprezentare, se poate, într-adevăr, trăi iubirea, la modul cel mai sensibil, senzitiv, cu putință, stând pur și simplu cu ochii închiși în pat și imaginându-ți acele clipe.

- Asta e reprezentarea.

- Da, cred că asta e reprezentarea. Bine, că te poți îndrăgosti de un băiat tânăr, de un adolescent frumos, da, dar te îndrăgostești de el la 90 și ceva de ani ca și când te-ai îndrăgosti de un bibelou sau de o păpușă, sau... Asta se poate întâmpla, vine dintr-un simț estetic, o vibrație, exact cum faci poezie. Dar cealaltă, a trupului, e altfel, acolo poți să te gândești să îți amintești acele momente și să le retrăiești.

- Cât de importantă e memoria pentru un om?

- O, Doamne! Nici nu vreau să vorbesc despre asta, că la vârsta aceasta oricând mă pot aștepta, și deja îmi arată colții. Dar cred că e îngrozitor, nu mai ești tu. Nu mai ești tu! Și mai ales dacă ai stat o viață întreagă prin bibliotecă, și ai citit enorm de multe cărți, și la un moment dat îți dai seama că nu îți mai amintești nimic din ce ai înmagazinat de-a lungul a atâția zeci de ani, e îngrozitor! Nu mai ai nimic, nu mai ești tu. Cineva te smulge din tine. E groaznic!

- Oamenii inteligenți uită mai ușor, mai repede, decât ceilalți, care nu au înmagazinat nimic toată viața lor?

- Ce bună întrebare, ce interesantă întrebare îmi pui... nu m-am gândit niciodată, dar cred că de fapt așa ar fi, cum spuneți, deoarece, cu cât înmagazinezi mai mult, ceva se umple până la refuz și dă pe afară. Și atunci oala cu supă pusă pe o flăcără mare începe să se reverse peste marginile ei. Până când ajunge de se prinde de fundul vasului. E foarte dureros, când știi că o viață întreagă ai tot acumulat, ai tot acumulat, și dintr-o dată vezi că nu mai găsești nimic acolo, pe fundul vasului. E rău. E rău! Cred că e pierdere cea mai mare înainte de pierderea vieții proprii zise.

- Am vorbit teoretic despre iubi

continuarea în pag. 8 ⇨

⇒ **continuarea din pag. 7**

re, dar care a fost cea mai mare iubire a vieții dvs?

- Bine, cu bărbatul meu am avut un noroc extraordinar. Am avut un bărbat căruia nu pot să îi reproșez absolut nimic decât faptul că a plecat la 58 de ani, dar era altfel de iubire, iubirea asta, care a ajuns la o familie. Ne-a legat, evident, și copilul. El era un om absolut deosebit. Eu îi datorez foarte mult, ca poetă, lui Nino, care scria înaintea mea, mai mult decât mine și mult mai bine, și rămân cu ideea aceasta: era cel mai modest om pe care l-am întâlnit vreodată. Nu prea ieșea în societate, nu avea prieteni, eram numai noi între noi. Convingerea noastră în doi s-a limitat exact la acest lucru. Ori ne citeam poeziile pe care le scriam, și ne încurajam și ni se păreau teribile, pentru că eu înainte de a-l cunoaște pe Nino nu am scris poezie decât ceea ce am recitat aici și pe urmă am zis, vai, astea sunt poezii tămpite de tot, lasă-te! De când eram de 12 ani mi-am dat seama că nu e ceva acolo. Și întâlnindu-l pe bărbatul meu, când aveam, de acum, vreo 30 de ani, el, care scria foarte bine, la un cenaclu literar se întâmpla acest lucru, m-a atras foarte tare și prin versurile lui și, mă rog, îmi plăcea că era atât de tăcut, și noi doi am împărțit poezia și patul împreună, nu îmi amintesc de ceva mai minunat, și l-am iubit foarte mult pe Nino, dar era altfel de iubire! Era o iubire bazată pe înțelegere, pe afinități, dar am trăit o întâmplare foarte interesantă, la Sibiu. Era înainte de a mă fi căsătorit. Eu eram profesoară, în primul an de învățământ, la Școala generală nr. 1 de limbă germană. Și acolo, mergând pe strada principală din Sibiu, într-o seară, uitându-mă într-o vitrină cu blănuri, a trecut pe lângă mine un băiat. Eu aveam 23 de ani, primul an de învățământ. Iar băiatul acela, după ce ne-am cunoscut, am aflat că avea și el vreo 20. Pentru că după aceea ne-am revăzut la bibliotecă, pe Șaguna, cred, era biblioteca din Sibiu, și acolo l-am revăzut. Da! Momentul în care ni s-au întâlnit privirile, în seara aceea, eu nu îl uit nici acum, era un băiat înalt, foarte slab, foarte palid, parcă vorbesc de Toma Nour, din Eminescu. Îl aveam în față! Avea trăsături foarte frumoase, dar nu feminine, și nici foarte masculine, era așa, un fel de luceafăr... Pe urmă l-am revăzut la bibliotecă, și la un moment dat, plecând de la bibliotecă, am văzut că și el și-a dus cărțile pe care le avea, și a venit după mine. A ajuns după mine, eu aveam

probabil cursuri la școală. Am intrat în vorbă. Știu că m-am oprit în fața unei vitrine cu flori, el a venit în spatele meu și mi-a spus: „Domnișoarei îi plac poeziile și florile?” Și așa a început... Ne vedeam. Bine, am scris mult despre această iubire, care a fost foarte frumoasă, și împlinită, și a durat niște ani. A venit și în București, a făcut Facultatea de Drept, a devenit avocat... S-a stabilit în Brașov. Nu ne-am mai văzut de la un moment dat, și când m-am dus ultima dată în Brașov, acum un an, am cunoscut o brașoveancă, și văzând că nu îl întâlnesc pe Silviu - îl chema Silviu - am zis probabil că îl cunoaște, o fi auzit de el. Am vrut să mă interesez ce face și am întrebat-o: „Îl cunoașteți cumva pe avocatul Silviu Jecu?” Și doamna aceea zice: „Sigur că da, cine nu îl cunoaște pe Silviu Jecu. Parcă îl văd așa, un domn foarte fin și elegant, purta un mantou negru până la gleznă”. Pe urmă îmi spune: „Da, săracul, a murit anul trecut!” Când am auzit chestia asta, am început să plâng, din senin. Da... cred că acesta a fost cel mai interesant partener al meu, ca să zic așa. Pentru că aveam impresia că semănăm și fizic. Aveam impresia că semănăm fizic. Înalt, slab, palid, ochii negri... Era un fel de luceafăr.

- Cum trebuie să semene? Ce asemănări trebuie să aibă doi oameni împreună ca să reziste în timp? Ce îi ține, ce îi păstrează?

- Nu are voie nimeni să ceară prea mult de la celălalt. Sunt convinsă de asta. Dacă într-adevăr simte că omul acela i-a fost dăruit, că așa încep marile iubiri, atunci ar trebui să își primească darul așa cum e. Eu nu am cerut niciodată prea mult, nu numai de la bărbatul de care m-am îndrăgostit, să zicem, că m-am îndrăgostit și eu de mai multe ori la viața mea, dar nu am cerut niciodată prea mult. Și bărbatii pe care i-am întâlnit în viața mea, toți s-au purtat ireproșabil cu mine. Mult mai bine decât bunele mele prietene, așa că eu iubesc bărbatii până la moarte! Îmi plac femeile mult mai puțin.

- În timpul vieții...

- Ahahaha!

- Pe femei le iubiți acum. Dar dincolo de Nino, și de Silviu, pe care l-ați evocat acum, știu că ați avut ceea ce se cheamă o relație platonice, una consumată prin scrisori, vreme de 40 de ani, cu cineva. De ce unele iubiri nu se întâmplă, și rămân așa?

- Ia uite! Dar nu îmi amintesc! Serios, sunt uluită, am avut eu o iubire consumată?

- Ați scris, un epistolar, da.

- Dar eu acum scriu asta! Se întâmplă ceva uluitor. M-am hotărât să scriu o carte, o scrisoare continuă, care trece, însă, de la un bărbat la altul, fără să se oprească niciodată.... Dragă Silviu, pa-pa-pam, pa-pa-pam!.... Dragă Liviu, Dragă Nino, Dragă... și merge continuu, așa, eu tot spunând tot felul de minuni. Adică asta e cartea pe care o proiectez, o aveam, chiar pe masă. Dar nu îmi amintesc să fi scris deja acest lucru. Am o parte, dar în orice caz nu am publicat-o!

- Anticipăm, uite că suntem în laboratorul de creație al Norei Iuga.

- Foarte interesant! Se întâmplă lucruri neașteptate, care ne vin de undeva, nu știu de unde.

- Nu știm. Din vis, cine știe, din imaginar, din poezie!

- E bine zis din vis. Și visul e un teritoriu foarte interesant, care ar trebui sondat. Cine se mai hrănește cu vise în ziua de azi?

- Unde ne sunt visătorii, nu?

- Da, exact!

- Spuneți undeva, și sunt foarte sigur de asta, am citit într-un interviu din urmă cu câțiva ani: „Instinctul sexual e mai inteligent decât inteligența însăși!”

- Da, e adevărat, asta i-a înnebunit pe nemți când eram acolo, și de fiecare dată când mă invitau să vorbesc publicului puneau această întrebare și mă puneau în încercare. E foarte greu de explicat, dar instinctul sexual, mai ales când e vorba de crearea unei relații, acolo, nu știi de unde vine brusc această atracție, care exact de acolo vine. Instinctul sexual este, poate, cel mai puternic, pentru că îți arată un drum, adică te conduce, ca la animale, cum ele se atrag după miros. Instinctul sexual te duce clar la un bărbat care îți poate corespunde. Dar eu nu mă refer acum doar la pat. Ci în general. În toată componența, în toată alcătuirea ta interioară, e foarte interesantă chestia asta, deși se poate termina foarte rău, chiar dacă ești atras. Există ceva care te mână, vine din altă parte atracția asta. De asta mi se pare interesant, tot instinctul lucrează aici foarte tare. Mie îmi pare foarte rău că omul se distanțează tot mai mult de instinct, omul calcă instinctul în picioare cu toate descoperirile astea minunate și cu robotica asta de care îmi e frică îngrozitor.

- Vă e frică de inteligența artificială?

- Da, foarte tare!

- Ce ați întreba-o? Ce întrebare ar pune Nora Iuga inteligenței artificiale?

- Îmi e foarte greu să pun această întrebare, pentru că vezi, dragul meu, eu întotdeauna mi-am iubit instinctul, și mie mi se pare îngrozitor că oamenii vor să fie mai inteligenți decât instinctul, și asta e o luptă deschisă între om și Dumnezeu. Când spun Dumnezeu, nu spun din punct de vedere religios, doctrinar, că nu le am pe astea, dar există un sentiment foarte ascuns și foarte profund pe care nu ar trebui să îl calcăm în picioare. Asta nu înseamnă că sunt exagerat de credincioasă. Îmi fac cruce noaptea înainte de a mă culca, dar la biserică nu mă prea duc. Sunt anumite valori extraordinare în mine pe care nu mi le pot înăbuși mergând cu mine prin lumea asta, până la 90 și ceva de ani, și îmi pare rău când văd că se șterg cu buretele de pe tablă așa de ușor, dar eu nu o renunț niciodată la ele.

- E o relație, o legătură între poezie și rugăciune?

- Cred că e o legătură și depinde, rugăciunea aceea, pe care o înveți, e foarte departe de poezie, cum nici poezia nu se poate învăța. Rugăciunea nu se învață, poezia nu se învață, deși catolicii ar fi de altă părere. Dar există în noi, cei care au acest instinct pronunțat, chiar dacă nu îl vezi, dar îl simți. Nu se poate, tot ce există pe lumea asta a pornit de la o sămânță mică, mică, și sămânța aia nu știi de unde vine și nu o să știm niciodată...

- Pentru că am vorbit de germană și de traduceri dvs. Ați tradus o carte, Pentru nimic în lume, O iubire a lui Cioran. Voiam să vă întreb: e Cioran din aceste scrisori de iubire mai uman decât filosoful Emil Cioran?

- Cred că da. Da! Cred că da, era în schimbul acela de scrisori care ne-a surprins foarte tare pe toți. Când m-am dus la domnul Liiceanu nu a vrut să publice acea traducere, adică se temeau foarte mult oamenii să nu îl arate pe Cioran într-o lumină proastă, pentru că această Friedgard Thoma, cu care a avut el o relație, ca tot omul, da, e mult mai uman. Fiindcă de aici am pornit, mi-ați pus această întrebare. Categorie. E aproape de nerecunoscut Cioran. Ajungi să îl compătimești. Mie mi-a fost foarte drag Cioran și atunci, și când era rece și rău, și acuza tot ce există în jurul lui. Și pe poezi nu îi privea cu ochi foarte buni, din câte îmi amintesc, vag.

- Cum ați trăit pandemia, ce înseamnă singurătatea pentru dvs.?

- Oh! Ce frumoasă întrebare mi-ai pus! Totdeauna m-am ferit de singurătate, mi-a plăcut să am oameni în jurul meu. Dar venind pandemia, sigur că da, speriată, m-am zăvorât în casă, și neavând prieteni, pentru că atunci când am ajuns la 90 de ani, toți m-au părăsit, și atunci am stat singurică, mulțumesc lui Dumnezeu că mai am picioare bune și puteam să îmi procur singură tot ce îmi trebuia. Copiii nu sunt în București, sunt în altă parte, și sunt totalmente singură. M-am condamnat la o singurătate totală. Am descoperit calitățile uriașe, virtuțile nemaipomenite ale singurătății. Și mergeam prin casă singură, vorbesc singură prin casă, din cauza asta, mă cert cu televizorul tot timpul, cu politicul șamd, sunt foarte caraghioasă, râd de mine, că am ajuns așa o babă îngrozitoare care vorbește singură pe stradă...

- Vă alinați așa.

- Nu, nu, sunt foarte conștientă că nu sunt ca oamenii de vârsta mea, și asta îmi place, dar na, nu se poate trece peste amănuntul ăsta, care e vizibil.

- Singurătatea, cum o vedeți?

- Ah, da, am descoperit vraja, farmecul uluitor al singurătății. Caraghios este că am început să mă compar cu Nietzsche și cu toți aceia care au plecat din lume și s-au retras, într-o singurătate absolută și după un timp de ucenicie la porțile singurătății s-au întors printre oameni să le spună tot ce au acumulat în perioada de singurătate. Asta e o chestiune foarte interesantă. Cât de mult te descoperi în singurătatea ta proprie.

- Când te părăsesc prietenii?

- Eu am constatat asta așa, de pe la 80 și ceva de ani.

- Din pricina vârstei?

- Nu știu, că nu am avut ocazia să îi întreb de ce m-au părăsit. Pentru că vedeți, totuși, cu mine se mai poate

discuta cum discuți cu un om normal.

- Vă țin picioarele, cum spuneți... Cine v-a spus că aveți picioarele ca ale lui Marlene Dietrich?

- Ei, mi-au zis mai mulți, dar mai mult femeile decât bărbații, nu știu de ce. Eu nu mă rușinez, mă și laud, prin ceea ce scriu, cu picioarele mele, și mă tot rog la Dumnezeu să nu îmi ia picioarele. Sigur că e foarte important când ești singur să poți să te mai și duci la alimentară să îți cumperi ceva de mâncare.

- Ce e mai important să ai, mintea întreagă sau picioarele teferi?

- la uite-te, ce minune, spuneți ce am spus eu în ultimele mele scrisori pe care le scriu, „Doamne, nu îmi lua picioarele și creierul”, adică mie mi se pare exact tot ce e mai important pe lumea asta.

- Să știți că am avut emoții la începutul discuției noastre, acum, dacă v-am întrebat din viitoarea carte pe care nu am citit-o - ușor, ușor mi-am revenit, nu mai am emoțiile de la început...

- Cum să aveți emoții? E o plăcere să discute cineva cu dvs... Și noi doi văd că ne înțelegem foarte bine.

- Spuneți undeva: „Întotdeauna mi-am imaginat că o femeie ar trebui să își însușească ceva din misterul pisicilor. Să fie languroasă, atrăgătoare, seducătoare, inteligentă, rea, când nu te aștepti, să știe să te ducă de nas, ca să te determine să îi faci pe plac.” Vorbiți despre seducție. Ce înseamnă seducția pentru Nora Iuga?

- Bine, și asta este tot ceva înăscut. O ai sau nu o ai. Nu trebuie să fii frumoasă ca să ai seducție. Eu cred că am moștenit-o de undeva, dar am și învățat-o de la mama. Mama avea o seducție nemaipomenită. Știa să zâmbească, să se îmbrace într-un anume fel. Nici cu stridențe, nici ca toată lumea, să se fie parșivă. Adică „du-te-ncoolo, vino-ncoace, stai frumos și nu-mi da pace.” Sunt foarte multe lucruri. Să aibă o senzualitate accentuată dar să nu și-o arate decât în momentele propice. Să aibă o doză de răceală destul de accentuată și de mândrie. Sunt multe lucruri pe care le-am învățat de la bunicele mele, nici măcar de la mama mea, mult mai departe. Pe vremuri, femeile erau mult mai feminine decât astăzi, deși astăzi feminismul e în floare. Dar femeile din timpul bunicii mele cred că reușeau să atragă mult mai bine bărbații decât femeile din ziua de azi.

- E o femeie care v-a inspirat, așa, aveți un model feminin?

- Am! Îmi plăcea Marlene Dietrich, dar asta din cauza picioarelor. O femeie care m-a inspirat... Nu. Nu m-a inspirat nicio femeie, pentru că nu îmi plac femeile. Probabil că v-ați dat seama... Nici n-am avut, decât două prietene, Adela Greceanu, întotdeauna, fete mult mai tinere decât mine, și Corina Sabău, care locuiește tot aici, în Titan. Nu o să înțeleg niciodată pentru ce, de câțiva ani buni, mi-au întors spatele, fără niciun fel de ceartă, de motiv. Și nu mai am nicio legătură cu ele.

- Sunt momente care vă dor, acestea, când vă întoarce cineva spatele?

- Da, mă dor. Pentru că nu pot să ripostez, nu pot să întreb de ce se întâmplă acest lucru, pentru că sunt teribil de mândră, și atunci nu vreau să le arăt că îmi pasă.

- Vreau să mai comentăm o credință a dvs. „Un bărbat poate să

fie de o seducție irezistibilă, numai prin inteligență ieșită din comun. Femeile, la rândul lor, pot să seducă prin inteligență foarte tare, dar numai o anumite categorie de bărbat.”

- Ce să mai adaug la chestia asta? Nu, inteligența, cel puțin, în ceea ce caut eu în general la un bărbat, ca să pot ajunge să mă îndrăgostesc foarte tare de el, este precis, în primul rând, inteligența, totdeauna a fost așa. Totdeauna a fost așa. Cred foarte tare în inteligență, deși marile inteligențe câteodată s-au dovedit pe parcursul istoriei foarte malefice. Adică de un bărbat foarte inteligent poate ar trebui să te și ferești, cum ei, mai ales, săracii, ar trebui să se ferească de femeile foarte inteligente.

- Deci de oamenii inteligenți... trebuie prudență, trebuie precauție.

- Da, da, da, da! Dar în orice caz inteligența, la o anumită categorie de oameni, este mult mai irezistibilă decât sexul. Mi se pare.

- De cine vă este cel mai dor?

- Totuși, de bărbatul meu. E aici, pe o carte de-a lui.

- De Nino...

- Poate și pentru că a murit tânăr...

- Și pentru asta, dar era atât de cuminte! Da...

- Nu faceți rabat în a vă spune vârsta și oricum, aveți o vitalitate extraordinară. Sunteți foarte prezentă și în publicistica literară, și în cărțile pe care le publicați. Călătoriți încă foarte mult. Aveți un secret? Cum ajungi să fii întreg la peste 90 de ani? E un secret al longevității?

- Am fost foarte modestă o viață întreagă și în același timp și foarte orgolioasă. Nu se bat cap în cap acestea două. Modestă în sensul că am fost mulțumită cu tot ce am primit de la viață, și în perioada aceea cumplită când scriam la birou, la Casa Scânteii, îmi scriam articolele, că am lucrat acolo, cu mânușile în mână, cu căciula pe cap, cu paltonul pe noi, tremuram în casă de nu se mai putea, am ajuns să mâncăm beregăți.

Adică, când mă gândesc în urmă, am trăit în întregime epoca aceea de mari suferințe și mari privațiuni pentru un om. Vă rog să mă credeți că am fost foarte fericită. Din cauza asta eu nici nu am scris nimic împotriva regimului comunist, pentru că eu trăiam ca un om liber, tânăr, foarte fericit și îndrăgostit. Cu succese, mult mai mari decât acum, în ceea ce

publicam. Acum pe cine să mai intereseze ce scrie cineva de 90 de ani? Cam așa a fost viața mea, o perpetuă fericire! Pentru că vieții nu poți să îi dai altă definiție, decât aceea de a spune că viața e bucurie. Pentru mine, viața a fost o permanentă bucurie. Sigur, bărbatul meu a murit, a fost o durere îngrozitoare. Și atunci am încercat să mă feresc de durere. Ce credeți că făceam? Chiar la o săptămână după moartea lui, văzând că e greu de suportat singurătatea aceea, mi-am cumpărat teancuri de cuvinte încrucișate, să dezleg toate chestiile astea, ca să nu mă mai gândesc. Așa am scăpat eu de suferința atroce pe care mi-a pricinuit-o dispariția lui Nino. Am dezlegat luni de zile cuvinte încrucișate.

- Asta e viața, nu? E o definiție a vieții noastre.

- Viața noastră e nemaipomenită!

- Dezlegăm cuvinte încrucișate până la sfârșitul vieții.

- Vai, ce frumos ați spus! Cred că o să scriu chestia asta!

- E ceva ce regretați din ceea ce ați făcut, ceva ce putea să fie altfel, la un moment dat?

- Nu, nu regret nimic. Nici măcar nu regret că în copilărie am avut o viață nemaipomenită cu părinții călătorind tot timpul prin Germania, prin Austria, prin Belgia, prin Olanda, și acum, de multă vreme nu mai aveam această ocazie. Ei, având turnee, noi acolo locuim cu lunile. Și da, am avut mult noroc în viață. Am avut ceea ce majoritatea copiilor din România nu au avut în vremurile acelea. Am fost și în timpul lui Hitler în Germania. Atunci ne-a fost frică.

- Ați fost în Germania atunci?

- Da, am fost în Germania în perioada aceea.

- Cât timp, cum s-a întâmplat?

- Hitler a venit la putere în 33, după câte îmi amintesc, și eu aveam atunci 2-3 ani, și am stat în Germania în perioada lui Hitler, totuși, cred că, da! Până la 5 ani jumate, că la 6 ani am venit din nou în țară că a trebuit să merg la coală. În perioada aceea am fost în Germania. Părinții nu prea mă lăsau să mă joc în fața casei. Stăteam într-o casă cu două etaje la stradă, și dacă ieșeam puțin din casă, că mama mă trimitea, că viz-a-viz era o băcănie, mă trimitea să cumpăr unt sau știu eu ce, aveam de acum vreo trei ani sau patru, și mă cunoșteam aceia. Și țin minte că treceau oameni pe trotuar și mă vedeau. Eram foarte brunetă, așa, și pistruiață, și mă mângâiau așa pe cap, și mă întrebau: „Dar tu ce ești, că nu pari a fi nemțoaică?” De-abia mult mai târziu mi-am dat eu seama de ce m-or fi întrebând ei ce sunt. Eram foarte brunetă, și tata era brun, dar fiind și muzicant bun, că era șef de orchestră, era ceva suspect. Nu cred că s-au gândit la evrei, dar poate s-or fi gândit la țigani. Pentru un german, eram surprinzător de brunetă.

- Vorbind despre fericire, aveți undeva o imagine extraordinară, cred că într-un dialog, un interviu de tipul acesta. Spuneți că fericirea înseamnă să bei ceai de frunze de gutui cu firimituri de pâine. Mi se pare extraordinar. Erați fericită împreună cu soțul dvs.

- Da, da, da! Aveam un lup, pe care l-am găsit pe stradă. Un câine lup care n-avea glas. Și a venit cu lupul fără glas acasă, locuim în Tei, în fundul curții, în fața ușii de la bucă-

tărie, fiindcă nu aveam bucătărie, dar găteam pe un aragaz care era în holul de la intrare. Și acolo, în față, la intrare, era un gutui. Și când nu găseam ce mânca, pentru că întotdeauna salariul meu se termina la jumătatea lunii, iar Nino era pensionat de boală, atunci noi, sigur că da, seara savuram acest ceai de gutui, care era invenția mea, că nu mi-a zis nimeni că se poate face ceai din frunze de gutui, și asta era o bucurie! Sincer îți spun, toată viața mea eu am știut să îmi găsesc motive de a mă bucura. Cred că asta e o mare filosofie.

- E ceva din tot ce știe Nora Iuga de la viață, survolând epoci, înainte de Revoluție, după Revoluție, prieteni și neprieteni, e ceva ce ar mai vrea să știe și încă nu știe, dar și-ar dori foarte tare? Care ar fi întrebarea la care ați vrea să aveți răspuns?

- Nu m-am gândit la asta niciodată, am avut impresia că atâta cât îmi trebuie mi s-a dat întotdeauna. Nu am ratat nimic. Doar că nu am devenit actriță, dar nu pot să știu. Poate sunt mai fericită fiind poetă. Dar ce aș vrea, poate că nu ar fi bine, știe altcineva mai bine ce e bine. Poate că aș fi vrut să știu cum arată Dumnezeu. Da! Mai bine să o las mai moale. Dar cred pe undeva că nu se termină nimic aici.

- Cum arată oamenii, din ceea ce vă arată oamenii, și nu Dumnezeu, mai e vreun secret?

- O, da! Infinite sunt secretele, infinite. Și nici nu știu dacă vreodată căpătăm răspunsurile esențiale după ce nu mai suntem aici. Dar sunt absolut convinsă că după ce nu mai suntem aici ne transformăm în altceva. Viața nu se sfârșește.

- Mulțumesc mult! A fost un privilegiu să discutăm. Aș vrea să vă rog, pe finalul discuției noastre, să adresați un gând, o urare, un îndemn, celor care urmăresc acest podcast. Se cheamă Avangarda, cu Ionuț Vulpescu.

- Nu aș vrea să credeți că vreau să vă imit entuziasmul, dar m-am simțit uluit de bine în această discuție, probabil că s-a și văzut, și am fost atât de degajată, de naturală, chiar vă mulțumesc foarte mult. Am avut impresia că am stat de vorbă cu un prieten și că am reușit, în sfârșit, spre marea mea noroc, la vârsta asta, să mă situez pe aceeași lungime de undă cu dvs.

- Mulțumesc foarte mult!

Florian Saioc 95

toamnă

că îmi convine mie sau poate nu-mi convine
s-a mai mutat de azi o nouă toamnă-n mine
bate-o furtună iar năprasnică-n Carpați
tu vreme tâmpă tot în mine bați
se prăbușește cerul pe coline
sub greutatea norilor turbați
plouă-n câmpie plouă pe gorgane
iar mie-mi vremuiește pe organe
pe nervi pe suflet o Tu Doamne du-mă -
pe tâmpă și pe oase-mi cade brumă
cum trece timpul ăsta fluierând
în minte parcă-mi fulguie un gând
am traversat o lume și un veac
speranțe visuri toate de-a valma-au fost un fleac

veniră și zburară năluci mirări mirate
ca niște vrăbiuțe speriate
intrați în lume dar pe unde ies
sunt jecmănit de viață vreau un răspuns expres
ce albă-i Doamne nesfârșirea-n șes
ninsoarea se așează pe pâlcul de câține
pe ulițe pe case pe gardul de nuiete
și toată viața mea pornește către Tine
în sania din visul copilăriei mele

absolutul

hai să vorbim de moarte - de pildă de a mea -
n-avem de ce ne teme ne-obișnuim cu ea
ea cade ca o noapte din negura Tăriei
n-ai timp s-o simți să tângui - ea-i noaptea veșniciei
n-ai timp să-i spui nici cine-ai fost sau ești
pe ea nu o privești asemenea povești
ea vine te prepară cu-o dibăcie mare
ca să nu simți nicicând cum intri-n reciclare
- adică putrezești te descompui cu-n rost
adică-n două vorbe devii treptat ce-ai fost
dar asta nu-i o taină grozavă de proporții
ci o banalitate - e meseria morții
dar noi venim pe lume și cu-o înfimă parte
de douăzeci și unu grame de suflet - fără moarte -
o astfel de câtime-i un „strop” de abstracțiune
există-n noi pitită o taină o minune
ce pleacă suflet - suflet de nimeni speriat
la altă abstracțiune la Cel ce ne-a creat
la Dumnezeu adică - la nesfârșita Taină
El cică-i trupul lumii El nevăzuta haină
El este totu-n lume - lumea-i Dumnezeiască -
prin noi parcă-ar voi pe El să se cunoască
iar noi venim pe lume - de când în ea ne naștem -
că El voiește doar prin El să ne cunoaștem
dar astea-s bănuiele sunt niște presupuneri
sunt numai niște ziceri sunt numai niște spuneri
Creația Lui nu este de-aci până colea
Dumnezeiasca Taină n-o știe nimenea
doar preoții și sfinții știu poate o câtime
că Dumnezeu nu are cuprins sau înălțime
ci nici Meridiane nici Paralele n-are
nu are forme fixe ci pretutindene
eu nu știu să vă spun, eu sunt nepriceputul
nu pot să îmi închipui cum este Absolutul
așa că voi urma doar sfânta Lui chemare
cu sufletul iar trupul va merge-n reciclare
eternitatea-mi pare a fi o vorbă mare
iar singura nădejde a sufletului meu
rămâne Absolutul - adică Dumnezeu

dezmarginirea

când mă intru în trapez
are-acoperișul miez
și-nvârtitul titirez
fiindcă prostu-i prost de bun
vă ascund ce voi să spun
că eu știu, mă ispițiți
să vă spun ce voi nu știți
păi de ce v-aș spune vouă
de ce cloșca stă pe ouă
și de ce bărbatul cască
când femeia stă să nască
uite bă că nu vă spui
de ce ies din ouă pui
iar gutuia din gutui
toate astea-s niște taine
nu le vezi că nu au haine
umblă-n lume dezbrăcate
iacă-așa spre-a fi umblate
ba știute-ori neștiute
de minți slabe-ori pricepute
umblă-n lume s-o îndrepte
umblă-n lume s-o deștepte
dintr-o mare adormire
umblă fără - a-i da de știre
umblă-n lume din iubire
vorba n-am s-o mai lungesc
umblă - har Dumnezeiesc -
pentru cei ce le iubesc
și trăiesc cum e firesc
ba te și desmărginesc
Tainele te îmbrăcesc
cu-alte taine te momesc
fără vorbe de ocară
pân'te dau din dogme-afară
p.s.: omule ai grijă, întocma
pentru duh e ocnă dogma
când mă-ngheață iarna bocnă
pentru mine-i viața ocnă

fantastica panoramă

El este Dumnezeu, eu sunt făptura Lui
nemărginirea Sa-mi cuprinde mărginirea
eu simt că El mă ține precum mă și conține
El este-n sinea mea și dincolo de mine
El Rostitorul lumii îmi sparge-nchipuirea
Rostirea Lui e lumea și lumea Lui Rostirea
Dumnezeirea lui vibrează-n noi liturgic
întregul Univers îmi pare-o liturgică rostire -
prin fante neștiute în nemurire curg
urmându-mi Rostitorul eternul Demiurg
altfel n-aș fi ce sunt nici nu voi fi ce-am fost
în Rostitorul nostru aflăm-al lumii rost

rugă

spre Tine plec să vin la nesfârșit
cu sufletul ciobit cu duhul grav rănit
de-atâtea tribulații de-atâtea urâtenii
dar astea mi se-ntâmplă de milenii
de când trăim în lume avem căderi vedenii
și visuri răstignite și tulburări mentale
dar toate-s ale mele ci nu sunt ale Tale
sunt ale omenirii cu frâie cu zăbale
cu lanțuri cu cătușe cu bombe și cu bâte
cu-atâtea născociri teribile urâte
pe frumusețea lumii cad crime bestiale
și toate-s ale mele și ale lumii ale...
o Doamne tată Sfânt Te roagă robul Tău
mai vino să separi iar binele de rău
cum separași cândva lumina de-ntuneric
și apa de uscat pe acest bulgăr sferic

altfel ni se va duce zidirea sfântă-n hău
salvează-ne pe noi salvează-ne cetatea
că uite ne înghite pe toți eternitatea
cu disperare strig - de jos și până sus
ar fi frumoase toate și bune de nespus
ar fi dumnezeiești dar fără Tine nu-s
Te rog cum Te-am rugat - mă iartă că-ndrăznesc
mai dă-ne olecuță de Duh Dumnezeiesc

început

vorba-ți este în doi peri
măine-o să devină ieri
ieri va deveni vecie
loane-ai capul pe tipsie
duhu-ți în Iordan se scaldă
de botez e apa caldă
dar Iisus e botezat
răstignit și înviat
iar Irodul mohorâtul
vrea să-ți taie iarăși gâtul
acest rege dobitoc
sânge vrea de prooroc
loane-ai capul pe tipsie
când mai vii din veșnicie
să-mi botezi copiii mie
măine-o să devină ieri
eu voi fi prin primăveri
printre flori de măr pe sus
am să-l caut pe Iisus
să-i sărut iar mâna dreaptă
cu smerenie și iubire:
Doamne pe pământ te-așteaptă
o a doua răstignire

singura cale

voiam să văd înainte de toate Olimpul
și să-mi văd tipărită ultima carte
altcineva îmi va suspenda mie timpul
și-mi va da întâlnire cu nerăbdătoarea mea moarte
eu încep să confund deja sosirea cu dusul
uneori poate fi apoteotic iar Apusul
Adevărul e greu de găsit iar de spus și mai greu
El este însă singura cale care ajunge la Dumnezeu

timpul

se-așează greu o liniște în mine
o liniște blajină ba năucă
de parcă-ar ști el sufletul că vine
un înger să mi-l ia și să mi-l ducă
în liniștea fără sfârșit și fără stea
iar eu mă uit în jur atât de liniștit
eu nu știu ce să fac cu liniștea
- cu liniștea-asta fără de sfârșit
(și dacă-aș ști? păi cine știe -)
odată ce-am intrat în veșnicie...

Ion Deaconescu

Pentru totdeauna

Inima ta e o fereastră
 Și nu o frontieră, cum am crezut, cândva,
 Prin ea pătrund toate cântecele privighetorilor,
 Culoarele curcubeului,
 Dar și furtunile vorbelor fără noimă.
 Uneori, zvonurile o măhnesc, o tulbură
 La fel și seceta gândurilor de dragoste.
 Acum, e bolnavă, frigul i-a înghețat
 Sângele și lacrimile căci, din vreme în vreme,
 Plânge și strigă ajutor fără să-l primească.
 Mi-am pierdut memoria,
 Tot privind în zare să văd acea fereastră,
 Iar tăcerea mi-a zăvorât gura
 Pentru totdeauna.

Dreptul la iubire

Mă lupt, de când mă știu, cu timpul,
 Dușmanul meu de încredere,
 Ce m-a târât în război
 Cu propriul meu suflet,
 Avid de libertate și dragoste,
 Dar, mai ales, de albastrul
 Ochilor tăi.
 Am devenit soldat fără nume
 Ori cu nume împrumutate,
 Am tras cu gloanțe de magnolie,
 Cu săgeți înmuiate în propriul meu sânge,
 Dar n-am câștigat mare lucru,
 Poate o cicatrice, un semn pe frunte,
 De ce nu, picături proaspete de rouă
 Pe genele când dimineața
 Îmi bătea la tâmplă.
 Acum, când și el a obosit
 Mă gândesc să-i întind o cursă
 Să mă prefac că sunt fericit
 Și nu-mi pasă de nimeni și nimic.
 Poate, că se va satura de-atâtea lupte
 Și mă va lăsa în pace,
 Iar, bătrânul poștaş
 Îmi va aduce cea mai de preț scrisoare:
 Că am devenit liber
 Și am încă dreptul la uitare.

Învingător fără glorie

Mâna dreaptă a atins-o pe cea stângă
 Și am simțit că tresaltă,
 Încet, cu mare teamă am deschis ochii
 Zărind o frântură de lumină,
 Apoi am înțeles că și degetele picioarelor
 Se trezesc din amorteală,
 Semn că Dumnezeu m-a avut în grijă.
 S-a deschis și ușa
 Și o umbră albă mi-a întunecat privirea
 Tot mai uimită și neajutorată.
 M-a întrebat ceva, n-am înțeles,
 Dar am zis da, ca și când aș fi recunoscut
 Că am venit de undeva, de departe,
 De pe altă lume.
 Mi-a luat brațul și am simțit
 Cum un fluid rece îmi pătrunde în corp,
 Fără să înțeleg mare lucru,
 În timp ce auzeam un glas slab
 Spunându-mi să nu mă mișc deloc,
 Căci ar fi posibil să se rupă ceva.
 Mi-am ațintit ochii spre tavan
 Și, pe dată, am adormit
 Cu o mulțime de tuburi
 Și plasturi peste tot,
 De parcă aș fi fost îmbălsămat.
 Dar, când m-am trezit,
 Am înțeles că am învins.
 Învingător fără glorie.

Cel dintâi ecou

Vine o vreme, când poetul
 Începe să numere stelele, una câte una,
 Căutând, printre ele, pe cea norocoasă,
 Ce-i luminează drumul printre cuvintele
 Ce și-au pierdut capul și sufletul.
 Înlătură norii, de cum începe să scrie,
 Să nu întunece pagina albă,
 Precum o rochie de mireasă,
 Căci, niciodată, cuvintele
 Nu se lasă ademenite
 De chemarea poetului,
 Rebele și perfide, alteori calme,
 Se furișează printre degetele lui,
 Ca niște hoți de cireș,
 Strigă, fluieră, bârfesc, se înfruntă,
 Lăsând urme de sânge și lacrimi
 Pe foaia îndrăgostită de semne tainice.
 Dar, steaua poetului îi luminează
 Mâna ce sloboade cel dintâi ecou.

Începutul poemului

Orice poem irumpe dintr-o boare
 De melancolie ori din ceața de pe ochii
 Ce au zărit continentul corpului tău,
 Poate chiar din insula inimii visând corăbii
 Cu mătăsuri fine și sărutul incandescent
 Al mâinilor flămânde de dragoste.
 Orice poem se naște atunci când trandafirii
 Înfloresc în mâna femeii
 Cu degete albe și fine de lumină
 Și rouă neștiutoare,
 Atingând începutul și sfârșitul lumii
 Și al timpului nerăbdător.
 Orice poem începe cu bătaia inimii,
 Când simte fierbinte mângâiere
 Pe sânul revoltat
 De-atâtea așteptări și tăcere.
 Da, orice poem începe cu tine
 Și se termină tot cu tine,
 Libertate și temniță deopotrivă.

Rugăciune fără cuvinte

În fiecare dimineață, când mă trezesc,
 Mă uit în oglină și privesc un chip
 Pe care nu-l cunosc.
 Apoi, în fața ferestrei deschise
 Ascult cum se ceartă firele de iarbă
 Și frunzele tinere cu cele îngălbenite.
 Te caut prin camere
 Și nu te găsesc,
 Te-ai trezit devreme și ai plecat
 După o rază de soare plictisit
 Și un pumn de rouă neîncepută.
 Te ating și ecoul se lovește
 Cu capul de pereți
 Și-o liniște apăsătoare se-asează titulară
 Peste tot.
 Ca un început de rugăciune
 Fără cuvinte.

Vocile pământului

Ascultă, ascultă, ascultă,
 Cântecul pământului,
 Vocea pietrelor și scâncetul de durere
 Al frunzelor moarte,
 Limba boabelor de rouă,
 Ce suferă când sunt călcate pe inimă,
 Ascultă, ascultă, ascultă,
 Tânguitul melcilor leneși
 Și chemarea furnicilor
 Când simt primejdia.
 Pune tâmplă pe stânca rece
 Și vei auzi plânsul timpului,
 Zăvorât încă de la naștere
 Și poate, până la urmă, vei înțelege
 Că trebuie să pășești cu grijă
 Să nu tulburi vocile pământului
 Și odihna celor plecați demult,
 Uitând să îi strigăm pe nume.

Ca o mănăstire

Noaptea te-a luat de mână
 Și ai plecat spre o altă lumină,
 Unde să-ți vindecă rănila
 Și cicatricile sângărânde.
 A rămas doar o umbră difuză,
 Aproape fluidă,
 Furișându-se să nu fie văzută
 De nimeni.
 Umbra ta, doar ea,
 Atâta a rămas,
 Ca un ecou fără sunet,
 Ca o mănăstire cu uși ferecate.

Steaua norocului

Soldați învinși, prizonieri,
 Umbre fără nume,
 Cândva, împușcând cerul
 Pentru libertate și pace.
 Acum, fără epoleți și arme,
 Ca niște margarete al durerii,
 Privesc cerul cu alți ochi
 Căutând o stea,
 Cea a norocului.
 Durerea este invizibilă.

Sărmanul Ulise

Pe malul mării, Penelopa, aproape bătrână,
 Privește dincolo de orizont,
 Nu-l mai așteaptă pe Ulise,
 A renunțat de multă vreme,
 O dor ochii, picioarele nu o mai ascultă,
 Dar ea, tot pune pe masă
 Două farfurii, o lingură și un cuțit,
 Așa din obișnuință.
 Se face bolnavă când mai vine
 Unul sau altul
 Și vorbește tot mai puțin,
 Semn că nu are timp de discuții
 Fără rost.
 Astăzi, s-a hotărât:
 Se va împreuna cu cel dintâi
 Ce îi va călca pragul.
 Ajungând pe țărm, înainte de zori,
 Un bărbat adus de ape zăcea,
 Lipsit de putere pe nisipul umed:
 Sărmanul și învingătorul Ulise.

Theodor Răpan

1. Catrenul pornirii

E vânt din pupă! Largul mă așteaptă
Și-n toiul nopții dau de știre Morții
Că plec pe mare - zodie nedreaptă...
Sărman aed, rămân la voia sorții!

2. Catrenul înzării

Sextanți ai Clipei, fiți cu ochii-n patru!
Deasupra zării, altă zare este...
Să cred că-ntruna umbra joacă teatru,
În timp ce gura-mi spune o poveste?

3. Catrenul însuflețirii

De nu-i așa, departele dispară,
În văzul vieții câmp de maci suspină,
Rodind, temeiul frunții-n cer coboară,
Să fug? O, nu! Mi-e sufletul grădină...

4. Catrenul obrăzniciei

Matrozii tac aliniați pe punte,
Corsar bătrân ajuns-am iar la vamă,
Vrei ceartă, umbră? Visele-s cărunte,
În fața vieții, Moarte, vei da samă!

5. Catrenul îndurerării

E lacom timpul, gândul minte-ntruna,
În carne stă ascuns păcatul, oare?
Sub care-nzăpezire doarme luna?
Mă vezi, lumino? Roua-n sânge doare...

6. Catrenul uimirii

Cerșit sărut și Cântecul se stinse,
În poartă zac uimiri fără de număr,
Un pas mai fac și somnul visuri ninse...
Dar cine-i solul? Îngerul pe umăr?

7. Catrenul nuntirii

Ridică piatra! N-ai curaj, femeie,
Dospirea ploii seceta înfruntă,
Privirea ta e-o tragică scânteie,
Tăcerea tace, sus în cer e nuntă...

8. Catrenul surzeniei

Mă vezi bătrân? Armile-s departe,
Păduri sălbatic biciul voii mână,
Adestă, Moarte, viața mea se-mparte
În mii de rime! Una mă îngână...

9. Catrenul împietririi

Nu-i vis ce simt și mâna prinde iute
Pumnalul milei! Inima, nebuna,
Luștește ritmul - zvon de alăute!
Pe prispa pietrei plânge-n sine luna...

10. Catrenul ocărârii

E dulce fierea zorilor? Prea bine!
Guzganii ceții dau năvală-n strungă,
Esop, învinsul, către mine vine,
Ocara gurii, singura, m-ajungă!

11. Catrenul poftirii

Și tot mă-ntreb: greșit-a vântul calea
Sau lupii-așteaptă-anume să mă-nșface?
Pe loc rămân... Ce singură e valea,
Ocnaș mi-e gândul, pofta-n mine zace!

12. Catrenul ispitirii

Roiri divine țărnuț înțărâtă,
Absintul este, iată, pe sfârșite,
A ușii vrană tace zăvorâtă
Și eu te-aștept! Mă năpădesc ispite...

13. Catrenul îngeririi

Zugrav am fost și înger în pronaos,
Trapeza înserării-mi este casă,
În velă suflă vântul, dinspre haos
Îmi vin scrisori... Cerneala-i somnoroasă!

14. Catrenul iernirii

Zoresc s-ajung la capătul răbdării,
Din val în val poteca se-ngustează,
Ce toamnă crudă... Clipa împăcării
Își tace gândul! Iarna desenează!

15. Catrenul îndepărtării

Hotar de foc mi-e somnul! Sub icoană
Iertare cer eternelor naiade,
Și mor, și-nviu... Degrabă, vino, Ană,
În zori de zi departe-s în Cyclade!

16. Catrenul crezământului

În Tată cred - Atoatețitorul,
De dragul Său, cu soarele și luna
M-așez pe fruntea mării... Născătorul
A vrerii frumusețe o adună...

17. Catrenul împotrivirii

Grăit-a gura: umbra este mută!
Parâma-i ruptă, cârma în derivă,
Dulceața fierbe-n ceruri de cucută
Și-s eu alesul, mie împotriva!

18. Catrenul învingerii

Ce leac scorni-va Esculap, tâlharul?
Otrava minții-ntruce bucuria,
Nu-i chip să fug, să scapăr eu amnarul,
Mă-nvinge vinul sau melanholia?

19. Catrenul visării

Amare lacrimi dragostea revarsă,
Podele spală regele uitării
Și-n crucea nopții sufletu-mi apasă,
Un corb e gândul, ort voi da visării!

20. Catrenul păgânătății

Cocoși de tablă calea îmi veghează,
Ghiocul slavei mările îngână,
În somn, poetul iarăși aiurează,
Sub țestul vieții azima-i păgână...

21. Catrenul netrăirii

E pana ruptă-n două? Mâna scrie
Solii de-amar pe mese geluite...
M-ajung din urmă doruri? Cine știe
Să spună el istorii netrăite!

22. Catrenul petrecerii

În crez cu tine, ușa nu închide!
Curajul umbrei Moartea mea întrece,
Parșivă-i viață, lacrima desfide
Și bietul Caron, sus, la birt, petrece!

23. Catrenul provocării

Trimisul înger inimii-i vorbește
Cu glasul cui? Săgeata n-o s-ajungă,
Atâta timp cât ochiul se sfiește
Zadarnic Eros dă să mă împungă!

24. Catrenul nesiguranței

Pământ! Pământ! Striga-vor pescărușii!
În prag de zori se-ntunecă cerdacul,
Bătrân de mine-apar în catul ușii,
Întreg mai sunt? Cum, când să dau atacul?

25. Catrenul rătăcirii

Luciri nebune ochii minții-ndură,
Oceanul zării geaba mi te-ascunde,
Pierduta mea, e zloată pe Clisură,
Amurgul greu plutește spre neunde...

26. Catrenul înșelării

Dator pe viață, Morții-i dau de știre,
N-am bani să-ți las și azi, în gura mare,
Îți strig, uitare, am în amintire
Cuvântul ultim: pace, o-nșelare!

27. Catrenul iertării

Cum, *citius*? Mă mișc mai greu de-o vreme
Și larii casei din ascuns mă ceartă,
Să plâng nu vreau! Ciudate anateme
Rostește gura: inimă, o iartă!

28. Catrenul predestinării

În Crez m-ascund cu bune și cu rele,
Țărâna slavei vântură tăcerea
Și-n pas cu Moartea, stele logostele
Își mint lumina... Dedulcită-i fierea!

29. Catrenul ațipirii

O neagră buhă-n vis mi se arată!
E frica? Disperarea? Poate cerul
Pe care n-am s-ajung să-l ar vreodată...
Ascunsă-i vraja, ațipit misterul!

30. Catrenul întrebărilor

Arhonții tac! Se mânia Regina
Și-n zale trec fanfarele luminii!
Amare versuri scrie-n somn grădina,
Mă vinde umbra? M-or huli vecinii?

31. Catrenul neputinței

Mă bate vântul toamnei... Dar mi-e bine!
Un corn englez se-aude... Ce-o vrea, oare?
Ești surdă, noapte! Spune-mi, solul vine?
Ajuns la mal, mă-negur de ninsoare...

32. Catrenul dărniceiei

Mister e totul! Boala-n taină sapă,
Depeșe vin de-a valma din departe,
Cămila însetării dă de apă,
Cu mâna Morții Viața mir împarte!

33. Catrenul moroilor

Popas de-o clipă! Chipul meu se-ascunde,
Zaraful rade, focul arde-n vatră!
La stele urlă câinii spre niciunde,
Moroii în haită viața mea o latră!

Ștefan Mitroi

De dragoste

Iubita mea și-a pus o mască de femeie
bătrână. Mă încercă, desigur!
Dar eu știu că fruntea veștedă a femeii ce stă
la masă alături de mine e a fetei pe care am
dus-o într-o zi de primăvară la altar.
Așa că o întreb, glumind ca pe vremuri:
Ce zici de o plimbare cu pasul până
la marginea galaxiei?
Numai să nu întârzi la serviciu!
zice ea cât se poate de serios.
Da de unde! În mai puțin de o sută de
mii de ani lumină suntem înapoi!
Atunci merg, se ridică ea de pe scaun și,
punându-și inelul lui Saturn
pe deget, se îndreaptă, cu spinarea
ușor gârbovită,
spre ușă.

Frumusețea lumii

De mic am început
să mor câte puțin.
Mai întâi, o oră la câteva zile.
după care o zi la câteva luni,
apoi o lună la câțiva ani.
Mi-am păstrat obiceiul de a muri și mai târziu
doar că din ce în ce mai mult,
ceea ce mă face să cred că într-o zi
o să pot muri definitiv.
Așa cum, după aceea,
o să pot învia din când în când.
La început, o oră la câteva zile
apoi o zi la câteva luni,
după care, o lună la câțiva ani,
ajungând la o viață vremelnică
tot mai lungă.
Ce urâtă ar fi lumea
cu mine mort definitiv!
De dragul frumuseții lumii,
cum, necum,
va trebui să înviez tot mai mult.

Neștiutorul

Murise în somn
dar neștiind c-a murit
s-a ridicat din pat
și și-a văzut liniștit de treburi.
A dus-o așa până la
sfârșitul vieții!

Umbra mea

Sunt zile în care vine doar umbra mea acasă.
Se așază în locul meu la masă, vorbește în lo-
cul meu cu prietenii la telefon, iese în locul meu
în grădina din spatele casei, care e plină cu zilele
de ieri. Le udă în locul meu cu lacrimi, ca să nu
se veștejească.
Umbra mea îmi scrie cărțile. Tot ea îmi cară
stropul de glorie în spinare.
Nimeni nu mă cunoaște mai bine ca umbra
mea. Nici măcar copiii mei nu-și dau seama că nu
eu îi mângâi pe frunte seara, înainte de culcare,
ci ea.
Dacă n-ar fi îngerul păzitor, umbra îngerului
păzitor, mai precis, nu mi-aș da seama nici eu.
Cum eu sunt păzit tot timpul de înger, umbra
mea e păzită tot timpul de umbra lui.
Uneori, umbra îngerului nu mai poate răbda
și-i spune îngerului, iar îngerul îmi spune mie.
În cele din urmă capăt curaj și-i spun umbrei
mele așa:
Să nu cumva să crezi că te voi lăsa să mori în
locul meu! Nici să nu-ți treacă prin minte! Eu o să
fiu cel care moare, nu tu, așa să știi! Măcar atât
să fac și eu pentru mine!

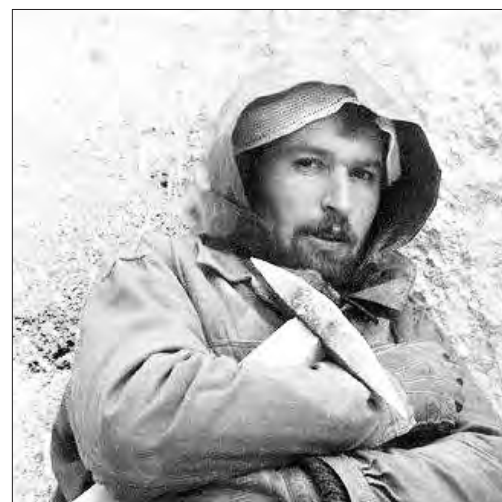
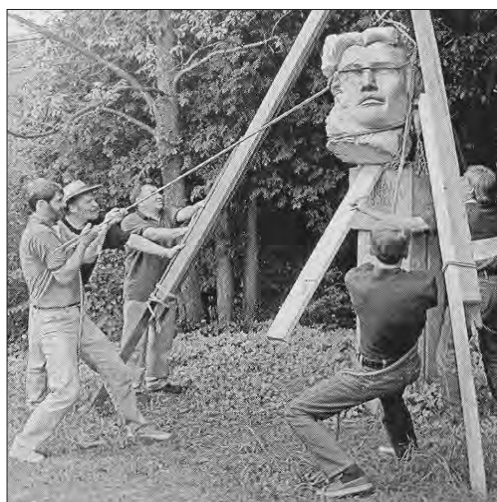
Tot timpul

Când mori
nu trece doar timpul vieții tale
trece tot timpul!

Flori de gheață

Ningea.
Călătoream cu o sperietoare de ciori în cușetă.
Doar noi doi în tot trenul
și doar ninsoarea și trenul pe câmp!
Până unde mergi? m-a întrebat sperietoarea
din senin.
Până la capătul vieții mele, i-am spus.
Vezi să nu mă păcălești și să cobori mai devreme!
Nu e treaba dumitale când vreau eu să cobor!
am repezit-o furios.
Cum să nu fie? a sărit ea în picioare mirată.
După ce o să te însori cu mine, n-o să mai fie.
Să ce? am țipat cât m-a ținut gura.
Nu vezi? a încercat ea să mă domolească, arătându-
mi rochia albă de mireasă în care era îmbrăcată.
Crezusem că e de la ninsoare, când am văzut-o
urcând.
Sunt o bătrână păpușă de cârpă, am auzit-o
apoi vorbind.
Ziceam să nu mor înainte de a afla ce e dragostea.
Nu trebuie decât să mă ții de mână și să spui da. Atâta
tot! Nu-i așa c-o să spui?
I se înlăcrimaseră ochii de sticlă în timp ce vorbea.
O să spun, i-am răspuns, cu ochi la fel de
înlăcrimați.
Și mai e ceva, s-a înveselit dintr-odată bătrâna mi-
reasă. Eu sunt lipsită, cum bine se știe, de inimă. Așa că
lăsa-mă să mă îndrăgostesc de tine cu inima ta.
Nici n-a terminat bine de vorbit că a și început
inima să-mi crească.
S-a făcut cât cușeta în care ne aflam,
în primele clipe.
După aia, cât trenul, iar la urmă, cât câmpul!
Călătoream alături de sperietoarea de ciori
într-un tren ce trecea chiar prin inima mea.
Tot din inima mea cădea și zăpada care acoperea
câmpul.
La prima haltă eu o să cobor! a zis ea. Doar până
acolo o să-ți fiu mireasă, atât.
Cu toate că mai era destul până la venirea primăve-
rii, a început să cânte un cuc în depărtare.
Singurătatea mea cântă, s-a grăbit sperietoarea să
mă lămurească. Eu am chemat-o. Doar nu era s-avem o
nuntă fără lăutari!
Ce bine că te-ai gândit la asta, am spus, altminteri
nunta noastră ar fi fost foarte tristă!
Pentru că trenul își micșorase viteza, pregătindu-se
să oprească, i-am propus să ne îmbrățișăm înainte de a
ne despărți.
Asta îmi doream și eu, a rostit ea în șoaptă.
Tocmai atunci a crăpat un geam din cauza gerului
și a pătruns în cușeta noastră vântul, clătănându-ne de
mai multe ori îmbrățișarea cum ai clătina o sticlă de
șampanie.
Ne amestecase vântul atât de mult, încât nu mai
știam care dintre noi trebuie să coboare. Poate eu, poa-
te ea.
Ningea mai departe, iar inima mea, care devenise
și a ei, nu numai că nu se făcea mică la loc, așa cum
fusesem mai înainte, ci continua să crească, depășind
marginile câmpului.
O auzeam bătând cu putere în trenul ce înainta prin
ninsoare, dar și departe în urmă, în pieptul de cârpă al
miresei.
Tot nu știam care dintre noi coborâse.
Sperietoarea tocmai arunca peste umăr buchetul de
flori de gheață pe care i le culesesem chiar eu de pe
geamurile trenului, înainte să ne strângem în brațe.
Nu se grăbea nimeni să le prindă. Cum nu se gră-
beau nici ele să cadă pe câmpul înzăpezit. Se țineau
prin aer după tren, amestecându-se cu ninsoarea.

Nicăpetre

„Eu am sculptat nevoia noastră de Eminescu”

De-o vreme, o lumină galbenă, poate prea galbenă, se insinuase pe chipul Lui de faun sălbatec. Discursul îi devenise calm, ademenit spre odihnă. Cu vorbe puține, încerca un ultim legământ cu viața-l nepotrivit de scurtă. A lăsat în urmă o operă intolerantă, săvârșită în cultul iubirii, celebrând cu necesitate zilnică profunzimea spiritului.

Un spirit singular, refugiat de tânăr într-o lume resemnată la gândul că întotdeauna trebuie să fi primul. Mereu primul. Ați propune cu obstinație doar concilierea cu performanța e numai o formă de seducție a bărbăției. Pe Nicăpetre l-au recomandat perseverența și răbdarea, obligându-l curtenitor la asceză.

Demersul lui artistic i-a personificat puterea de invenție, însingurându-l într-o lume intrigată de abstracția originalității sale asumate după criteriul normalității, al cuviinței și al bunului-simț. Viața lui ne invită la o ceremonie intermediată cu meșteșug între subtilitatea gândului agreabil și mentalitatea unei lumi inflexibile, cuprinsă de fierbințeli resentimentare. Retorica ei ne apropie după un rețetar ingenios și afectat, împodobindu-ne sufletul cu folosul operei de artă.

Efortul lui de-o viață ne fletează cu subtilitate, slăbiciunile omenești pălind necondiționat în fața genului de curtoazie folosit cu abilitate îngăduință spre a ne scăpa de eventualele justificări ale neștiinței noastre. Dar sporul la viață are dintotdeauna și implicații neprevăzute de cel ce se afundă singur și creator în adâncuri imaginate doar cu talent și cu iubire. Nicăpetre a trebuit să plătească pentru înțelegerea lui pasiune.

Potolită prea repede și fără milă de o anacronică vrăjitoare, existența lui e supusă prin revelația acestei pasiuni unui canon care să-l rânduiască în eternitate. A slujit cu suflet un meșteșug vechi exprimându-și astfel condiția de creator.

Lemnul și hârtia desenată, piatra și bronzul, și într-un sfârșit chiar cuvintele i-au dominat existența, libertățile ca și restricțiile ordonându-se obligatoriu în jurul acestor borne care i-au numărat zilele și nopțile. Zile și nopți sacrificate unei așteptări cuprinsă de bucurii și decepții, dăruită irevocabil unui spațiu al solitudinii ce s-a vrut aranjat în durată cu pasiune

și nu fără anume renunțări. O viață antrenând realizări grandioase cu o discreție exprimată frumos, devorată și de invidii și uneori împiedicată de mânia furioasă a unora.

Era un început de iarnă cam cam e iarna pe care tocmai încercăm să o traversăm acum, propunându-ne ca de fiecare dată să răzbim a ajunge ca lumea măcar până la primăvară, că pe urmă fiecare știm ce avem de făcut...

Era în anul 2001. Nicăpetre, după 30 de ani, își dorește să vină la Târgu Jiu. Am fost împreună la Tismana, la Hobița, am tăiat de-a lungul și de-a latul orașul pe care-l cunoscuse bine prin 1971, atunci când lucrase stâlpii „pridvoarelor” de la noua casă a partidului construită ca extensie a Palatului Administrativ ridicat la începutul veacului trecut de arh. Antonescu. Și-a revăzut cu bucurie lucrarea-i de tinerețe și a căzut de câteva ori pe gânduri închipuindu-și-l pe Brâncuși lucrând, mânat de o aceeași bucurie la rândul-i, de mult, la Târgu Jiu.

Apoi am petrecut acasă, la Bălănești. Și-am vorbit mult și de toate. Și ne-am simțit bine împreună cu „oficialii” Muzeului de la Brăila, cu care se însoțise în această călătorie cuprinsă și de o anume nostalgie. Și la un moment dat a remarcat, nu fără o ușoară părere de rău, că noi, la Târgu Jiu, nu-l avem pe Eminescu decât la bibliotecă. Și ne-a povestit de Eminescu lui pe care-l sculptase la fața locului, în Câmpul Românesc de la Hamilton - Canada în vara anului 1989.

„Eminescu meu a fost cioplit de un om care citește și iubește ce a dat acest poet lumii. S-a întâmplat ca acel om să fie și sculptor, să mângâie cu mâinile lui această lumină dată de zei oamenilor, marmura, să fie un sculptor bun care a așteptat timpul când soarta a hotărât să apară, printre noi, masca lui Apollo drept Eminescu al nostru.

Eu am sculptat, în primul rând, nevoia noastră de Eminescu.”

Indiscutabil, Nicăpetre, întruchipează pasiunea pentru o viață trăită în plenitudine, urma ei exaltând voluptăți celeste și provocând de-acum imaginația multora.

Ar fi împlinit 90 de ani!... (v.v.)

Dinu Săraru

Cântec vechi

Se strecura pe sub aluni,
pe potecile lui vechi,
și cum ieșea în lumină,
cum i se părea că e singur și n-are pe nimeni,
și nu mai e nici el nimeni.

Bătaia clopotului se îndesi
și din vârful Gurguilui văzu
casa lui Pătru cel scurt
și văzu cum iese carul cu mortul din curte,
însă nu se auzea nimic din jelitul muierilor
care se vedeau înghesuindu-se pe lângă car.

Coborî în Valea Leurzelei și ridică
în piept, gâfâind,
drumul care ducea la Biserica,
fiindcă înțelesese că întârziase.
Mergea repezit,
împingând cu pieptul înainte
și lăsându-se răcorit,
pe fruntea șiroind de sudoare,
de vântul ușor care se abătea
să împrăstie niște nori străvezii
prin care soarele mereu dădea să iasă afară.
Călca din ce în ce mai iute și într-un rând,
cum răsufla el greu și ostenit,
crezu că lângă el mai merge cineva
și întoarse capul să vadă,
căci și un glas parcă îi fluturase la urechi,
dar înțelese că era singur
și că demult nu mai trecuse el singur
pe drumul acela.

Clopotul bătea des de tot acum
și ajuns în dreptul bisericii,
Năiță Lucian se opri
și se rezemă de un gard de răchită,
ca să-și mai tragă sufletul.

Spre el cobora carul lui Nicu lui Nae
cu mortul.

Înainte mergea popa Sofronie,
cu o cădelniță din care curgea un fum vânat
care nu prea mirosea a tămâie.
Cântărețul lipsea,
și în locul lui, lângă popă,
călca moșul de la Sacoț,
cu un sfeșnic în mână,
dar cu lumânările stinse.

Nicu lui Nae venea înaintea carului,
șontăcând cu piciorul lui șoldit
și trăgând de lanțul boilor,
parcă s-ar fi ținut de el să nu alunece
peste moșul de la Sacoț.
În dreapta lui mergea țăntoș și încrunțat
Gogu lui Turică,
cu decorațiile pe piept, ca la o sărbătoare
și ținând în brațe o cruce de lemn
încă nescrisă,
fiindcă nu mai avuseseră când.

Din urmă se repezi după el,
ca să ajungă înaintea lui Nicu lui Nae,
Vasilică,

huțupîndu-se cu capacul coșciugului
și din când în când răzuia drumul
cu colțurile lui.

Tronul fusese pus în carul îmbrăcat în păturile
de pe patul lui Pătru și sus, în car,
aplecă peste Pătru,
muierea lui care nu mai plângea,
îi secase și glasul,
îi secaseră și lacrimile.
Stătea cocoșată deasupra lui Pătru
și îl mângâia pe frunte
și numai câteodată se auzea

șoapta ei șuierată:
- Pătrule, de ce ai făcut tu așa, Pătrule?

Puseseră niște crengi de brad
pe loitrele carului
și ele cădeau mereu, iar niște muieri
le adunau și le puneau la loc.
În urma carului veneau Genica și alte muieri
și Gheorghe Oțat cu Dumitru lui Dincă
mai în urmă.

- Hai mă - îndemna Dumitru lui Dincă
un băiat tot de la Sacoț,
care scutura o goarnă cu pâlnia teșită
și o lovea de podul palmei căci se înfundase -
cântă ceva, că intrăm în curtea bisericii,
și băiatul puse goarna la gură.

Năiță auzi sunetul ei
ca un strigăt care trecu Măgura
și în clipa aceea
rupse și soarele încheietura norilor
și ieși deasupra lumii.

-- Pătrule - șopti Năiță Lucian.

Carul se oprise dinaintea lui
și Năiță văzu fruntea lui Pătru
cel scurt pătată
de lumina sleită a soarelui
de la începutul dezghețului.

Venea primăvara la Cornul-Caprei.
Goarna tăcu iar înfundată

și popa Sofronie se întoarse spre
car să tămâieze.

Bătea clopotul stins acum,
parcă ăla care îl trăgea nu mai avea putere,
ostenise și lăsase funia slobodă.

Soarele se rotunji de tot deasupra lor,
și Năiță văzu că răchita din gardul
de care se rezemase, înmugurise.

Din urmă se strecură tremurat de plâns
glasul frumos al lui Simion Popescu.
Venea înalt cum era el și cu capul gol,
alb ca de zăpadă,
cu iapa vânată legată cu căpăstrul de brâu
și cânta cu lacrimile șiroindu-i pe obraz:

- Vă las cântecele mele
Să vă petreceți cu ele
M-ofilesc cu fruntea-n vânt
Când cade jos pe pământ
O plouă ș-o bate vântul
S-amestecă cu pământul
O suflă vântul pe toată
Parcă n-a fost niciodată.

Năiță se apropie de car
și se urcă și el cu Nicu lui Nae
și cu Gheorghe Oțat
să dea sicriul jos.

Pătru cel scurt zâmbea ca un copil
și parcă s-ar fi lăsat el intenționat,
cu ochii închiși, în lumina soarelui.

- Hai - zise Năiță Lucian, tare și supărat,
aducându-și aminte câte mai aveau ei
în ziua aceea de făcut
și în primul rând
de zidit bolta peste sicriu.

(din volumul *Niște țărani*,
apărut de Editura Eminescu, în anul 1974)

Ștefan bucuria de fiecare

Pe Ștefan Pelmuș trebuie să-l fi impresionat vechiul Egipt și lumea creștină, dar și imaginarul lui Hieronymus Bosch, care au coagulat în mintea sa modalități de a materializa și redefini într-un mod original suflul fatasmagonic al subconștientului. Din credințele celor două civilizații, acesta a remarcat ciclicitatea existenței, iar de la maestrul olandez, ritmicitatea ei, fantasticul fabulos și imersibil din om. Astfel, misticul și profanul au fost alăturate în totemuri, conviețuind în sistemul geometric pe care se structurează imaginea și unde Ștefan Pelmuș evocă un univers interior cu numeroase fațete.

Steaua lui David, Sfântul Gral, Sfânta Treime, peștele, crucea creștină și egipteană, conformația sarcofagului, a zeităților și amuletelor sunt ambinate cu elemente vegetale în fine pensulații și variate conotații plastice, devenind componentele unui spațiu organizat după ancestrale repere ale picturii și arhitecturii. Neobișnuitele configurații sunt proiectate pe o schemă, alta de fiecare dată, unde sunt plasate în câmpuri narrative forme ireale, stilizate și etajate, dispuse circular sau alăturate pe verticală, această lume neavând orizontalitate, ci doar transcendență spre necunoscute spații metafizice, artistul sistematizând viața ce va avea să vină, prin operă și prin tenta ei filosofică. Încercătura descriptivă, uneori excesivă a suprafeței, implică atenție, chiar un ritual al privirii vrând să eviscereze suprafața.

Astfel, descoperim timpul circular și mișcarea nesfârșită a elementelor vizuale, care se repetă în acest perpetuum mobile, determinându-l pe Ștefan Pelmuș să restaureze gestul, forma și însemnul, ca repere ale unei semiotici pe care și-a creat-o, prin abilitatea de a înțelege importanța indiciilor vizuale și recurența lor sugestivă în istoria culturii. Acestea definesc straturile memoriei sale impregnate de arhetipuri, care acum populează câmpul plastic fragmentat de numeroase simboluri, transformate neconținut în acele codificate alăturări formale și cromatice. Artistul intervine asupra unui contur precis, a cărei semnificație o cunoaștem, transformându-l din când în când într-o abstractă expresie plastică, însă, punând alături mai multe tipuri de configurații, el păstrează succesiunea devenirii formei și a infinitei ei puterii de regenerare.

În fiecare lucrare, Ștefan Pelmuș problematizează plastic variante

ale unor conținuturi expresive utilizate recurent, similare, dar nu identice, așezate pe întreaga suprafață a pânzei prin folosirea principiului repetitivității, conferind lucrării un caracter decorativ.

Dar, aceste caractere, născute din mistica egipteană și creștină, se erijează în substanța unor geometrii sacre, paradigmatică și încifrate, cu referire la dispariția fizică a omului, care nu înseamnă o limitare, ci o continuare în plan spiritual a tuturor referințelor existențiale, vizibile acum în rafinamentul său „Testament”, o pictură pe care artistul o păstrează în atelier, regăsindu-se aici toate simbolurile care l-au însoțit de-a lungul vieții. Un pendant al acestei compoziții, epatând prin contraste cromatice și realizat la decenii distanță, este tripticul ale cărui velleuri pictate pe ambele părți, potențează stilul și mesajul lui Ștefan Pelmuș, pledând pentru perenitatea operei de artă. Expusă la Galeria „KOG 7 CULTUREHUB” în luna decembrie 2025, această compoziție complexă este un apogeu al creației sale, în care i se statornicește identitatea discursivă. Aici regăsim cumpene existențiale și victorii, bucuria de fiecare zi a atelierului, respingerea cotidianului prin izolarea în lumea semnelor, îngrijorarea pentru posteritatea operei, mărturisirea fiind tăcută, dar afirmată pe deplin cu mijloace tehnice și estetice, cu arsenalul psihologiei simbolice. Ancorate în bolți și capsule ale timpului, în personaje imaginare și în profilarea torsului feminin, în formule vizuale care anunță geneze și elemente primordiale, formele populează perimetre desenate ca schițe structurale ale reprezentărilor, care ne spun că această variantă de „horror vacui” este un sentiment de respingere a vidului pe care Pelmuș îl ignoră cu substanța picturii sale, cu analiza ei sisifică.

Pelmuș re zi a atelierului

„Roata vieții” și „Pomul vieții”, „Angelus”, „Apocalipsa”, „Aripa”, „Balanța”, „Bolta”, „Cronos”, „Epistola”, dar și o serie întreagă de lucrări dedicate Evei (redată alături de Adam, intervenind apoi cu ideea de „Eva-Totem” sau aducând în context inorogul) și, în continuare, ciclurile numite „Fereastra”, „Golem”, „Graal”, „Heruvim”, „Prapor”, „Totem”, câteva cruci, troițe și multe alte subiecte, pornite din intimitatea spiritului său creștin, dar populate abundent și de embleme ale picturii egiptene, evident reinterpretate, ne dau o privire clară despre un artist veritabil, a cărei autenticitate rămâne plasată în zona unor izvoare culturale. În același mod a redactat și un „Autoportret”, amintind un om de zăpadă, care se va topi și va dispărea fără nici o urmă. Membrele sale sunt întinse, dar statice, chiar încremenite, într-un fel de răstignire, care nu anulează tensiunea datorată multitudinii de semne, concentrate pe trupul în care se înfig ca niște ghimpi, cuprinzându-i tot corpul, într-o relație indestructibilă cu natura, care intervine mereu în conexiunile totemice ale lui Pelmuș.

Surpriza expoziției de la „KOG 7 CULTUREHUB” au fost obiectele pictate, readymade-uri utilizate în viața cotidiană sau structuri neconvenționale și nonartistice. Și, ca să intrăm direct în subiect, „Drumul” este o astfel de lucrare, constând în doi saboți uzați și pictați, alăturându-se unei alte compoziții numită chiar „van Gogh”, în amintirea maestrului olandez și a încălțărilor sale, care stau la originea inspirațională a artistului român. Dar, de data aceasta, avem de-a face cu un bocanc așezat într-o cutie, această casetă de lemn semănând cu o simplă structură de mobilier, Ștefan Pelmuș conferind saboților o nouă iden-

titate, aceea de obiecte de admirat, integrate discursului său vizual prin scriiturile colorate inventate, dar și prin temele și motivele plastice specifice. Obiectele de acest fel devin un ecou al timpului ireversibil trăit de artistul care își învinge condiția prin creația irepetabilă, transformată într-o memorie a celor gândite și descoperite. Acest mesaj este relevant de „Cronos”, o tavă de alamă pictată, reiterând în centrul ei un vas din care se ivesc frunze miraculoase, germinând dintr-un fruct, dar și alte configurații exotice, direcționând înțelesurile spre zona înțelepciunii și a descoperirii adevărului, adică a apropierei de esența lucrurilor. Ștefan Pelmuș dovedește măiestrie tehnică și atunci când este preocupat de obiectul reutilizat, prin înzestrarea lui cu o anumită noblete plastică, dar și atunci când folosește un material oarecare pentru a defini suportul esteticii sale. Ulei pe lemn, sticlă, alamă, structuri vegetale, apoi ceară colorată, ipsos pictat și foiță de aur, uneori mixed media, sunt prezente în abordările sale, formele peste care sunt aplicate aceste tehnici fiind becuri, încălțăminte uzată, tăvi, cruci, cutii, tuia și bostani, căutând sensuri cu ajutorul lor: „Coloana”, „Cutia Pandorei”, „Electricitate”, „Falus”, „Fruct”, „Graal” etc. Experiențele spirituale, trecute prin exigențele picturii pe pânză, s-au mutat, printr-o acțiune ludică, într-un context nonartistic, acela al obiectelor folosite. Acestea au generat un nou context artistic, atunci când utilitatea lor cotidiană s-a sfârșit, lipsa de valoare a acestora, fiind regândită de Ștefan Pelmuș.

Un scurt popas trebuie să facem și asupra portretului, reprezentat în volum pictat, artistul impunându-ne să privim acest gen al tridimensionalului ca o continuare firească a preocupărilor sale, valențele estetice concentrându-se pe figura pictată a personajelor: „Mască”, „Egiptean”, „Capul Sfântului Ioan”. Acest din urmă volum este așezat pe un suport circular și ne conduce imaginația spre alte reprezentări ale decapitării înainte mergătorului, puterea de semnificare păstrându-se la cote maxime și în acest caz.

Strălucirea culorilor, auriul și roșul dominant din zona figurii, lasă la vedere acele pensulații simbolice, la fel cum se întâmplă și pe discul de lemn, evocând o tipsie, care păstrează configurațiile stilistice ale artistului.

Ana Amelia DINCĂ

Mihai AMARADIA

rumba pa ti

lui Emil Brumaru

Sunt legat de tine donzela Gitana Tropical cu un cordon ombilical-sentimental, ca un cântec în soare pentru asta contez, fără tine întineric e donzela Fuentes, ai mami

Rochia ta cea roșie din sânge de Boa am furat-o de pe culme când eram într-a noua, și-mi pare că noaptea ceva în ea crește, un fel de femeie dintr-un banc de pește,

Dansul tău din cețuri donzela Gitana Tropical, paradoxal îmi scotea furiile din banal și priveam încrunțat cu mâna pe pușcă, de parcă știam că sâni tăi mușcă.

E bine să afli că doar tu dintre fete, în inima mea Gitana făceai piruete, și acum 12 ani ți-am furat pantofii, motanul am fost eu blestemat mi-a mers rău rău tot anul.

Te aștept după spectacolul unde dansezi la Napoli să ți le dau înapoi pe toate și încă mami.

Paul ARETZU

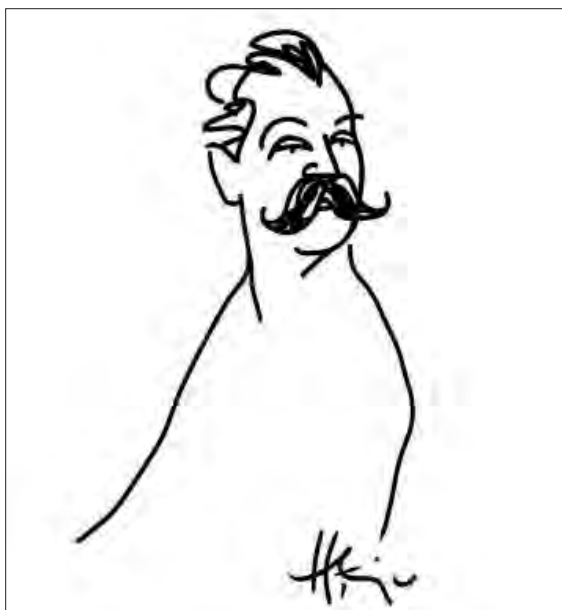
cartea vieții mele

carnea e tristă și eu n-am citit toate cărțile nici măcar una nu am dus-o până la capăt citesc la ea, citesc zi și noapte și deodată îmi scapă ceva. îi încurc paginile dau de foi netăiate, sau de foi lipsă mereu o iau de la capăt citesc, citesc, sunt lucruri interesante și deodată pierd rândul nu mai înțeleg subiectul nu mai știu care este personajul principal sau dacă a murit este o învălmășeală totală aș vrea să o iau de la început dar nu mai este niciun început carnea este tristă cartea aceasta mă întristează definitiv aș vrea să o arunc dar s-a lipit de degetele mele mi s-a lipit de ochi și merg orbește citind lumea printre rânduri iar drumul a devenit din ce în ce mai nesigur fiind scris dinainte de a fi mers cineva pe el

Gelu BIRĂU

Repetiție

Privesc înspăimântat curba ușoară a trunchiului de piramidă din infinita repetiție brâncușiană. Am sentimentul unui pântec pârguit din care se va naște alaiul unei păsări măiestre. Zborul până la cer se autoaprinde primește el însuși miros de azur taina unei clepsidre de oțel fulgerătoarea speranță a morții ca un soi de ofertă a sărutului rotund. Privesc înspăimântat așadar căderea frunzelor una în alta până în alt corp de piramidă ascunsă în pământ în pântecul generos al pământului.

Mircea BÂRSILĂ

În fiecare seară

Puțini, foarte puțini bănuiesc ce înseamnă să te culci fericind vrăbiile. Cheia răsucită în ușă de două ori, lampa dată la infinitiv și lătrăturile de peste noapte: îndepărtatele lătrături ale sălbăticiunilor psihopompe. Ferice de vrăbii: n-au zei și nu le ia niciodată interviuri păianjenul: uriașul păianjen în caftan egiptean. Ferice de ele: niște firimituri, niște mici ancore ținându-mă, în fiecare seară, să nu mă arunc pe fereastră într-un gol și mai mare. Lampa dată la infinitiv, cheia răsucită în ușă de două ori și repetatele coșmaruri cu substrat arhaic, păgân: se face că mi s-a furat din nou colivia în care îmi țin umbra. Se face că patul în care dorm este izbit, toată noaptea, aproape ritmic, de găleata unei fântâni. Puțini, foarte puțini bănuiesc ce înseamnă să te culci fericind vrăbiile: n-au zei și poate nici nu știu că sunt vii, în această betonieră în care ne învărtește, tot mai repede, soarele.

Daniela BRÂNCUȘ

Fata cu părul albastru

Îngerul alb îi spuse Nu ai voie să mergi întru salvarea altei lumi Dar universul ăsta stă să moară strigă fata Și sunt atâția fluturi albi în el cuminiți și buni Mă duc și gata!

Fată cu păr albastru vei fi aspru pedepsită Oprește-te îi zise Îngerul dojenitor Dar ea își ridică deasupra părului albastru precum marea Sabia luminoasă de lapis Nu-mi pasă - zise scuturându-și părul îndârjită Acesta-l drumul meu, asta-l cărarea

Rămâi cu mine, fată mai frumoasă ca un vis Nu pot să te urmez m-ar decădea și ar avea dreptate M-ar aștepta lungi secole de moarte Și tu vei fi întemnițată pe vecie Nu-mi pasă - îngâna ecoul vocii ei Ce-o fi să fie!

Și cum-necum voința ei de piatră-laminar Călătorind prin întineric de plumb precum o torță vie Atrase Îngerul către dezastru Simțise El chemarea vreunei ancestrale datorii Sau poate-un dor nelămurit din alte vieți Ori amăgirea mărului original Rostogolit pe elizeele câmpii Sau fu să fie doar dorința unui biet sihastru?

Cine să știe? Cum să știe?

Doar Îngerul care zbura tânjind cu tot mai dulce frenezie Să se cufunde în lumina părului albastru

Ana BLANDIANA

Ursoaica nebună

Cercul făcut în pădure de pașii ursoaicei nebune care, de când au adus-o, se-nvârte pe dimensiunile cuștii din care-i dăduseră drumul, pentru că nu e în stare să creadă că închisoarea nu mai există. Ea vede copacii în jur, dar crede că-s gratii și nu ridică ochii spre cer, pentru că știe că acolo-i tavanul, încât pentru ea libertatea nu e decât trauma drumului spre locul în care nu-i mai dă nimeni mâncare.

Cristian George BREBENEL

Iubire în manuscris

Cu ce argumente ne copleşim existența! Ca niște bolnave boabe de grâu aruncate în săracul hambar al trupului, luciri de drumuri sub alte stele polare, și câte și mai câte lucruri despre care credeam că nu mă exprimă.

Cu ce argumentăm noi lungă animozitate a intimității, când tragem peste trupuri obositele haine de dragoste? O rupere de ritmuri nemaîntâlnită pe tăramul iubirii și lașii care ne ies în cale înnodând poteci. E un joc copilăresc sau chiar lumina, sub forma unor îngeri liniari, ne ajută?

Trecem peste bariere fără să ne spovedim în stânga și-n dreapta, aici pe o măsuță se foiește o revistă cu zeci de rețete, reclame, ca viața să ne pară mai ușoară, foiletoane și romane cu alte rețete, cataloage în care gripa și dragostea ocupă același podium.

Speculăm somnul și ne aruncăm în mișcare, obosiți de atâta moarte înainte de naștere, cilim, cilim, vântul a spart geamurile, a întors foile la alte pagini pe care s-a depus rugina metalelor din noi, alte rețete demult încercate și trupurile noastre ce se apleacă seduse peste ele.

Cristian Liviu BURADA

Cu totul străin

Nu mai știam exact care sunt eu cel care părea că sunt Și care este celălalt - cel care ar fi putut demult să fie Deși amândoi eram făcuți din bulgării aceluiași pământ Și aveam inimile ferecate în aceeași colivie

Credeam că ne înțelegem destul de bine Fiecare în parte sau împreună aveam alură de eroi Când cineva striga la mine Deodată răspundeam amândoi

Toate astea până mai deunăzi Când m-am rătăcit și de unul și de celălalt Fără să-mi dau seama Nu mai credeam nici în a fi sau în a nu fi Toate rostirile îmi trădau teama

Pentru ceilalți să mă știe era un chin Iar când mă-ndreptam către blânde oglinzi Simțeam cum mă privește un altul cu totul străin...

Zenovie CÂRLUGEA Dan Mircea CIPARIU

O înserare în plină zi

Prea mult boncăluit de reni prin
grădini semiramide,
și deodată liniște că se aude cum
se scutură trandafirii
și cum din înstelări de cériște se lasă rouă
pe pajiștea cu maci și garoafe sângerii

Și tu aștepti dimineața cu viorele
din covor de frunze,
și luminișuri cu albăstrele,
pe care s-a lăsat laptele-cucului,

Asemenea îți strigi și tu numele
prin perdeaua de salcâmi înfloriți
prin care trece calea ferată,
așa ai ajuns în orașelul prăfuit de câmpie,

Acum numai poemul împovărat mai colindă
prin locurile uitate de mult,
trece pe versantul plin de ferigi al muntelui,
coboară prin pădurea cu uriașul ou de bazalt
rostogolit alături de cărare,
din peretele stâncos,
face popas pe o băncuță improvizată
de unde nu se mai vede niciun petic de cer,

O înserare în plină zi cu frunze la presat
și susur de clorofilă trăgând din adâncuri
puterile pământului, duhuri pierzându-se
în volbura de nouri, visând stihiale dezlănțuiri

zăpada case de bani și plane

zurgălăi pa ecrane
la casele de marcat singurătatea
pe porțile de la intrare
unde scrie cu litere de zăpadă
„Pruncul sfânt să vă ajute!”

Îngerul aprinde stele lămpi și neoane
de aer de foc de faetoane
îngerul vestește Noul An ieșit din șabloane
în care dai și iei lecții subterane

cușer cu noroc cu case de bani și plane
cărâte prin curier de proroci și generații
spontane

Theodora CIOBANU

Oranj

Culoarea lumii bate spre oranj
În nopțile cu gust păstos, de bariu

Mă uit la lumea prinsă înăuntru
Și văd că am sub coaste un terariu
Cu-n singur șarpe, gras și adormit,
Încolăcit sub omoplatul stâng

Nu pot să plâng,
S-ar inunda Pământul
Din galaxia ce-și rotește brațul
Pulsând scânteii în plexul meu solar

Aleg să urc pe scara de vertebre
Ce-și nesfârșește-n infinit coloana,
Dau ochi în ochi cu propriul avatar,
O ființă străvezie, din lumină,
Își schimbă brusc culoarea-n verde pal
Când o ating pe umăr cu privirea,
Nu are glas, dar înțeleg ce spune
În limba ei de nervi întinși și grei

Sunt anii mei
o junglă încâlcită de fire senzitive,
albăstrui...

Luna oranj dă semne că apune
Pe cerul unui iris în crepuscul,
Având în spate niște ochi căprui.

Ioana CRĂCIUNESCU

Mon General

Mon General îmi păzește cerul negru al copilăriei
în care roz îmi părea doar ștreangul
Cerule prin care fac tumble prin iarba
de sticlă.

Cuvintele încolțesc infantile
sub țărâna limbii,
fiecare rază de soare îmi este ghilotină.

Mon General organizează finalul,
corpul traversat de tumori,
oasele sfărâmate, o plasă de sîrme, șuruburi,
creierul minat de explozii...
își depune cu onor armele.

Îmi lasă un ultim galop
pe-un curcubeu destrămat
apoi atacă întunericul.

Aripi metalice, încheieturi metalice,
încălțări solide de tanc
se despoaie, se spală, mi se suie în pat.

Lichide-i sunt rănilor
ciuruit îi este primul trup de soldat.

„Mon General” nu are voie să doarmă,
începe lupta cu mine,
sapă tranșee în carne,
își face culcuș de bărbat.

Mircea DINESCU

Balada spitalului de boli nervoase din Poiana Mare

Am fost poet cu faimă în secolul trecut
cînd mă citeau și Nietzsche dar și Menumort
și Daniil Sihastru dar și Gheorghiu Dej
ca bobul de fasole mă cățaram pe vrej
Înși în halate albe mă implorau: „Isus,
ai rău de înălțime și o să cazi în sus!”
așa că mi-a fost milă de ei și-am coborît
să-mi lege papionul, din mîncaci, după gît.
Ca să iau premiul Nobel și ca să prind curaj
regina Fabiola mi-a tot făcut masaj
și m-a vîrît sub fustă la dînsa ca să-l iau
dar i-am văzut pisica și am răcnit „miorlau!”
și m-a lovit o poftă s-o pup pe-așezămînt,
că ea era flamandă, iar eu eram flămînd.
Am conversat cu Shakespeare adesea pe-nserat
cînd mi-a șoptit că dînsul n-ar fi adevărat,
că alții-i stau în spate să-i scrie ce i-a scris,
că opera-i prost scrisă iar el este proscris
și că în realitate nici n-ar fi fost englez,
că a avut un frate, probabil siamez
pe care chiar în pîntec la mă-sa l-a halit
de-o face pe ciobanul, acum, la Maglavit,
unde slujbaş cucernic al Dunării, consimt
să fiu Mircea Dinescu. De nu cumva mă mint.

Nicolae DRAGOȘ

Întâlnire cu Poetul

Înavuțit cu misterioase necuvinte,
Năzuitor către ordinea lor ascunsă,
Las timpul să mă cutreiere, să mă piardă.

Călătoresc prin uimiri, călăuzit de metafore
Cu metalice străluciri.

Din când în când, închid pentru
Necesare, inevitabile respirări,
Copertile cărților de poeme.
Parcă m-aș abandona unor
Ferestre proteguitoare.

Întâmpinat sunt de portretul
Poetului, învăpăiat în candori.
Portretul Poetului la adolescență.
Ori portretul Poetului din alt timp,
Devastat de halucinante,
Devastatoare peregrinări
Prin labirintul vieții și al vieților.
Sau de portretul de maturitate,
Modelat de revoltele imprevizibile
Ale vulcanilor lumii.

Asemeni unor petale tremurătoare,
Mângâie degetele mâinilor mele
Hîrtia aspră, căutând
Ordinea lucrurilor de dincolo...

De dincolo, din neclintiri de antice statui,
Din rame rigide, vor parcă
Să se smulgă
Atât chipul maturului-adolescent,
Cât și cel al adolescentului matur,
Refuzându-se și încredințându-se
Unul altuia.

Și dintr-o dată, fotografiile înviază,
Înlăcrimându-mă.

VA FI
FRUM S!

George DRĂGHESCU

Semn de carte

Pe o tablă de șah,
în loc de piese
sunt sticle goale.
Regina e goală,
regele e gol,
calul e gol...

Aș face o partidă de șah
cu cineva, dar sunt gol
și mă vede regina.

*

Am numărat podurile
să știu în ce ape mă scald.

Am numărat podurile
să știu pe câte maluri mă sprijin.

Nu voi izbui
să număr pașii lui Dumnezeu
pe un pod părăsit.

Alexandru DRĂGHICI

Lui Marcel Proust

De timpuriu mi-am pierdut timpul
Ar putea deveni oricând
victimă sigură
pentru cei care am auzit că
omoară timpul.
L-aș fi dus la țară
să-mi coloreze cerul copilăriei
și dorul de stele căzute prin iarbă
dar m-am luat cu cele lumești
și mi-a trecut timpul.
Am sunat și la dispariții
dar nu au avut timp pentru mine.
Aș fi putut să le dau
câteva semnalmente
doar era timpul meu.
Atâtea căutări și disperarea
că altcineva îl va găsi
înaintea mea.
Devenise din ce în ce
mai dependent de mine.
Eu care nu mi-am făcut
timp pentru el.

Mihai FIRICĂ

Subteran. Cuvintele nu mai urcă

Sub pământ, liniștea are greutatea
unui urs polar.
Pe pereți, umbrele se desprind de oameni
și urcă încet, ca o rugăciune nesigură.
Niciun tren nu mai sosește,
doar vântul, cu voce de copil pierdut,
atinge inscripțiile vechi
— ieșire, interzis, speranță.
Am spus odată că Iisus nu va mai
trece pe aici,
dar ecoul m-a contrazis:
„El trece mereu, doar tu nu-l mai recunoști.”
Pe banca rece, cineva a lăsat o lumânare
din plastic, cu baterii epuizate.
Lumina ei tremură în minte.

Mă gândesc la chipul Lui
ca la un reflex într-o baltă de motorină,
unde cerul se preface în metal.
Credința este o scară ruginită
pe care totuși unii se încumetă să urce.
Deasupra, orașul își mestecă zgomotele.
Jos, în subteran, un om își face semnul crucii
cu palmele găurite și zâmbește
ca și cum ar ști
că încă se poate salva.

Dinu FLĂMÂND

Omul cu lingura

Din lingura lui goală întinsă spre noi
pe atunci picura
chiar foamea noastră sorbită odată cu zeama
acelei disperări ce umplea găvanul
blidului său pe masă

totul era pământiu și sur de jur-împrejur
iar stupoarea
ce rotunzea gura căscată a omului
și țipătul lui ca o gaură în neant
îi ștergea și ochii și fața osoasă

fiindcă se îmbibase cu un fel de aciditate
acel moment
ce scorojea nu doar pomeții lui
ci și zidul din spate
sub orizonturile cocoșate;

omul acela bătrân aducea cu un alt bătrân
îmbrăcat
în mantia zdrențăroasă a unuia care vopsea
amândoi ieșiți parcă din mālul
unui veac nesfârșit
deși o timidă lumină îi proiecta din spate
și le nimba capetele cu un reflex de speranță;

omul cu lingura se dădea atunci la o parte
iar un fel de zugrav umil
cu păr alb rebel și pete
de culoare pe straietele lui de lucru
pășea în față
și semăna cu un fel de Corneliu Baba macerat
de o suferință lăuntrică dar senin -
cu mâna dreaptă
ușor descărnată odihnindu-se-n șold
(după ce își lăsase
probabil pensula) iar palma stângă se întindea
acolo spre noi deschisă ca o gură ce ne vorbea
deodată...

Adrian FRĂȚILĂ

Naufragiul

Abia ne depărtasem cu puțin
de golful ca o poartă oarbă
Umplusem doar galoanele cu vin
și sufletele cu miros de iarbă
când fulgerară norii indigo
peste paloarea levantină -
de parcă-n transă Vameșul Rousseau
pe Cer schițează jungle cu lumină
Mai încărcat cu alge între toți
mi se-nnodă pe brațe Marea
Nu ai să poți, - o-nfrunt - nu ai să poți!
Și simt cum în adânc albește sarea.

Alex GREGORA

Arătare

Se va arăta cu o spinare albă,
asemenea unui delfin dintr-o mare
ascunsă în durerea alteia
ca să-l nască,
de unde să-l știi,
spune, de unde?

umbra sa având graiul unui fur de noapte
învăluind corăbii furioase
din somnul unui iepure,
de unde să-l știi,
spune, de unde?

sfărâmaturile trupului său
vor povesti ceea ce n-au văzut
ori n-au auzit pe alții povestindu-le,
de unde să-l știi,
spune, de unde?

dinții săi puternici - rânduri de pescăruși
vestind roua cât valurile,
de unde să-l știi,
spune, de unde?

și nu va grăi de la sine
zvârlind din nouri cuvintele altcuiva
și-acela neputându-le purta,
de unde să-l știi,
spune, de unde?

se va nesfârși dulce ca izvorul,
mângâietor ca parfumul florilor,
de unde să-l știi,
spune, de unde?

Gheorghe GRIGURCU

Spre seară

Spre seară a intrat în localul strâmt sordid
o fată cu-o-nfățișare săracăcioasă
ia-mă spuse cu privirea
dar gestul său era încă ostil
aidoma veșmintelor sale înscorțoșate

dinspre apus pluteau nori negri
și doar câte-o crăpătură de senin lucios diafan
între masele lor se zărea cum tenul ei
de-o rebelă frumusețe

s-a așezat la o masă din margine
lângă un soi de pierde-vară vulgar -
sacou cadrilat și ciorapi albi -
se pare un trișor cu care a vorbit
pândindu-mă
dindărătul vorbelor șterse

ridicându-se apoi a rămas îndelung
rezemată de tejgheaua înaltă
privea în gol ca și cum s-ar vedea pe sine
departe-n trecut sau departe-n viitor
(în oglinda de aer imaginea ei apărea
bizar de firească aproape umilă)

pe neașteptate a dat pe gât
un strop de alcool stafidit
și disprețuitoare nu m-a mai luat în seamă
cu căutătura întunecată-n jos
cu sprâncenele-i dese aproape masculine
nervos strângându-se cum aripi de pasăre

cu-o mișcare smucită
a plecat pentru totdeauna.

Ion HIRGHIDUȘ

Ea stătea pe genunchii mei

Ea stătea pe genunchii mei și înjura
în limba ei
cu veninul adunat în anii de tăcere
și cu năduf de femeie arsă pe rugul dragostei

culorile ei deveniseră nude și îngropate
într-un fundal de plastic
unde prin robinete curge sângele
nevrozat al toamnei
excesul de riduri pe pielea cândva curată
și turturii de gheață ai copiilor-îngeri
care mânuiesc mașina galbenă a lumii

ea nu avea decât amintirile
de pe vremea ogoarelor coapte
în Valea Roșie a dezmiardării
restul sunt oglinzile trecerilor pe sub cupole
cu brațe de metal construind apeductele
plinului și golului nemuririi

atât cât s-a putut auzi printre
ființele pesimiste
ea este din vremea unui poem
cu pielea plină de nisipul umbrelor
și de mișcările catifelate ale cântecelor

ea stă pe genunchii mei
și are rădăcinile în oasele mele
un acoperiș al voluptăților purtate de vânt
cu polenul măcinat și risipit în rămășițele
stelelor pitice

și-n limba ei nerușinată e atât de fragilă
mă înjură de părinți și-așteaptă sângele
să inunde
zilele negre ale singurătății.

Horatiu MĂLĂELE

De fi-vei cer...

Se lasă noaptea peste Baia Mare,
Viața dispare-ncet în minele de sare
Iar, peste țări, în jalnicul Madrid,
Un soare moare trist și rece și fetid.

Parisul se târăște cu aer prefăcut,
Iar Bucureștiul plânge ca un copil pierdut.
Orașele bolnave își caută destinul,
Și curge-n lacrimi Volga și Dunărea și Rinul...

Deci, iată-ne iubito la margine de Timp,
De fi-vei tu zeiță, eu îți voi fi Olimp,
De fi-vei cer, fi-voi abis,
De fi-vei somn, îți voi fi vis!

Ștefan MELANCU

Dimineața cuvintelor

Dimineața cuvintelor asta ai vrea acum
carnea lor fragedă pieptănată de rouă
și îmbăiată
în ea. Verbele lor de căței cu cerul gurii negru
mușcând coada de lună nebună

să îți lași mâinile scotocindu-le
uitate și umezi făcute nod legând umbra
soarelui alb ce se va ivi negreșit
ce va clătina umbra casei apoi și a vântului
(și a gândului)

încotro lene a inimii
talpa ta roasă lipită uitărilor încotro?

zorii dintâi ar sta încă în rând cu tine
la festinul
cârlionților negri luminând drumul
și apa cea lungă fără de capăt (întocmai
se vedea) boii soarelui să o bea -

împresurându-o
astfel împresurându-te în ea
spălându-ți nașterea

asta ai vrea dimineața cuvintelor încă o dată
plesnind în dinți silabele încă lăptoase
stoarse în miezul limbii în facere

inima încăpând toată în murmurul mâinii
ce-adie. Și apoi și apoi poți intra
în melancolia ta înălăstrită
unde să îți așterni neînduplecat numele

Ion MUREȘAN

Poem de dragoste

În ochii ei e pace și prăpăd,
pleoapa-i strivește-n aer snopi de cimbru,
și nu știu, Doamne, cărui echilibru
sunt streășină atunci când nu o văd.

Spion sub piele sângele-i trădează
vechi hărți și mici secrete militare.
Ea ține roi de fulgere-n pahare,
Privirea ei excită și castrează.

Inimă n-are-n ea, ci-n coș de pai
i-o plimbă un copil ca pe-o pisică,
ce toarce leneș pe-o pernă mică,
pe când căruțe trase de opt cai

la ea, ca la guvern, descarcă plângeri
și poezii cu miile. Căci, vai,
ea patronează o contrabandă fină:
când vine noaptea, ca dintr-o uzină
(zvârlind spre ceruri argintii răsfrângeri),
din sânu-i stâng, cisterne lungi spre rai
duc lapte și suzete pentru îngeri.

Andrei NOVAC

Viață

în fața ta este un câmp și o lume
care nu există,
eu sunt iarăși copil
și toate emoțiile mele sunt aruncate pe jos
acesta trebuie să fie un anotimp pe care
acum nu îl recunosc
viața noastră nu a trecut printre
degetele celorlalți.

copiii cresc constant în ochii celor care
știu să viseze,
toți copacii din jurul nostru își agață
puternic rădăcinile în pământ,
cerul este roșu aprins între buzele tale
mușcate de dinți.

fugim în jurul vieții noastre în fiecare
dimineață ca printr-un parc,
fructe care se rostogolesc peste podeaua
din lemn a casei în care am copilărit,
când se lasă seara pereții albi ai
incertitudinii noastre sunt o conștiință vie.

cu siguranță soarele se ascunde
în bucuriile noastre de atunci
cade întotdeauna peste un câmp
și o lume care nu există,
eu sunt iarăși copil și ordinea lucrurilor
devine alta,
ne desprindem din viața asta și începem
să o trăim,
ne ridicăm pe vârfurile picioarelor
prin iarba necosită.

o să fie bine,
o să fie cald,
o să râdem cu gura până la urechi,
copilăria noastră nu este doar despre noi.

Ana-Maria PĂUNESCU

Alt an nou

Va fi mai bine, sigur, spun poezii
Ce nu și-au scris poemele finale,
Eu știu că o să-mi fie dor de tine
Și c-am s-adorm în gândurile tale.

Că am să te visez și-n anul care
De prin ceasornic într-un fel se lasă,
Că tot pe tine-am să te port pe pleoape
Și-am să te duc cu mine-n orice casă.

Tu ești acela care, peste toate,
Mi s-a întipărit în grea poveste,
De tine scriu și cărțile străine
Și despre tine orice dangăt este.

Nici nu te mai iubesc de-atâta zâmbet
Ce-mi stă ascuns pe orice fel de straie,
Cu anul nou nu s-a schimbat nimica,
Aceași ochi căprui din sens îmi taie.

Va fi mai bine, sigur, spune harta
Ce între noi adesea se-ntrețește,
Doar tu rămâi, desigur, scris în cartea
A unui om ce nu te mai iubește.

Spiridon POPESCU

Eminescu

*Indiferent ce vor mai spune unii și alții,
poezia lui Eminescu are o forță uriașă.
Este poezia care a reușit să convingă
Biserica literaturii române să înlocuiască
Aminul cu Eminul.*

El s-a născut din dorința noastră de a fi,
Din orgoliul cuvintelor noastre -
Nu-n pântec de femeie a mișcat
Ci-n pânțele cerului, albastre.

În scutece-nfășat n-a fost văzut,
Cum a fost trupul meu sau al tău,
I se făcea baie într-un lac plin de nuferi
Și era înfășat doar în numele său.

Ursitori nu i-au pus: se știa dinainte
Că-i ursit să nu fie nimeni ca el,
Lăutarii n-au îndrăznit să-i cânte la nuntă
De aceea n-a purtat pe deget inel.

De aceea n-a fost ispitit niciodată
Să-și ridice în sat locuință,
Își împletise un pat din flori de tei
Și locuia în propria-i ființă.

Prințul acesta, căci era un prinț,
Putea să-nvețe orice pe dinafară,
Un singur cuvânt n-a putut nicicând:
Să-nvețe de la oameni cum să moară.

Robert ȘERBAN

Mai departe

uneori
încerci moartea cu degetul
dar nu ca pe o apă
să vezi dacă-i bună
ci ca pe vecinul de pat
dintr-o tabără de refugiați
să afli dacă a adormit
ca să-i poți fura încălțările
și să mergi
mai departe

Ion POPESCU - BRĂDICENI

Elegia a XXV-a / Cartea Perfectă

Estimp vegetația se uscase. Păștorii
chemau joimărițele, preoții plimbau
crucea pe dealuri, invocând ploaia.

Estimp fructele pădurii pieriseră din
pricina secetei nemiloase. Consătenii
mei urcau în munte ca să aducă

apă de la un izvor de-i ziceau „Fântâna
Tinereții”. Duceau în fiecare zi, o fecioară
virgină ca să-i vegheze curgerea continuă.

Ziceau ei că astfel mențineau pe
oglinda izvorului și firisorul ce se
prelingea printre pietre pururea viu,

și teafăr, și nemuritor și curat precum
ursitoarele care-mi meniseră mie, la
naștere, pe la miezul nopții, destinul

de poet. Azi, vremurile-s tot tulburi, ne
pregătim pentru cel de-al treilea război
mondial. Tot ce-aud, tot ce văd

sună a amenințare a dreptului de a trăi
în libertate, în pace, în frumusețe, în
fericire. Mă reculeg în vreo mănăstire

două-trei ceasuri cu vreun poet încă lucid,
încă luptător împotriva răului social (și
politic în subsidiar) cu-o fermitate spartană.

În liniștea de rai a grădinii pururea
verde și înflorită, respir o porție de eternitate
deși îngrozit de pleiada de sfinți ce-mi
introspectează conștiința și subconștientul
cu privirile ca de laser cuantic..., îmi trag

sufletul câteva clipe cu ochii spre Înaltul
Cerului. În gând spun o rugăciune. Frunzele
pomilor început-au să moară, sub cupola

ale cărei temelii s-au cutremurat. Solitar
cuget: aici, de m-aș retrage, aș scrie probabil
Cartea Perfectă, cu simboluri în loc de cuvinte.

Vasile SICHITIU

Herak

Herak nu-și găsește intrarea în spații.
Stă la marginea lor, la marginea tuturor,
contemplând de sub armura sa de secunde
viața celorlalte principii,
viața fraților ajunși să aibă un trup.

El nu poate trăi. El nu poate muri.
Dar dinspre el vin numeroase
sentimente în șir, în progresie chiar
și făpturile cosmosului le resimt
fie într-un șoc violent, fie în scădere.

Herak poate fi atins doar în emoții,
dar nu așa cum ai atinge o carte
sau apa limpede a unui râu de
munte, ci așa cum ai atinge
cu fruntea vreo stea de foarte departe.

Costel STANCU

* * *

Cinez nimicul ca pe un berbec
pe care altădată-l călăream.
Poate-s nebun, dar ochi de fiară,
prin întuneric, mă pîndesc la geam.

În așternuturi proaspete de piatră,
adorm apoi visînd întruna
că sîngele femeii, noaptea,
se întîlnește pe furiș cu luna.

Își varsă-n mine lapții îndoiala,
și-s singur, fără glas și trecător,
cum trecătoare-i apa peste pietre
și firul ierbii prin picior.

Atunci tresar, gîndesc și caut
comori în focul ce s-a stins
- pescar al sinelui e omul,
nemulțumit mereu de ce a prins.

Viorel SURDOIU

Povestea omului e mâine

Orașul se trezește cu greutatea nopții
palpitând încă sub pleoape
trandafirii au înflorit gardurile
privirea mea care se întinde peste strada
pustie
toate formele altfel nebăgate în seamă
parcă prind viață
prezența lor este aceeași cu prezența mea
fragment de istorie repetată ca o răsfoire
albumul cu fotografii
cine oare s-a chinuit să deseneze toată
povestea și de ce?
în vârful degetului meu stau literele
așa cum talpa își scrie traseul
peste care se așază
măsoară și mănâncă distanțe
cîndva era nevoie de trei degete
care strîngeau un creion și
cuvintele se scurgeau
peste foaia de hîrtie
închinare adunând energiile din cele patru zări
ale corpului
dialogul cu cel care stă undeva în toate și ascultă
doar ascultă și nu știu de ce doar ascultă
acum litera nu mai are o istorie a ei
cuvîntul nu se mai naște din linie
omul nu-și mai povestește drumul doar îl parcurge
cu ochiul
se informează

azi orașul se odihnește
trandafirii și vrăbiile nu
povestea lor e alta azi
a omului e mâine

Felix SIMA

Când am urcat pe vechiul stei al Voievodului Matei

Fost-au făcută astă zidire
În chip de curte de-ocârmuire
Den temelie și pân la șindrilă
Cu cheltuială și mare milă
Și cu osârdii den Cartea sfântă
Cu tencuială și mare trudă
De către Domnul, aici de față,
Ce are viță și ne dă viață...

Toată zidirea den pietre grele
Pusă de Domnul, de la podele,
Piatră pă piatră adusă-n ziduri,
Stâncă de munte și cărămiduri
Cu lut lipite și tipărite,
Călcate slobod și văruite -
Să placă Îngerilor veniți din Rai
În ospeție cu cin și trai...

*

Veniți de prin sate, oșteni și voi, plozi!
Cu arce-ncordate, săgeți și cu corzi,
Cu scuturi de-aramă și cu irozi...
Cu țitere sfinte, melodici rapsozi...
Cu oase de-obârșii și de voievozi!...

Matei Voievod ne tot scrie-n aminte...
Ne este păstor dar și „Domn și părinte”...
Vorbînd - vorovînd - românește voroave
În piele-mbrăcate și în „Ciasosloave”
De „Pravile” - legi - să le-aducă-nspre Țară,
Să fie Dreptate pe lumea amară!

*

Și îngeri venit-au pe Băstra-nspumată
Venit-a norodul să-l plângă, să-l vadă,
Cu sânge de mumă, cu sânge de tată -
La închinare și la judecată...

Așa au rămasu în condica veche
Mateiu cel Sfântu - înălțat, nepereche...
Cel bine văzutul în datini și mir...
Pe lung... nesfârșitul istoriei fir...

Și iarăși venit-am la Bunul Matei
La noua zidire de vis cu temei...
Creștinul să știe cu tot de-amăruntul
Că Vodă Mateiu e Bunul și Sfântul...
El încă veghează
și doarme-n sicriu...
Aici... pe la Băstrov...
De unde vă scriu....

A fost readus de la Argeș - în car -
Mai sus, către Arnota, arzând felinar...

Să vină zidarii, armași și ocnași
Să scrie zugravii - din târg, din Amlași-
Cum plâns-au rumânii cu care absorb
Și lapte de capră și ouă de corb...

Ei plâns-au aceste
Rămase-n poveste:

Rămân în privesc
Și slova și slava
Și toți pictografi...
Cu toată galava...

De aur potcoava
Cu care s-a dus -
Ajută-ne, Tată
Și Doamne Iisus -
Primește-l la raclă,
Pe piatră întors
Iar Bistrița - râul -
Tot curge spumos

Sub Crucile Regelui
Pe-un prag calcaros,
Sub Crucile Doamnei,
Pe prag spumegos...

Ceaslovul de aur
Ne este temei
Precum învățam cu
Basarabov Matei...
El are o pană de Corb la oblânc
Și are un Corb pe umărul stâng
Și are o Cruce de aur pe piept
Și-o carte deschisă pe umărul drept

...spre Cartea aceea sfințită mă-ndrept...

Aș vrea să citesc două rânduri sau trei...
Să stau odihnind sub un nuc sau un tei...
Să fim împreună când vrei, dacă vrei,
Precum învățam cu
Basarabov Matei...

Ceaslovul de aur vă fie temei,
Să fim împreună când vrei, dacă vrei,
Spre Cartea deschisă pe umărul drept...
La Cartea aceea, Sfințite, mă-ndrept!

Cu Cartea aceea, Sfințite, dau piept,
La Cartea aceea veniți, vă aștept...

Ion ȘERBAN DRINCEA

Promisiune

Salcâmi din fața casei mele
nu mai sunt
au rămas numai rădăcinile lor
blestemând drujbele fioroase
care le-au secăt izvoarele spre ramuri
cu plâns în lutul răvășit de durere

din lacrimile lor au crescut muguri
peste buturugile ruginite
soarele le-a bucurat în raze
miruindu-le ochii cu lumină
peste podoaba primelor ramuri
cu verdele frunzelor

m-am bucurat în minune
alți salcâmi s-au înălțat
sub umbra celor dispăruți
am mângâiat salcâmi
le-am sărutat frunzele
ramurile lor au tremurat
am sărutat ramurile
mi-au promis că vor aprinde candelabre
în florile lor albe
din lumina salcâmiilor dispăruți
mi-au simțit iubirea
și s-au rugat la doamna toamnă
să le mai lase frunzele în verde
știind că mă bucur

acum dintre toți salcâmi crescători
din durerea drujbei
doar unul mai este
când privesc spre el
mă salută aplecând ramurile
promițându-mi că va avea candelabre
albe candelabre ca înaintașul său
dispărut în rădăcini

Marius Marian ȘOLEA

Oameni cu rid, îmbătrâniți în materie și-n moarte

Omul este cel mai indiferent animal pentru om.

rostrurile propriei existențe
foarte rar încearcă să le înțeleagă
și doar atunci când firele urzelii din sine
se destramă din pricini externe.

viața, cu totul, o consideră a fi un mijloc material al său
pentru a-și alimenta slăbiciunile
și pentru a-și ascunde erorile.
vrea să fie proprietar pe realități mărunte,
pe iluzii și vise.

ține să fie văzut și de alții în propria realitate,
deși este o minciună,
tocmai pentru a face rost de o dovadă externă,
prin care să fie receptat a fi totul real.
nu poate să stea fără companie și fără dialog
cu alți asemenea lui.

omul, cel mai indiferent animal pentru om,
nu-și pune niciodată bărbia în piept
și nu se privește pe sine,
îi este frică de liniște, îi este frică să rămână
cu el însuși,
tocmai pentru a nu risca să se simtă în sine
ca fiind locuitor al vidului.

realitatea este un zid impenetrabil,
el nu poate fi distrus și nici escaladat. ocolit,
nici atât.
nu desparte ceva de altceva. el,
pur și simplu, există.

îți rămâne doar să-l îmbrățișezi.
acest zid protejează viața
inclusiv de cei care vor să o mintă,
iar a minți adevărul este atât de ridicol,
de absurd

și de păgubos,
încât nu mai are sens nici un fel de judecată.
întreaga osândire este în urmări.

realitatea se mai poate compune
și din temporare fragmente,
produse în urma unor opțiuni.
de fapt, sunt urmări reziduale,
aparținând unor existențe limitate
în stratul de natură materială al lumii.
aceste reziduuri nu pot fi neglijate, evitate,
anulate.

omul cu ridul adâncit de moarte
își ascunde-n toate moartea.
chiar și pe Dumnezeu și-l reprezintă a fi un tovarăș
de complicitate.

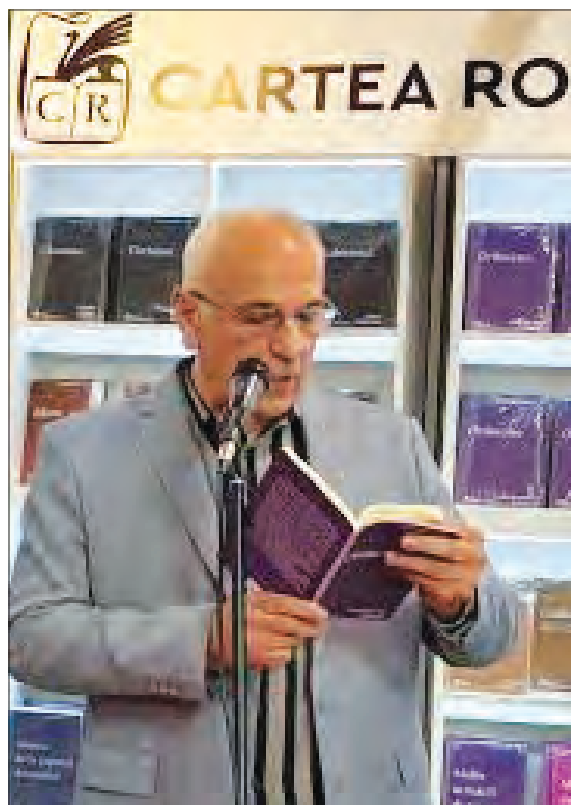
omul cu rid, îmbătrânit în materie și-n moarte
se poate inclusiv ruga și poate invoca ajutorul divin
înainte și în timpul căderii.
și tot El devine vinovat că nu îi pune palmele,
în locul altora,
sub fund.

toate lucrurile de care nu ținem cont
ne definesc caracterul.
toate lucrurile de care ținem cont
ne formează caracterul.
dar numai când acesta există și
când golul din sine
e umplut de adevăr și înțeles,
în loc de produs rezidual.

omul poate deveni și cel mai indiferent animal
față de sine însuși.
și tocmai atunci urlă precum lupul
după apreciere, validare
și dragoste.

(Ilustrațiile paginilor Antologiei
„La Eminescu” aparțin lui Horațiu Mălăele)

Lungul drum al poetului către sine

Un poet original cu o voce personală, distinctă, se dovedește a fi craioveanul Cristian Liviu Burada în cartea sa de poezie, *Orîncotro*, publicată la Editura Cartea Românească, ce cuprinde 50 de poeme, cu o copertă având detalii despre autor, coperta doi, imaginea editurii, de grifon-lebădă. Tehnic vorbind, autorul se mișcă în două direcții: în „dulcele stil clasic”, ca să folosim o sintagmă nichitastănesciană, poet cu rimă, și în direcția versului liber în care se simte mai comod. Poezia sa este o continuă căutare de sine sau, altfel spus, o căutare a sinelui, fapt care transpare chiar din incipitul volumului, în poezia *Pluta Meduzei cu poet* unde conversația vocii auctoriale cu alter-ul poet este, de fapt, o căutare, o veritabilă *quête* inițiată, o sondare a profunzimilor. Finalul acestei poezii lasă să se întrevadă mică, dar demnă de urmat, speranța: „Eu sunt singurul care mai are speranța/ că vom putea ajunge la un liman/ Măcar câțiva dintre noi...”. Interesante ne par și unele titluri de poezii din care redăm: „Vară suprarrealistă”, ce duce cu gândul la André Breton, dar și la picturile lui Salvador Dali, „Viperă îndrăgostită vara”, „Zaruri, cărți de joc și himere”, „Lebede albind tăcerea”.

Versul mallarméan „un corp de dés jamais n’abolira le hasard” se pare a funcționa pentru poetul Cristian Liviu Burada ca un fel de arhitext sau, poate, ca un generator textual în același „dulce stil clasic”: „Te arunci în tabloul abia început al zilei și strigi/ Că pe cea mai rebelă himeră la jocul hazardului ai s-o câștigi/ Cu zaruri și cărți de joc dintr-un alt destin ivite/ Pe când ceilalți au și clipele măsluite.” Poetul are sentimentul târziului (romantic, cumva - ca mulți dintre noi!), târgurile pe care le colindă (ireale, de altfel) sunt „târguri de aduceri aminte”. Aerul e rarefiat de jur împrejur, copacii albaștri sunt martori tăcuți pentru „oceanele tăcerilor viitoare” și el, poetul, se crede alcătuit din cuvinte... Ființă de hârtie, cum a spus Roland Barthes! De altfel, arhitextul sau generatorul textual mallarméan re apare într-o altă poezie prin motivul lebedei, în poezia (cum altfel?) „Lebede albind tăcerea...”.

El știe, printre altele, că i-au mai rămas puține

lucruri la îndemână. Știe și scrie: „Tot ce a mai rămas este doar/ Scâncetul cuvintelor strivite/ Sub pașii lor foarte apăsați” (Clepsidra dintre respirații), amintind de Nichita, iar și iar, cu a sa „Poveste sentimentală”: „Numai cuvintele zburau între noi, înainte și înapoi”. Sentimentul târziului care pare a pretinde o anumită închidere în tăcere este dublat de realitatea tristă a ștergerii urmelor probabil ale omului cum ar fi sugerat Michael Foucault în *arheologia* sa cognitivă. E poate aici și o posibilă reminiscență de lectură din Jacques Derrida, autorul fiind cadru didactic universitar, deoarece este invocată, la un moment dat, umbra (la trace): „Urmele vechi din orice timp s-au șters/ La altele nimic nu se-ncumetă/ Cocori sau gânduri trec în zbor invers/ Rotindu-se absurd în coadă de cometă” (Anotimp). Zborul invers trimite la Ion Barbu: „Nadir latent! Poetul ridică însumarea/ De harfe resirate ce în zbor invers le pierzi”, exact la nivelul *urmei* din Marele Text cultural, semiotic vorbind... Și poate deloc întâmplător într-o altă poezie intitulată „Abisuri” apare cuvântul *palimpsest*: „Ca-ntr-un palimpsest uitat sub vulcani adormiți/ Cu miriade de semne din vechi înscrisuri/ Temători ne privim oglinziți/ Și de partea cealaltă a acestor abisuri...”

Romantică sau jungiană apare și *umbra* (der Schatten, la C.G. Jung), învinsă aici, căzută în genunchi, căci poetul e în drumul spre Sine (Selbst), drum care presupune asimilarea umbrei, a negativului ființei umane: „Priveam spre cer... spre stele vechi apuse/ Dar umbra-mi în genunchi căzuse...” (Umbra în genunchi). Nu o singură dată el se ceartă cu alter-ul care îi apare „cu totul străin”. Și, oricum, faptul de a scrie le apare multora ca derizoriu, comentează autorul într-un alt text, cu toate că se știe a fi „o fărâma de biserică” (Sunt o fărâma de biserică) într-un moment în care trecerea de la estetic la sacru se face brusc. Oricum, după ce a traversat scriitura, deșertul cuvintelor, el se știe în bună măsură vindecat de teamă așa încât se poate întoarce spre arhetipala casă a copilăriei, chiar dacă și în acel topos s-au schimbat multe, nu neapărat în bine: „În podul casei ne ascundeam în joacă/ Acum se vede cerul prin acoperiș” (Palimpsest). Însă jocul, și nu numai cel cu poezia (homo ludens) este esențial în multe privințe și acesta nu mai poate lipsi din amintire: „Tot într-o joacă am întâlnit prima dragoste...”.

Iar jocul implică și zborul, nu doar iubirea. Și în multe privințe pare a fi o rememorare pe o *hartă tremurată* a unui „pompos plan urbanistic al vieților noastre” (La marginea vieții). Oricum, suntem într-un moment în care: „Busolă nu mai există vreun nord să ne-arate” (Amforă care să-ți semene). Chemarea sau strigătul își află, totuși, sensul: „Vezi... dacă tu n-ai fi strigat la mine/ N-aș fi aflat că toamnă e afară...” (N-aș fi aflat). Ideea poeziei ca text, scriitură care contribuie la frumusețea Lumii, apare în firul mătăsoasă al poemului: „Razele de lună în nopțile de vară/ Sclipirea și-o iau de la firele mătăsoase din pânze/ Celui mai mic și mai neînsemnat păianjen.”

Ce-ar presupune această lungă mergere către sine a poetului? În primul rând, poate paradoxal, o evadare din sine. Și o reîntoarcere cu ajutorul cuvintelor care, asemenea calului lui Făt-Frumos în basm, sunt de adjuvant (Doar din mine însumi plecasem). Respins într-o anumită măsură de exterioritate, de Um Welt (înconjurătorul apropiat), ce-i mai rămâne decât să scrie pe o „frunză încă verde de gutui?” (Grăunțele de nisip care eram). El asistă acum chiar la plecarea cuvintelor și se confruntă cu mallarméana pagină goală (Plecarea cuvintelor). Întunericul se amplifică și teama rea-

pare. Mai ales teama de sine. Iarși sinele: „Acum ai putea să treci chiar și noaptea/ Printr-o pădure cu mine/ Mi-a spus Ea-Teama de mine însumi...” (La brațul ei). Sentimentul thanatic se strecoară, insidios, și, printre rânduri, se poate citi un fel de semnare: „Ci voi privi apusul prin vitralii/ Topindu-mă în hăul dintre falii.”

...Uitat în stația de tramvai, protagonistul liric nu poate decât să aștepte: „Tramvaie ticsite cu umbre din toate timpurile”...

Tensionată nu o singură dată, poezia lui Cristian Liviu Burada se configurează ca o înfrigurată căutare de sine, volumul încheindu-se cu poemul ce îi poartă titlul, în care autorul își afirmă atât existența, cât și non existența, el, poetul, așteptând *tramvaie din toate timpurile*, a cărui *umbră devine prea mare*, nepotrivită (asemeni lui Blaga), făcându-l astfel ținut unu timp și loc ce devin ancestrale.

Maria - Rocselana VERDEȘ

Cristian Liviu Burada este un elegiac care își scrie poemele cu sine însuși, memoria produce realitate, inima se zbate în ritmul unei pulsuni interioare care este asemenea unui foc care nu lasă cenușă, ci doar lumină. Poezia este, pe rând, nisipul din clepsidră, este vipera îndrăgostită care nu mai secretă venin, este un trup de cuvinte, este umbra căzută în genunchi...! La atâtea ipostaze ale poeziei, care se configurează într-o carte ca un adevărat labirint, cititorul nu rezistă să nu se lase ispitit, mai ales că „și luna luminează a poezie”. Autorul este și un confesiv, unul special, fiindcă mai tot ce este în poezia din acest volum este parte din memoria colectivă, asumarea calității de martor care depune mărturie face parte din destinul poetului dintotdeauna. De prea multe ori clipele, ca niște zaruri măsluite ale celorlalți, se rostogolesc și deformează realitatea, din acest motiv poetul trebuie să sape spornic în lumină ca să dea de întunericul cald, care reconfirmă intimitatea, viața însăși. Mai mult, lumea este o oglindă mare în care ne privim, fiecare în parte, atunci când citim poezie, ca să ne dăm seama de unicătatea noastră.

Neatent la modele poetice ale vremii, cu o acuitate arghezi-ană, polemică, de abordare a realității imediate, poezia lui Cristian Liviu Burada din acest volum dă coerență unui portret dinamic, care se completează și se individualizează de la carte la carte.

ADRIAN ALUI GHEORGHE

În Amintire

Constantin Preda

pe vremea-n care

pe vremea-n care
dădeam examen la liceu
eram coleg de bancă
cu Dumnezeu

și-l lăsam să tragă cu ochiul
să copieze după mine
la ora în care fluturii erau
plămădiți din petale și suspine

eram amândoi
stângaci și săraci
scriam cu cerneală roșie
de maci

eu veneam dintr-un sătuc uitat în câmpie
El venea dintr-un sătuc din cer
amândoi purtam câte un mac înflorit
la rever

am fost scos la tablă
și a venit în banca întâi să-mi șoptească
în cea mai frumoasă limbă română
îngerească

pe vremea-n care
dădeam examen în clasa a noua
dumnezeu îmi șoptea la ureche:
cu noi începe și se termină roua

i-am visat, azi-noapte, pe mama și pe tata

i-am visat, azi-noapte, pe mama și pe tata
i-am visat, azi-noapte, pe-amândoi
veniseră îmbrăcați
în două rânduri de ploi

în două rânduri de ploi
în două rânduri de lacrimi
coborâseră dintr-o fotografie
îngălbenită de patimi

erau triști
erau trași la față
tata purta
o șubă de ceață

miroseau a frunză de ulm
miroseau a frunză de fag
se sprijineau amândoi
în același toiag

mi-au făcut semn cu mâna
semn că au ajuns
apoi toată pădurea din ei
a izbucnit în plâns

pentru că ei erau de fapt
cea mai frumoasă pădure
prin care vremea trecuse
cu tot cu secure

mama e cea mai frumoasă femeie de pe pământ

se coc merele
coamele câilor sunt fluturate de vânt
în această lumină de toamnă
mama e cea mai frumoasă femeie
de pe pământ

se coc merele
lumina lor e aurie
măinile sfinților miroso
ca măinile mamei în copilărie

se coc merele
totul în jur parcă e sfânt
în lumina aceasta de toamnă
mama e cea mai frumoasă femeie
de pe pământ

oare de ce nu s-a mai întors nimeni din lumea de dincolo?

oare de ce nu s-a mai întors nimeni
din lumea de dincolo?

oare de ce n-a mai venit?
oare e lumea mai bună
pe sub pământul de flori troienit?

oare sunt alte țări?
oare sunt alte sate pe sub pământ?
oare cum se spune cel mai frumos te iubesc
în cea mai sfâșietoare adiere de vânt?

oare există biserici?
oare crinii suferă tot de sfială?
oare poezii scriu
cu aceeași cerneală?

oare satul de-aici de unde plec
îl voi regăsi acolo cu tot cu părinți?
oare picăturile de ploaie
vor ține loc de lacrimi fierbinți?

oare după moarte
începe adevărata copilărie?
oare cine
pe cine învie?

cântec de nuntă și de-nmormântare

așa ne-a fost scris
eu să-ți fiu cuțitul, iar tu să-mi fii rana
tocmai aceasta e crucea care ne leagă
ana

eu sunt pe patul de moarte
dar tu în locul meu sângeri
ana mea
ruptă din îngeri

așa ne-a fost scris
să purtăm în lacrimi aceeași picătură de sare
tu să-mi fii rana
care pe mine mă doare

abia mai respir
abia mai respiri
noi (amândoi) și în moarte
vom fi cea mai frumoasă pereche de miri

așa ne-a fost scris
eu să-ți fiu cuțitul, iar tu să-mi fii rana
tocmai aceasta e crucea care ne leagă
ana

constantin

se crede sfânt, umblă în zdrențe de crin
a fost cândva un hohot, acum este doar suspin
e ca o ploaie de vară, ce picură lin
inima lui, toată, încap-ntr-un sărut

își scrie poemele pe tăblițe de lut
e ca o pădure cu cântecul mut
dimineața e tânăr, spre seară cărunț
minutarele, -n ceasornic, sunt luate de vânt

un cui, în cleștarul apei, s-a frânt
se crede sfânt, umblă în zdrențe de crin
a fost cândva un hohot, acum este doar suspin
e ca o ploaie de vară, ce picură lin

prima noapte e cea mai grea

prima noapte e cea mai grea
prima noapte petrecută sub pământ
când dormi îmbrățișat de semințe de flori
purtate, prin tot universul, de vânt

și simți dintr-odată
că bățile inimii timpul nu-l mai cern
și bulbii de lalele și de zambile
îți sparg fragedul stern

prima noapte e cea mai grea
când toți cei dragi pleacă-napoi
și tu rămâi la cheremul
primăvăraticeilor ploii

și te sperii de orice foșnet
și de bocetul mamei cusut în căpătâi
și auzi cum vântul îți bate în cruce
încă un cui

prima noapte e cea mai grea
apoi începi să te obișnuiești
devii fir de iarbă, lujer de floare
și te înalți spre bolțile cerești

prima noapte e cea mai grea
pentru că vine de atât de departe
prima noapte de după moarte
când vrei să te ascunzi într-o pagină de carte

cenușa

am fost prea flămând de viață
mult prea flămând
de la primul
până la ultimul rând

am fost de toate
hoț de vișine coapte, cuțitar, curcubeu
dar totdeauna l-am iubit
pe Dumnezeu

am fost prea flămând de viață
și tot ce-am avut mai de preț am dăruit
aș fi putut ajunge vicar
mitropolit

poate mi-a luat-o inima înainte
poate că, de multe ori, am dat greș
dar mai curată decât poezia mea
nu poate fi decât floarea de cireș

mi-e dor de mine ca de-un nor
mi-e dor de mine fir cu fir
e iulie și mireasma caiselor coapte
intră în delir

am fost prea flămând de viață
dar, în egală măsură, de moarte
iată suprema dovadă
cenușa din carte

Jurnalul unui fals polemist

la o polarizare caracteristică țărilor subdezvoltate: pe de o parte, o clasă suprapusă formată din caste și rețele de putere de tip oligarhic, în care se amestecă domeniul public cu cel privat, iar, pe de altă parte, o masă aservită formată din diverse categorii sociale care s-au adaptat din mers prin reflexul pe care-l aveau deja de la vechiul regim.

„Revoluțiile” noastre au semănat aproape întotdeauna cu niște răscoale medievale. Ne revoltăm când ne ajunge cuțitul la os. Paradoxal, în țara în care au murit cei mai mulți oameni în '89, democrația a câștigat cel mai puțin. Cehii, ungurii și polonezii au reușit mai bine pentru că n-au cedat niciodată până la capăt. Din acest motiv au și găsit, în comunism, resurse ale rezistenței ('56 în Ungaria, '68 Primavara de la Praga, Solidarnosc în Polonia). Neexistând în mod real condițiile unei societăți libere, inteligența românească s-a aflat în imposibilitatea de a determina schimbarea fundamentală a clasei noastre politice și aplicarea reformelor ce trebuiau să succedă oricărei revoluții. Astăzi, nici nu mai face o opoziție credibilă, de vreme ce regulile democrației se aplică în statul de drept dâmbovițean tuturor profitorilor postdecembriști, ajunși cetățeni onorabili. Nu întâmplător, o parte a ei o regăsim fie pe lângă politicieni influenți, fie pe lângă baronii de carton, cu recompense ce ating standardul de viață al protectorilor lor. Până și câinele de pază al democrației - presa - se angajează să latre numai în direcția care îi convine.

Corupția „cu certificat european” e la fel de agresivă ca înainte de aderare. În al doilea an al integrării, în mod paradoxal, România pare să fi intrat și mai adânc în criză de identitate. Scandalurile politice și frânarea reformelor, care vine din interiorul instituțiilor unui stat de drept nefuncțional (parlament, guvern, președinție, Curte Constituțională etc.) reprezintă o parte din cauze. Ce s-a ales de CNSAS? De reforma justiției? De proiectul Legii lustrației? De condamnarea comunismului? De legea ANI? Nimic. Organizațiile civice au ieșit din nou în stradă. Cele mai importante 21 de ONG-uri au protestat în Piața Universității „împotriva restauratiei”. Ca de fiecare dată, ele au reacționat la un abuz la vedere. Un abuz care nu reprezintă, însă, decât vârful unui aisberg susținut de rețeaua structurilor de putere. Rezultatul: o Ordonanță de guvern care reduce CNSAS la rolul de arhivă, și aceasta pentru că încalcă o Constituție negociată și măsluită de un Parlament emanat de democrația în rouge caviar.

Mai în glumă, mai în serios, unui tânăr care mă întreba ce aş face dacă aş avea douăzeci și cinci de ani, i-am răspuns că aş încerca să-mi construiesc o viață de european într-o țară occidentală. Spre surprinderea mea, tânărul, în mediocra retorică naționalistă, m-a întrebat din nou: „Și aici cine ar mai rămâne dacă ar pleca toți?” Era să spun, „Dracul!” Și ar fi fost corect. Numai așa s-ar duce pe pustii sau ar crăpa de foame. Cum în țara asta numai hoții „trăiesc bine”, adică Dracul, m-am gândit că urarea Președintelui are totuși noimă, una balcanică... Am întărit cu un banc pe care l-am adaptat dialogului. Viermele-fiu o întreabă pe maică-sa: „Mamă, Gigel s-a mutat cu familia într-un măr!” Femeia nu zice nimic. „Mamă și Costel a plecat cu mama lui într-o pară!” Iar nu spune nimic. „Mamă noi de ce am rămas în căcatul ăsta?” insistă el. „Noi suntem patrioți, fiule!” răspunde ea, în sfârșit.

Glumele, ca de altfel și dorința noastră de a evada în Vest, nu reflectă decât aceeași neputință cotidiană de a te simți cetățean european. Cum să te simți european într-o țară balcanică? După ce a legitimat restaurația postdecembristă în 2007, Oc-

cidentul se întreabă de ce stau reformele pe loc. Simplu: s-a europeanizat șpaga. Șpagarul democrat are acum patalama UE. Clauza de salvagardare pe justiție? Fără eficiență. Politicienii noștri au experiență în a-și farda traseul european. Parlamentul de la Bruxelles e dependent acum (pe familii politice!) și de votul lor. Dacă rămânem europeni de mâna a doua (sau a treia!), nu mai interesează Europa. Occidentalizarea acestui r-Est balcanic e lăsată tot pe mâna românilor. Cu o singură excepție, poate: interesele economice ale Vestului.

Quoi de nouveau sur la Roumanie?, mă întrebă un amic pe internet. „Aujourd'hui Sarkozy s'est arrêté pour cinq heures à Bucarest comme s'il était aller à un mach de foot...”, adaugă el. Aș fi vrut să-i spun ce se întâmplă cu CNSAS, dar m-am simțit rușinat. A l'Est rien de nouveau..., îi răspund, și mă duc să golesc un pahar de Stalinskaia, desi nu-mi place vodka.

9 februarie

Totul ține de putere și de fantezmele ei, indiferent dacă e una economică, politică sau culturală. Puterea e o virtute care bate la poarta tuturor viciilor (IB).

18 februarie

O carte pe care aş vrea s-o scriu, despre viața și moartea fanteziilor. O poetică a fanteziei. Fantezie și terapie.

Originile poetice ale fanteziei
Narcisism și fantezie
Fantezii individuale și fantezii colective
Fantezia ca imagine simbolică
Fanteziile cotidiene
Fanteziile artei
Fanteziile religiei
Fanteziile științei
Fanteziile filosofiei
Fanteziile muncii
Fanteziile puterii
Fantezii și fantezme
Moartea fanteziilor.

1 martie

Se schimbă Europa după Kosovo? După cum prea bine este cunoscut, în *The Clash of Civilisations*

Nicăpetre

18 noiembrie 2007

Iarnă în toată regula. Bruno e la București. Se apucă zilele acestea de prefața la volumul meu în franceză.

Jean-Jacques e de acord pentru martie ca profesor invitat. Sper să nu am vreo problemă cu sănătatea tocmai atunci.

Am primit premiul Academiei Române pentru *Filosofia și metodologia imaginarului*. Având în vedere că propunerea a venit din partea unui om de la care am învățat filozofie greacă și pe care-l prețuiesc, e un dar.

30 decembrie

Lansari de carte la Craiova și Tg-Jiu (*Democrație în rouge caviar*). Poimăine e Anul Nou. Sper să vină cu sănătate.

6 ianuarie 2008

Aproape că nu-ți vine să ieși din casă. Încep documentarea pentru articolul despre Gilbert Durand (între hermeneutică și structuralism!).

8 februarie 2008

Pe frontul de Est nimic nou... Recenta Decizie a Curții Constituționale, potrivit căreia legea de înființare a CNSAS este neconstituțională, a fost considerată o adevărată restaurație. Curtea Constituțională judecă după legile, mai bune sau mai proaste, pe care Parlamentul, ales „democratic”, le-a creat. Și aceasta pentru că după 1989, indiferent de guverne și partide politice s-a schimbat numai cât s-a dorit. Era practic imposibil ca o armată întreagă de profitori ai regimului comunist, să dispară peste noapte. Nu e vorba de cei „patru milioane” de membri de partid, ci de aparatul fostei nomenclaturi adaptat noilor condiții politice din Europa de Răsărit, care în numele „vidului” de putere, creat după prăbușirea dictaturii, și-a instaurat propria-i „democrație”. Haină nouă cu metehne vechi. În felul acesta, dependența față de partidul-stat a devenit dependența față de structurile pseudo-democratice. Reciclate, acestea și-au asigurat mai întâi pozițiile cheie în noile instituții tocmai prin inconsistența adoptării și aplicării legilor. Punându-se la adăpost prin retorica „statului de drept” și caricaturizând valorile europene, ele au continuat să-și exercite ilegitim și imoral puterea pentru interesele lor economice, folosindu-se de mecanismele de manipulare cultivate decenii de-a rândul. În felul acesta s-a ajuns

ons a lui Samuel Huntington lumea est-europeană apare ca un spațiu diferit de Occidentul catolic și protestant, incapabilă de a se adapta valorilor moderne europene. Inspirat de cartea lui Huntington și plecând de la ideea unei morfogeneze culturale de formare a Occidentului (inventarea Cetății, a dreptului, revoluția etică și eschatologică a Biblii, „Revoluția papală” și promovarea democrației liberale), Philip Nemo în *Qu'est-ce que l'Occident?* accentuează, de asemenea, diferența dintre țările ortodoxe din Est și cele catolice și protestante din Vest. Mai mult, integrarea României și Bulgariei în UE este văzută ca o fragilizare a construcției europene.

L'Europe rancontée aux jeunes a lui Jacques Le Goff prezintă în imagini o singură Europă, Europa lui Carol cel Mare (Franța, Italia, Germania, Belgia) la care se adaugă Marea Britanie și Spania. Nu mare lucru despre Europa Centrală, și ea catolică sau protestantă. În ceea ce privește Europa de Sud-Est, aceasta lipsește cu desăvârșire din mica sa carte adresată tinerilor europeni (francezi, italieni, spanioli, germani, englezi etc.). N-aș vrea să fiu suspectat de naționalism sau considerat prost informat despre istoria Europei și a valorilor occidentale, dar nici să lășăm tinerii occidentali să construiască singuri Noua Europă. Pur și simplu, mă întreb ce Europă dorește Occidentul să proiecteze? Ce rol vor juca tinerii din țările non-occidentale în viitoarea construcție a Europei?

Dominique Wolton vorbește de o limbă europeană de lemn care repetă la nesfârșit că bogăția Europei rezidă în diversitatea și în dialogul identităților sale (*L'Esprit de l'Europe*, „La nation”). Care dialog? Ideea identității europene pornește de la miturile originilor, de la câteva simboluri adunate din culturile naționale și de la valorile politice moderne. Pentru a vorbi însă de dialog este necesară existența unui spațiu public simbolic comun. Există el cu adevărat? Potrivit argumentelor lui Dominique Wolton, acesta este încă foarte departe de a se realiza. Or dacă un spațiu public european nu există încă, ne întrebăm cum pot fi atrase opiniile publice naționale în dezbaterea asupra construcției europene. Aici nu este vorba numai de politică și normativism la nivel european, ci de construcția simbolică a Noii Europe.

Chiar dacă declararea independenței era previzibilă în urma conflictelor militare din regiune, recente evenimente din Kosovo demonstrează că Europa simbolică e încă departe de a se fi creat. Și e departe pentru că nu a fost suficient de încurajată să existe. Europa nu a avut nici o strategie politică solidă pentru Balcani, de aceea a ajuns la această soluție provizorie. Dincolo de controversa ilegalitate în dreptul internațional cu privire la declararea independenței Provinciei Kosovo, e vorba de niște simboluri naționale (nu neapărat naționaliste) în jurul cărora s-a construit o identitate. Acestea trebuie acum să se desfacă. Oferă Europa ceva în loc? Luând simbolurile identității naționale riști să blochezi formarea spațiului simbolic comun și dialogul intercultural. Soluția în Europa nu este separatismul, ci integrarea prin respectarea identităților culturale. De la o identitate naționalistă (caracteristică epocii lui Miloșevici) s-a trecut la una de tip albanez islamică prin autodeterminarea unei etnii majoritare. Sârbii plătesc într-adevăr un preț. Prețul propriilor neglijențe autoritariste, dar și al incapacității politice a unei Europe în a oferi o șansă de integrare Balcanilor. Limitată la strategia politică și normativistă occidentală, ea pune prea puțin preț pe comunicarea interculturală, pe formarea unui spațiu comun în care toate națiunile europene să-și regăsească simbolurile coeziunii colective.

Nu e vorba aici de încurajarea identitarismului, ci a identității prin acceptarea alterității. Pentru că nu există spațiul comun fără recunoașterea alterității, cum susține Dominique Wolton. Iar alteritatea ar trebui înțeleasă în sensul unui raport, nu ca dominație. Nu cred că e vorba de „rea voință”, ci de o linie trasată dată de interesele economice și politice ale marilor puteri din Vest și de anumite

clisee ale reprezentărilor colective ale națiunilor occidentale cu privire la alteritatea estică, moștenire a războiului rece. Condiția fundamentală a integrării ar fi, poate, pe lângă o monitorizare strictă a reformelor în Europa de Răsărit răvășită de corupție și implicarea totală și nu selectivă a Occidentului în dezvoltarea acestor regiuni, deschiderea interculturală prin proiectul plurilingvismului, premisă a creării unui spațiu simbolic comun.

Pentru aceasta ar trebui ca „fenomenul Kosovo” să nu constituie un precedent naționalist, ci un prilej care să determine Europa să se schimbe fundamental în ceea ce privește tratarea problemei naționale în interiorul ei printr-o poziție de echilibrare a părților și prin recunoașterea simbolurilor naționale în cadrul unei simbolistici politice europene largi. Excluderea Serbiei din acest proces prin integrarea noii republici în structurile NATO, care rămâne deocamdată sub tutela americană din rațiuni economice și de strategie militară, puțin sensibilă la sentimentele naționale și la ideea de solidaritate europeană, nu este în beneficiul viitoarei Europe,

Un sondaj de opinie realizat de UE în toamna anului 2007 în România, cu privire la încrederea românilor în instituțiile europene, situează, cum era de așteptat, Biserica pe primul loc (77%), iar pe locul al doilea, UE la egalitate cu Armata (68%). Nu e vorba neapărat de încrederea propriu-zisă în aceste instituții, ci în simbolurile pe care acestea le reprezintă. Eurobarometru îi consideră pe români printre cei mai optimiști cu privire la viitorul Noii Europe. De ce? Aparent este vorba de mitul paradisului economic occidental. Mai mult decât atât, însă, românii ca și alte națiuni din regiune, conservă un apetit suplimentar pentru miturile colective, și, în consecință și pentru mitul Europei unite. O sinteză între raționalitatea politică a euro-optimiștilor și imaginările colective ale națiunilor favorabile ideii europene va crea poate, noile mituri ale Europei și, în consecință, solidaritatea afectivă a europenilor în cadrul căreia și Balcanii se vor regăsi. Când se va întâmpla asta, rămâne de văzut. Deocamdată Sud-Estul Europei rămâne destul de divizat și sub „protectorat” american.

25 martie 2008

Aproape trei săptămâni în Franța, din care 16 zile la Lyon. Întâlniri cu J.-J. Wunenburger, Bruno Pinchard, Jean-François Mattei, Claude Piché, May Lequan, Jean-Philippe Pierron, Pierre Guenancia, Maryvonne Perrot, Luc Saidj, Hugue Fulchiron, Luis-Augustin Barriere etc.

L-am regăsit pe JJ într-o vervă heideggeriană cum nu l-am văzut niciodată. Am discutat cu el mai bune de două ore despre un fel de conversiune. « Am spus tot ce aveam de spus despre imaginar », începe el. « E un capitol încheiat. Mă întorc, cu imaginar cu tot, la Heidegger și Lao Tzî ». De fapt la presocratici, la Nietzsche și la poetica lui Heidegger. Îmi povestește despre această khere a cotidianității prin fosta lui studentă de la Dijon, o heideggeriană convertită spiritual la taoism, Florence Nicolas, acum strălucită profesoară de filosofie la Chalon sur Saône. Liniștea, echilibrul și detașarea ei l-a impresionat. E remarcabil să realizezi acest lucru. Dar mai e posibil după ce am căzut atât de mult în istorie? Nu este vorba numai de un exercițiu individual, mai mult sau mai puțin reușit? În ce măsură poți să-l comunicai ca filosof, să te faci cunoscut și înțeles? Ce mai înseamnă a te face înțeles? Nu ne rămâne decât speranța că într-o zi omenirea se va trezi spontan din acest coșmar al agitației generale sau că, din ce în ce mai mulți « gânditori », în sensul lui Heidegger, vor determina schimbarea sensului lucrurilor? Să ieșim din nihilism și modelul raționalității instrumentale! Abstracția metafizică a unei utopii!... S-ar putea să nu avem de ales și ceea ce ne rămâne de făcut este să ne facem « căderea » mai plăcută.

Ionel BUȘE

Fântâna

O, voi, umbre ce dăntuiți
Asemeni unor îngeri neprihăniți
Prinși în hora ultimei nopți!

Fântâna era așezată pe marginea drumului ce ducea spre Castel, în mijlocul unei întinderi nemărginite. Privită dinspre Castel, fântâna era asemeni unei raze de lumină al cărui rol părea să fie acela de a-i orienta pe toți cei care se aventurau prin astfel de locuri uitate parca de Dumnezeu.

Așa se face că, într-o zi de vară, când toate sufereau de o cumplită căldură și parcă până și soarele însuși părea că se topește, la Castel sosi un pelerin înfășurat într-o mantie stacojie, iar în priviri avea o lumină venită din alta lume! După ce ajunsese la Castel, pelerinul fu primit de Împărat, care era nerăbdător să afle ce avea de spus acesta.

De cum se prezintă în fața sa, Împăratul îl întreba pe ciudatul său musafir despre ce gânduri îl poartă prin acele locuri și dacă în drumul său aflate despre existența fântânii!

Împărate, zise Pelerinul, curiozitatea măriei tale este plină de înțelesuri. În drumul meu am văzut multe lucruri minunate și am petrecut multe întâmplări extraordinare, dar pe unde am trecut eu nu am întâlnit nici o fântână!

Aceste vorbe îl nedumeriră tare pe împărat. Cum așa?! La marginea singurului drum care vine spre Castel, prin întinderea nesfârșită, era săpată o fântână a căre-i existență era pomenită din vechi în vechi, zise Împăratul! Cum e posibil ca tu să nu o fi văzut?! Împărate, zise Pelerinul, în viață sunt lucruri pe care le vezi și le admiri, de care te bucuri, cum sunt altele care te întristează, dar sunt și lucruri pe care nu le vezi și a căror existență alcătuiesc miracolul vieții! Ca să te convingi, îți propun un exercițiu. Îți propun să închizi ochii și să-ți imaginezi o întindere nesfârșită, iar în mijlocul acelei întinderi o fântână, zise Pelerinul! Apoi, când îi vei deschide, te rog să privești dincolo de aceste întinderi nesfârșite și să-mi spui ce vezi!

Nedumirit, în cele din urmă, Împăratul făcu întotdeauna cum zise Pelerinul iar, după un timp, când deschise ochii, o uimire fără margini îi apără în priviri. Pe locul unde crezuse întotdeauna că se află o fântână, acum se înălța o cruce mare ce acoperea cerul! Lângă el, însă, nici urmă de Pelerin!

Doru STRÂMBULESCU

Nicăpetre

Și vom mânca din nou de pe jos ...

M-am gândit de mult timp să scriu rândurile de mai jos despre copilăria mea și despre foamea care a bântuit-o. M-am gândit însă că aducerile aminte nu ar mai avea sens, pentru că lumea de azi, cea strălucitoare în care trăim, nu ar înțelege ce vreau să spun. Și oricum, fiecare dintre noi are ceva de povestit despre viața sa, un ceva lipsit de relevanță pentru ceilalți. Deci, la ce bun să scrii despre ceva care nu interesează pe nimeni. Numai că iată, trăim din nou vremuri interesante. După foarte mulți ani, istoria pare că glumește cu noi. Ne arată iarăși fața sa cea urâtă, aia despre care nu merită să vorbești prea des. Iată că nori negri vin din nou la orizont. Și acești nori par că aduc din nou moartea și foamea cu ei. Aș dori ca rândurile acestea să nu se adevărească peste timp. Aș dori să fie scrise doar într-un moment de falsă îngrijorare și rățacire. Așa aș dori să fie. Adică să fi pierdut timpul degeaba scriindu-le. Și totuși, un imbold lăuntric mă îndeamnă la aducere aminte....

Am crescut desculț și subnutrit. Așa erau vremurile. Regimul comunist era unul mincinos. Mînteau tot felul de chestii, inclusiv că aveam un nivel de trai ridicat. Nu-l aveam. Trăiam la limita unei sărăcii suportabile. Și asta s-a întâmplat pentru mulți, foarte mulți ani. Mîncarea bună era un lux. Îmi amintesc cum în familia mea, duminica dimineața se tăia câte o pasăre și se cocea în tăst o bucată de pâine. Da, era bună pentru că era rară. Nimeni nu-și permitea să mînce pînă pe fiecare zi. Grîul era rar, nu-l găseai oricînd în podul casei oricărui sătean. Mîncam multă mămăligă. Mîncam mămăligă cu lapte sau cu brînză. Pentru că orice familie avea o vacă sau o capră. Cei foarte săraci țineau capre, oamenii de condiție medie, la standardele locului și timpului, aveau una sau două vaci. Erau bune și alea, caprele zic. Dădeau lapte și brînză și puteau fi întreținute mai ușor. Mîncam oricînd aveam. Nu-mi amintesc să fi refuzat mîncarea. Pentru că eram săraci. Și azi, nu înțeleg cum unii oameni pot

fi selectivi la mîncare. Eu mîncam orice cu orice. Foamea este una dintre amintirile care mi-au rămas din copilărie. Adică am mai multe, nu-mai că pentru restul trebuia să fac un efort pentru a le readuce în prezent. Pentru foame nu este nevoie de niciun efort. De foame îmi amintesc zilnic. De fiecare dată cînd mă așez la masă. Foamea era ceva prezent, un blestem permanent și apăsător. Și era prezentă peste tot în jurul meu. Îmi amintesc cum prietenii mei din sat, din copilărie, trăiau sub aceeași amenințare. Unii erau chiar mai săraci decît mine. Unii cu mult mai săraci. Cu toții eram așa de slabi, de parcă satul nostru era situat în Africa, nu în România. Aveam burțile acelea mari de copii subnutriți. Evident, atunci nu știam nimic despre toate acestea. Mai târziu am aflat despre copiii din Africa. Atunci cînd am văzut imagini cu ei la televizor. Atunci am rămas șocat de cît de mult ne semănau. Numai că erau un pic mai negrii decît noi. Dar aveau burțile tot așa de mari și aceleași priviri plîșe, lipsite de chef de viață. Pentru că viața pleacă dintr-un corp înfometat. Pleacă încet și în liniște fără să-ți dai seama. Dacă scriu acum, la multe decenii de atunci aceste rânduri, înseamnă că nu am murit de foame, dar cred că trebuie să fie o moarte rea, dureroasă. Cred că este un fel de moarte totală, liniștită și dureroasă. Pentru că foamea doare rău. Mîncarea nu trebuia sub nicio formă aruncată. Și atunci cînd o coajă de măr sau o bucată de gutuie ne cădea pe jos, o ridicam, suflam pe ea și o băgam în gură. Totul era de folos. Așa cum spuneam, nimeni nu făcea nazuri. În fața mîncării aveau un fel de religiozitate pe care o păstrez și azi. Atunci cînd mă așez la masă mîncam. Și mîncam ce este pe masă, fără vreun fel de întrebare sau adăugire.

Imboldul despre care vorbesc mai sus vine în aceste vremuri în care se vorbește din nou despre apariția foamei. Pentru că în spatele modelului populist (așa zis suveranist) de dezvoltare, se ascunde conflictul între oameni și națiuni și penuria. Economia României, și nu numai, va trece din nou de la un model prosper la unul de penurie. Simpatia nerușinată pentru acest model politic populist care își propune înlocuirea comerțului și prosperității cu războiul, te duce cu gândul la situația în care se pare că ni s-a urât cu binele. Din nou nu vom mai avea nimic în magazine în vreme ce conducătorii ne vor îndemna să avem răbdare și să înghițim aer. Îmi aduc aminte bine epoca Ceaușescu. Pentru că despre ea vorbesc atunci cînd vorbesc despre foame. Din nou ni se propune să fim patrioți și nemîncăți. Din nou se dorește de la noi jertfa în numele idealului unei suveranități naționale căreia capetele pătrate nici

măcar nu-i cunosc semnificația. O suveranitate națională ale cărei sensuri acești gîngavi care doresc să conducă din nou România, nu le cunosc deloc. Dar noi le știm și trebuie să vorbim despre ale. Și aceste sensuri ale populismului, esența sa este dată de izolare, foame și frig. Din nou vor veni la televizor și ne vor cere să suferim. Ne vor cere să luăm o haină pe noi în plus, pentru că mîndria națională și suveranitatea cer sacrificii. Lor nu le va fi frig și nici foame. Nouă ne va fi din nou și foame și frig. Asta dacă nu ne vor cere să murim, pentru că un șir interminabil de conflicte vor genera ei și cei ca ei, dar care conduc alte țări.

Constantin Rădulescu-Motru a scris cu mult timp în urmă despre ceea ce ni se pregătește azi. Pentru că așa cum spuneam, istoria pare uneori că rîde de noi. Iată ce spunea savantul român în anul 1940, în *Psihologia poporului român*: „Vechiul cult al eroilor, în care a crescut suflul popoarelor europene, își găsisă o formă frumoasă de supraviețuire în instituția suveranității. Prin suveranitate, înțelegea europeanul tot ceea ce era mai sus, și ca putere și ca aspirație. Suveranul n-avea să dea socoteală de faptele sale nimănui, afară de Dumnezeu, - cu care el, de altminteri, se împăca ușor. Indivizii care se născuseră pe tronuri regești, sau care se luptau să se suie pe asemenea tronuri, oligarhiile care dețineau frânelor politice în numele celor de sînge nobil sau în numele mulțimii anonime; apoi aceia care nu dețineau vreo frîna politică, dar se știau creatori și îndrumători în domeniul artei și al științei, fiecare european, în momentele de hipertrofie a personalității, avea ca singură dorință să se știe suveran. În această dorință se suia spre lumină seva pornită din adîncile rădăcini ale gigantismului omenesc, prima manifestare a vieții conștiente. Suveranitatea înlocuia cu destulă pompă vraja zeilor de odinioară și atîtea credințe în eroii similari zeilor. Europeanul își avea în instituțiile suveranității firul de continuitate cu trecutul vieții sale sufletești: cultura lui își păstra îndrumarea dată de cultul supranaturalului de altădată... În această privință, conservatorii ca și revoluționarii erau de acord. Apărători ai suveranității absolute erau și unii și alții. Numai că unii o apărau pe a regelui sau pe a statului, iar ceilalți pe a națiunii sau a poporului” (Constantin Rădulescu-Motru, *Amurgul suveranității*, în *Psihologia poporului român*, Editura Albatros, București, 1999, p. 297).

Proiectul care ni se propune azi, de revenire la suveranitatea de tip pre-modern, este periculos din cauzele despre care vorbește Rădulescu-Motru. El va readuce cu sine vremurile „eroice”, în care ni se cerea să

suferim și să ne sacrificăm în numele utopiilor. Proiectul de lume viitoare este un amestec de suveranitate exacerbată, cultul eroilor (al trecutului înșăngerat și înfometat) și fundamentalism religios. Acest proiect nu este un pas înainte, el reprezintă de fapt mai mulți pași înapoi. Populismul acestor netoți nici nu se sfiește să proclame cu obstinație vremurile bune de altădată. Vremuri care de fapt nu au fost bune. Epoca eroismului și sălbăciei nu este ceva de dorit și de invidiat. Numai că seducția așa zisei „liniști” care nu poate fi găsită decît în lucrurile simple și în viața simplă, funcționează cu intensitate. Aderînd la acest proiect, omul modern are falsul sentiment că va scăpa de angosa modernității. Nu va scăpa. Dimpotrivă, va constata atunci că drumul ales, acela de a privi înapoi, nu a fost tocmai cea mai bună alegere. Numai că atunci va fi prea târziu. Va curge din nou mult sînge și se va suferi din nou foarte mult. Mari mase de oameni se vor mișca în căutarea utopiilor. Și nu vor găsi decît suferință și tristețe și foame. În continuare, Constantin Rădulescu-Motru subliniază: „În principiul suveranității supraviețuiește trecutul, cu deprinderile lui de a glorifica arbitrarul, eroismul și supranaturalul; în principiul solidarității, viitorul promite dreptul de a chema la răspundere pe fiecare pentru faptele sale, fie individ, fie popor. Suveranitatea era o doctrină negativă pentru că se baza pe constrîngeri, solidaritatea este o doctrină pozitivă pentru că ea te obligă să lucrezi în folosul tuturor” (Constantin Rădulescu-Motru, *Amurgul suveranității*, în *Psihologia poporului român*, Editura Albatros, București, 1999, p. 298).

Rădulescu-Motru ne propune înlocuirea principiului suveranității cu cel al solidarității. Și oamenii au făcut pași înainte în acest sens. Declarația Universală a Drepturilor Omului, document semnat după Al doilea Război Mondial, ne stă mărturie. Numai că acest document a fost semnat atunci, după îndelungata suferință provocată de cele două războaie mondiale. Azi, oamenii și liderii lor falși, falșii profeți, care îi îndeamnă la întoarcere în timp, au uitat suferința de atunci. Și de aceea poate că predispoziția de a repeta situația pare să crească exponențial. Dacă oamenii acestei planete, dintr-un motiv sau altul, vor renunța la solidaritate, atunci Planeta Pămînt poate să treacă din nou prin momente de mare cumpănă. Să sperăm că nu se va întîmpla așa și că rațiunea va triumfa. Deși totul pare să se îndrepte în altă direcție. Oamenii au devenit din nou orbi și se îndreaptă spre prăpastie cu zămbetul pe buze.

Dorel Dumitru CHIRIȚESCU

Petrecere cu lăutari

Scena surprinsă de aparatul fotografic în anul 1937 se desfășoară la marginea satului Romani, în apropierea Mănăstirii Horezu din județul Vâlcea, într-o zi de sărbătoare. O „petrecere cu lăutari”, cum se spunea pe atunci, când muzica nu era spectacol, ci liant comunitar. În centrul compoziției apare bunicul meu, Alexie Rădulescu, alături de fiul său, Virgil Rădulescu, și de prieteni apropiați: familia Simion și familia Cojocaru. Pentru clipa solemnă a fotografiei, bărbații au preluat instrumentele lăutarilor, asumându-și, cu un amestec de joc și mândrie, rolul de muzicanți.

Bunicul Alexie, îmbrăcat în costum gorjenesco-schileresc, ține în mâini trombonul, cu o siguranță care trădează nu doar îndrăzneala momentului, ci o fire deschisă, participativă. Fiul său, Virgil, în același port tradițional, cântă la contrabas și pare să-și însoțească instrumentul cu vocea. Alături, soții Cojocaru dau viață viorii și țambalului. Chipurile lor sunt luminoase, directe, lipsite de orice urmă de teatralitate. Bucuria este reală, demnitățile este firească, iar privirea fiecăruia pare să știe că acest moment va trece dincolo de ei către generațiile viitoare.

În prim-plan, câțiva bărbați stau întinși pe iarbă, sprijiniți pe coate, într-o relaxare aproape ritualică. Copiii, prezenți printre adulți, nu sunt marginali, ci integrați firesc în comunitate. Nimeni nu pozează cu rigiditate; și totuși, întreaga scenă are o gravitate calmă, ca un legământ tăcut cu viitorul. Fotografia nu imortalizează doar o petrecere, ci o lume a rânduiei, în care bucuria și responsabilitatea coexistau.

Bunicul meu, Alexie Rădulescu, fiu de preot, născut în satul Voitești, purta în sine urmele unui destin modelat de carte, credință și muncă. Tatăl său, purtând inițial numele Tașcău, și-l schimbă în Rădulescu în timpul studiilor la Seminarul Teologic din Râmnicu Vâlcea - gest simbolic al unei reșezări identitare. Alexie Rădulescu avea să devină notar în comuna Glodeni, un om al legii scrise, dar și al legii nescrise a satului. Soția sa, Maria, bunica mea, provenea la rândul ei dintr-o familie preotească din Glodeni. Căsătoria lor, ocrotită de nași aleși - învățătorii Lazăr și Fevronia Arjoceanu - a fost o alianță a cinstei și a vredniciei. Despre acești străbuni, fratele mamei mele, Eugen Rădulescu, a scris pe larg în volumul „Să ne cunoaștem strămoșii”, fixând în scris o memorie care altfel s-ar fi risipit.

Un detaliu aparent mărunț, dar esențial pentru înțelegerea spiritului practic al bunicului Alexie, este acela că i-a cumpărat mamei mele, înainte de căsătorie, o mașină de cusut Singer - un adevărat lux în acele vremuri. Acea mașină, care a ajutat la hrănirea unei familii și la menținerea demnității gospodărești, există și astăzi, în casa surorii mele, tăcută și dreaptă, ca o relicvă funcțională a trecutului.

Viața în satul bunicilor era grea la acea vreme, dar echilibrată. Ier-

nile erau aspre, verile capricioase, cu secetă sau grindină. Însă sărbătorile - Crăciunul cu colinde, Paștele, hramurile bisericii, nunțile cu lăutari - aduceau comunitatea laolaltă. La șezători, iarna lungă se topea în povești, în torsul lăunii și în strigături glumețe. Aceste dialoguri simple, dar încărcate de poezie, țineau satul viu. Adesea se rostiau pe dealuri, la Cornea, în Dealul Budii, prin văi precum Hobaica sau Țărățul. Bunicul le știa pe toate și le transmitea copiilor și nepoților săi ca pe o moștenire de limbă și suflet.

Banii erau puțini. Oamenii trăiau din pământ: porumb, grâu, cartofi, prune, puțină viță-de-vie. Gospodăriile erau mici, dar pline de viață - găini, oi, vaci, boi de muncă. Ce se câștiga din vânzarea ouălor, a vinului sau a brânzei, la piața din Târgu Jiu, se cheltuia pe strictul necesar găsit la prăvălia satului: petrol pentru lampa care lumina seara camera, chibrituri pentru aprins focul și sare pentru mâncare. Munca agricolă la câmp nu se plătea cu bani, ci cu zile muncă „pe ajutorat”, „azi la mine, mâine la tine”. „Hai, vecine la mine în dealul Cornea, că porumbul nu așteaptă!”, striga unul peste gard. „Vin, loane, cu sapa, boii și plugul, că știu că și tu vii la mine când o fi nevoie”. Munca agricolă era o economie a încrederii și a solidarității între vecini și prieteni.

Astăzi, privind în urmă, acele glăsuri răsună încă în sufletul meu: un ecou al unei lumi demult trecute, unde omul vorbea cu inima deschisă, iar pământul răspundea cu rod bogat. Duminică, în tot timpul anului după slujba de la biserică, întreaga suflare a satului cobora pe pajiștea de lângă apa Amaradiiei. Acolo, unde apa curgea lin și murmurul ei se amesteca cu glasurile oamenilor, era locul horei satului - un ritual al bucuriei, al întâlnirilor și al dragostelor nerostite. Fetele în costum popular și băieții cu cămăși albe, râdeau și uitau de griji. Lăutarii, muzicanți pricepuți, cu vioara, cobza, fluierul și basul se așezau la umbra unui copac. Mereu erau însoțiți de o cântăreață cu voce frumoasă și cântece din repertoriul Mariei Lătarețu.

Un tânăr curajos se apropia de lăutari și le strecura în palmă câțiva bănuți. „Hai, lăutari, porniți hora că azi e duminică”, spunea el cu glas tare, să-l audă toți. Atunci începea distracția. Tânărul respectiv lua de mână un alt fecior - prieten sau frate - și împreună porneau hora: doi băieți, ținându-se de mână. Aveau dreptul sacru să invite primele fete. Fiecare alegea pe cea care-i plăcea cel mai mult, cea pe care o visa toată săptămâna.

„Hai, Maria în horă cu mine!”, striga primul, întinzând mâna spre fata care o plăcea. „Vin, loane, dar să nu mă calci pe picioare ca data trecută!”, râdea fata, învârtindu-se în ritm. „Și tu, Leano, lângă mine, că azi e ziua noastră!”, adăuga celălalt, iar fata pășea timid în horă, lângă el.

Numai după ce cei doi inițiatori ai horei își invitau fetele, hora se deschidea cu adevărat. Atunci alți băieți

și fete aveau dreptul să intre în horă. Băieții se prindeau de mână cu băieți sau fete, fetele se țineau de fete sau de băieți, și lanțul horei creștea, șerpuiind vioi pe malul apei, fără a se întinde rigid.

La început, lăutarii cântau o „horă de mână”. Hora de mână începea lent, solemn, cu pași măsurați și grațioși, în care tinerii se țineau strâns de mână, simțind pulsul comun al comunității. Era un dans liniștit, aproape meditativ, unde corpul se mișca ușor pe ritmul vioarei, cu răsuciri simple și pași laterali, balansări ușoare, aplecări și ridicări grațioase, evocând unitatea satului. Era un limbaj al trupului care spunea ceea ce cuvintele nu îndrăzneau. Capetele horei dialogau prin mișcare, iar lanțul viu se adapta spațiului, timpului, emoției.

Apoi, ritmul se accelera în „sârba” - o horă vioaie, tropăită, plină de energie, cu mișcări repezi și măiestrit „întortocheate”. Tânărul care „juca înainte” iniția figuri complexe: sărituri, răsuciri, pași încrucișați sau învârtiri rapide, iar cel ce închidea șirul, cel care „ținea hora”, răspundea cu mișcări similare, ca un ecou dansat, creând un joc de improvizație care făcea hora să vibreze. Tropăitul picioarelor pe pământ, bătăile din palme sau strigăturile vesele umpleau aerul, iar fetele, cu poalele fluturând, se învârtteau în ritm, adăugând grație și farmec. Acest dialog între capetele horei transforma dansul într-o conversație vie, plină de flirt și competiție prietenească, specifică zonei Gorjului. „Mai tare Dinule cu basul”, strigau tinerii la lăutari și hora dura până când soarele cobora după dealuri, iar Amaradia oglindea umbrele lungi ale jucătorilor. Era mai mult decât dans, era o expresie a vieții satului, era o promisiune, era legătură între oameni transmisă din generație în generație, unde tradițiile se păstrau pure, departe de influențele urbane.

Hora satului nu era un cerc închis, cum se întâmplă în alte regiuni, ci un lanț deschis de tineri legați de mână - atât la „hora de mână”, cât și la „sârba” care urma. Acest lanț șerpui pe pajiștea din vecinătatea Amaradiiei, adaptându-se spațiului, cu mișcări fluide care uneau sufletele, fără să se închidă într-un cerc rigid, permițând

astfel flexibilitate și spontaneitate. Tânărul care plătea câțiva bănuți lăutarilor - adesea un fecior îndrăzneț, cu inima plină de dor - devenea conducătorul, cel care „juca înainte”. El dicta ritmul și direcția, pornind hora cu un alt băiat, prinși de mână, iar cei doi își alegeau primii fetele preferate pentru a le invita în horă. Cel care închidea șirul cu fata sa aleasă, și se zicea că „ținea hora” sau „juca înapoi”, avea un rol esențial, răspundea mișcărilor inițiate de cel care „juca înainte”, creând astfel un dialog vioi între cele două capete ale horei.

Astăzi, acea horă pe malul Amaradiiei trăiește doar în amintiri, în povești și în fotografii ca aceasta cu bunicul Alexie și petrecerea cu lăutari. În privirile oamenilor din imagine, în instrumentele ținute cu mândrie, în iarba pe care stau copiii, se află o lume întreagă. Ecoul ei răsună încă în sufletul celor care au cunoscut-o - un dans simplu, dar plin de viață și de dragoste nerostită.

Așa era viața la noi în sat: grea, dar unită prin muncă reciprocă, prin hora de duminică și prin cântecele care legau oamenii de pământ și de cer. Banii erau puțini, dar sufletul bogat - în prietenie, în tradiție, în credință. Această lume a dispărut în mare parte, dar hora ei rămâne în memorie ca un simbol viu al unității și bucuriei.

Privind fotografia bunicului la petrecerea cu lăutari, îmi revin în minte lăutarii copilăriei mele, cei care veneau la Bălănești la sărbătoarea de Rusalii, de Ispas, de Blagoveștenii. „Ai lu' Ceaureanu” din Voitești cutreierau satul cântând, până când oamenii îi chemau în curți. Apoi, după-amiaza, toți, gazde și musafiri, se strâneau în poienița de lângă Amaradia, unde se întâindea hora. Această fotografie nu este doar despre bunicul meu, ci o mărturie despre lumea satului, în care viața era grea, săracă material, dar bogată în sens, în rânduială și în relații de bună vecinătate. O viață simplă și plină de bucurii. Prin ea pășesc într-o lume care nu mai există, dar care continuă să rămână în memoria mea.

Grigore HORHOIANU

Oameni, fapte, locuri

Tudor Vladimirescu - la Padeș, acum 205 ani

Încă din vremea domniei lui Gheorghe Caragea, mai mulți boieri plănuiau organizarea unei revolte generale împotriva regimului fanariot, întrucât încercările izolate de organizare a unor acțiuni restrânse/comploturi nu avuseseră niciun rezultat⁽¹⁾.

A urmat o adevărată emulație politică concretizată în constituirea unei partide boierești antifanariote, partidă care a stabilit să-l aleagă pe Tudor Vladimirescu ca „unealtă și căpetenie a viitoarei răscoale [antifanariote - n.n.], întrucât Tudor se afirmase cu multă vreme în urmă „prin modul său îndrăzneț de a gândi împotriva cârmuirii existente⁽²⁾”.

L-au ales pe Tudor și pentru că el era în stare să recruteze oameni (panduri) pentru constituirea unei armate profesioniste capabile să se substituie gărzilor/cetelor de arnăuți, alcătuită din lefegii nero-mâni. Deși îl cunoșteau bine pe Tudor și știau că le va fi greu să și-l subordoneze, marii boieri au crezut că în situația în care îl vor lega printr-un „jurământ” îl vor putea direcționa după dorința lor.

Cel care avea să rămână ultimul domn fanariot, Alexandru Șuțu, era bolnav de mai multă vreme (cel mai probabil fusese otrăvit de eteriști), iar partida antifanariotă a considerat că sfârșitul acestuia este cel mai nimerit prilej pentru declanșarea răscoalei generale împotriva fanarioților.

Tudor Vladimirescu se afla la București încă din luna noiembrie a anului anterior. Venise pentru procese la Înalțul Divan, pentru afaceri, dar și pentru a-și juca șansa, cartea vieții sale, aceea de a-și împlini mărirea de a recâștiga „dreptățile norodului” și de a urca pe cea mai înaltă treaptă a politicii principatului.

Am scris - în mai multe rânduri - despre ubicuitatea lui Tudor Vladimirescu, despre relațiile deosebite pe care le avea cu lumea afacerilor, cu diplomați străini, cu unii domnitori, cu înalta protipendadă politică etc. Este, deci, foarte clar că nu a fost

o surpriză că el a fost ales de „partida antifanariotă” pentru misiunea deja enunțată, deși prima opțiune a acestei partide a fost Dimitrie Macedonschi.

În 15 ianuarie 1821, când Al. Șuțu era pe moarte se constituie Comitetul de Oblăduire (un fel de căimăcămie sau de guvern provizoriu), organism alcătuit preponderent (există o singură excepție) din boieri pământeni și antifanarioti: Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Constantin Crețulescu, Grigore Filipescu, Iacovache Rizos (grec de origine) și mitropolitul Dionisie Lupu⁽³⁾. Primii trei boieri, care erau și cei mai importanți dintre membrii Comitetului de Oblăduire, l-au împuternicit pe Tudor printr-un act de încredințare să pornească insurecția, „fiindcă este să se facă obștescul folos neamului creștinesc și patriei noastre” și fiindcă toți se socotesc „buni și credincioși frați creștini și iubitori ai neamului” au hotărât ca: „dumneata sluger Teodore să ridici norodul cu arme și să urmezi precum ești povățuit”⁽⁴⁾. Interpretarea literală a textului ne dezvăluie că Tudor primește împuternicirea fermă de la conducerea provizorie a țării să ridice poporul cu arme.

Marii boieri i-au acordat aceeași încredințare lui Dimitrie Macedonschi, sfătuindu-l să urmeze „întocmai îndatoririle date de noi slugerului Theodor”. În realitate, boierii îl preferaseră pe Dimitrie Macedonschi, dar acesta refuzase propunerea. Lui Macedonschi i-au promis numeroase favoruri, iar lui Vladimirescu i-au

cerut să ducă acțiunea pe spezele lui, urmând ca ei să plătească atunci când situația se va limpezi.

Între cele două părți erau contradicții și deosebiri de vederi greu de depășit... Tudor îi ura pe boierii care slujiseră regimul fanariot și pune a și în seama acestora nenorocirile care afectau „ticălosul” norod românesc. Nu putem trece cu vederea că pandurul nostru tocmai pierduse la Înalțul Divan un proces în care dreptatea era doar de partea lui. Apoi, declarațiile lui repetate despre intenția de a-i „scurta de-o palmă, pe toți câți sunt boieri divaniți, altfel nu scapă țara de greci și de ciocoi”⁽⁵⁾, era cunoscută în toată poliția Bucureștiului. La rândul lor, boierii nu-l aveau la suflet pe sluger din mai multe motive. Îi cunoșteau firea dâră și hotărâtă. Intuiau că este greu de controlat și de subordonat. Îl considerau nedemn să facă parte din tagma celor care conduc, fiindcă nu avea ascendențe nobile. Am reținut doar câteva motive (din cele foarte numeroase) pentru care între cele două părți nu se puteau stabili relații de încredere. Mai adăugăm unul singur, poate cel mai important: țelurile urmărite de cele două părți erau total diferite! Deci, fiecare a purces la ridicarea norodului spre împlinirea țelurilor proprii!

Tudor Vladimirescu a părăsit Bucureștiul în seara zilei de 18 ianuarie 1821 și a ajuns la Târgu Jiu în 21 ianuarie, miezul nopții (la „sfințitul soarelui”, după C. D. Aricescu). Tudor și însoțitorii au ajuns la Târgu Jiu, poposind la casa sameșului (funcționar administrativ, îndeplinind funcția de

contabil, casier, strângător de biruri pe județ), prieten al lui Tudor Vladimirescu⁽⁶⁾. Deci, Tudor a poposit la casa unui om al stăpânirii, strângătorul de bani din județul Gorj. Și această situație ne poate îndreptăți să credem că ne aflăm într-o regie perfectă a stăpânirii. Ispravnicii de Gorj (Dinicu Oteteleşanu și Iorgu Văcărescu), neavând cunoștință de misiunea lui Tudor, i s-au opus și au fost arestați. C. D. Aricescu, preluând mărturia lui Grigorie Mongescu, fiul lui Moangă, consemnează că, în foarte puținul timp cât a discutat cu sameșul Moangă, Tudor i-ar fi dezvăluit acestuia misiunea pentru care venise în Gorj, reproducând și un dialog (scurt) emoțional dintre cei doi⁽⁷⁾. Moangă însă a refuzat să-l însoțească la Tismana sub pretextul că are o foarte mare sumă de bani în casierie.

Deocamdată nu comentăm această reținere a lui Moangă, deși încredințarea dată de fiul său lui Aricescu dă loc la mai multe interpretări cu privire la atașamentul sameșului la misiunea lui Tudor Vladimirescu. După scurte ciocniri între panduri (poate și arnăuți), pe de o parte, și „potera și catanele ispravniciei”, pe de altă parte, Tudor și oamenii săi au ajuns la Tismana (la Mănăstire), în seara de 22 ianuarie. Mănăstirea a devenit „statul major” de stabilire a deciziilor pentru următoarele acțiuni, închisoare pentru „vreo 20 de prizonieri” și magazie („Biserica din Gura Văii Tismana”) de produse, iar curtea bisericii, „plină de oi, vaci și berbeci”⁽⁸⁾. În 23 ianuarie 1821, Tudor Vladimirescu a prezentat pandurilor și sătenilor adunați la Padeș (în lunca Motrului) celebra Proclamație către norod.

Cercetările de până acum nu au lămurit unde a fost concepută/scrișă întâia Proclamație a lui Tudor și nici cine a(u) fost autorul/autorii textului. Mai mulți istorici, cel mai cunoscut fiind Andrei Oțetea, susțin că Proclamația a fost scrisă la București și a fost citită la Tismana⁽⁹⁾. Cine ar fi putut concepe Proclamația la București? Boierii din Comitetul Oblăduirii? Ilarion, episcopul Argeșului? Un intelectual important, ca de exemplu, cărturarul ardelean Gheorghe Lazăr?

Oricare dintre aceștia împre-

ună cu Tudor Vladimirescu și cu frații Macedonschi? Noi credem că Proclamația este creația lui Tudor.

Textul prezentat la Padeș este, cu siguranță, gândit de mintea lui. Ne întăresc această afirmație și cele consemnate de Liprandi în memoriile sale: „prima sa proclamație avea un caracter deosebit, propriu spiritului și înțelegerii poporului și potrivit cu acțiunea întreprinsă de el” și „în această proclamație, el își dezvăluia față de intenția sa, întemeiată pe împuternicirea care îi fusese dată de aceia care au promis să colaboreze cu el spre binele obștesc, și limita răscoala sa numai împotriva asupritorilor, nedeclarându-se în nici un chip trădător al Porții”⁽¹⁰⁾. Memorialistul își explică afirmațiile astfel: „Într-adevăr, nu mi s-a întâmplat să întâlnesc un răscolitor atât de puternic al minților neluminate încă de o umbră a culturii adresându-se numai simțămintelor lor fanatice și religioase”⁽¹¹⁾.

Referindu-se la rapoartele trimise capetelor încoronate, Liprandi conchide: „Același cuprins îl aveau și rapoartele către împărați, pe care el le-a expediat lui Ghiță Opran la Orșova, iar acesta le-a trimis prin poștă”⁽¹²⁾. Nu ar trebui să ne supere afirmația lui Liprandi despre „mințile încă neluminate...”, ci trebuie să ac-

ceptăm și să apreciem caracterizarea impresionantă pe care ofițerul rus o face omului politic Tudor Vladimirescu. În sprijinul susținerii noastre cu privire la paternitatea Proclamației vine și o realitate de ordin material, și anume - ștersăturile și adăugirile existente în textul proclamației publicat în D.I.R.⁽¹³⁾

Noi nu ne propunem să analizăm textul Proclamației (în acest capitol), ci ne propunem să evidențiem că în text se găsește expresia gândirii lui Tudor Vladimirescu și să sesizăm frământările care au produs ruptura dintre conducătorul revoluției și boierii aflați la conducerea țării. Astfel, după ce justifică ridicarea la luptă prin invocarea dreptului de a riposta la opresiune cu formula „nici o pravilă nu oprește pre om de a întâmpina răul cu rău”, Tudor îi atacă direct pe cei care au oprimat țara atâta vreme: „Dar pre balaurii care ne înghit de vii, căpeteniile noastre zic, atât cele bisericesti, cât și cele politicești, până când să-i suferim a ne suge sângele din noi? Până când să le fim robi?”. Apoi, Tudor își justifică revolta și cu argumente creștine, fiindcă „Dacă răul nu este primit de Dumnezeu, stricătorii făcătorilor de rău bun lucru fac înaintea lui Dumnezeu”⁽¹⁴⁾.

Urmează chemarea patetică la luptă spre „a-i pierde pe cei răi, ca

să ne fie nouă bine” și să se aleagă „căpeteniile noastre din cei care pot să fie buni!”⁽¹⁵⁾.

Acestea sunt frazele care îi pun pe jar pe boieri, deși Tudor garantează că „nimeni nu se va atinge de bunurile” oamenilor cinstiți și de averile lor.

Susținem că și vestea despre „Adunarea cea orânduită pentru binele și folosul a toată țara” i-a neliniștit profund pe boieri. Textul Proclamației a fost difuzat în toate județele Olteniei și a ajuns, cu siguranță, și la boierii făgăduiți care îi încredințaseră misiunea de a ridica norodul.

Îngrijorarea boierilor a sporit după ce au aflat că și în Arzul către Poartă, conceput, probabil, la Padeș, Tudor Vladimirescu îi atacă fără milă pe boieri scriind despre „necontenitele necazuri și cumplitele patimi ce le suferim din pricina unirii pământurilor boieri cu cei du pe vremi trimiși domni și ocârmuitori” prin toate câte au făcut, „boierii, sau mai bine a zice tiranii noștri cei cumpliti, ne-au prădat mai mult ca niciodată (...), încât am rămas mai goi ca morții din mormânturi”⁽¹⁶⁾, iar mitropolitul pământean este numit „ocara neamului românesc și batjocoritorul cinului bisericesc”⁽¹⁷⁾.

Tudor Vladimirescu a adăstat la Padeș timp de trei zile⁽¹⁸⁾, făcând naveta între această localitate și mănăstirea Tismana. În acest timp principala preocupare a fost înrolarea pandurilor și a altor luptători în Adunarea Norodului.

În secundar i-a adunat pe zapcii și i-a închis în Mănăstirea Tismana și i-a îndemnat pe săteni să nu mai

Tudor Vladimirescu la București, sculptură de Paul Popescu

plătească dările către ispravnici și zapcii⁽¹⁹⁾.

Nu ne vom ocupa de analiza complicatelor evenimente care au urmat din cauza conflictelor deschise dintre Tudor Vladimirescu și boieri, respectiv dintre Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti, șeful Eteriei grecești.

Vrem doar să ne (re)amintim că la Padeș s-a scris întâia pagină a istoriei noastre moderne, fiindcă la 1821 românii „au strigat dreptate [...] și au vrut ca statul să se facă românesc”!

Gheorghe GORUN

⁽¹⁾ Nicolae Isar, *Din istoria politică a Principatelor Române. De la fanarioți la domniile naționale (1774-1829)*, Editura Universității din București, 2008, p. 62.

⁽²⁾ I. P. Liprandi, *Răscoala pandurilor sub conducerea lui Tudor Vladimirescu în anul 1821 și începutul acțiunii eteriștilor în principatele dunărene sub conducerea prințului Alexandru Ipsilanti precum și sfârșitul lamentabil al ambelor acestor mișcări în același an*, în *Documente privind istoria României* (D.I.R.), *Răscoala din 1821*, vol. V, *Izvoare narative*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1962, p. 409.

⁽³⁾ G. D. Iscru, *Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, Editura Albatros, București, 1982, p. 114.

⁽⁴⁾ D.I.R., vol. I, *Documente interne*, Doc. nr. 103, Editura Academiei R.P.R., București, 1959, p. 196. Peste mai puțin de 10 ani, cei trei boieri vor nega cu vehemență că ar fi semnat un asemenea document (a se vedea: D.I.R., vol. III, *Documente interne*, Doc. nr. 151, Anexa 6, Editura Academiei R.P.R., 1960, București, pp. 393-396; Gh. Gorun, *Tăgăduințele boierilor făgăduiți răscoalei. Boierii „patrioți” contestă înscrisul din 15 ianuarie 1821*, în „Litua. Studii și cercetări”, XXIV, Tg Jiu, 2022, pp. 87-102).

⁽⁵⁾ C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române din 1821*, Editura Typographiei Române „G. Chițu și I. Theodorian”, Craiova, 1874, p. 59.

⁽⁶⁾ *Ibidem*.

⁽⁷⁾ *Ibidem*, p. 92.

⁽⁸⁾ *Ibidem*, p. 95.

⁽⁹⁾ Andrei Oțetea, *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*, Editura Științifică, București, 1971, p. 203.

⁽¹⁰⁾ I. P. Liprandi, *loc. cit.*, p. 270.

⁽¹¹⁾ *Ibidem*.

⁽¹²⁾ *Ibidem*.

⁽¹³⁾ D.I.R., vol. I, Doc. nr. 110, p. 207.

⁽¹⁴⁾ *Ibidem*.

⁽¹⁵⁾ *Ibidem*.

⁽¹⁶⁾ D.I.R., vol. I, Doc. nr. 111, pp. 208-209.

⁽¹⁷⁾ *Ibidem*.

⁽¹⁸⁾ G. D. Iscru, *op. cit.*, p. 121; Dan Berindei, Traian Mutașcu, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Editura Militară, București, 1962, p. 56.

⁽¹⁹⁾ C. D. Aricescu, *op. cit.*, p. 102.

Ziua Culturii Naționale 15 Ianuarie

E ♥ INESCU

Horațiu MĂLĂELE

Gazeta GorjuluiRedactor Șef:
Vasile VASIESCU
vasilevasiescu@yahoo.com

reprezintă un proiect editorial medi@rt.vasiescu

susținut logistic și financiar de S.C. GORJEANUL S.A.

Tehnoredactare:

Mihai Valentin DOBRE & Irinel AVRAM

ISSN 1221 - 0129

Director General: Bebe-Viorel IONICĂ

Tipografia
PRODCOM SRL**CERTDIGITAL**
semnează sigur

KIT SEMNĂTURĂ DIGITALĂ

Integrare Multiplatformă**Securitate****Cost redus****Contactează-ne!****office@certdigital.ro**